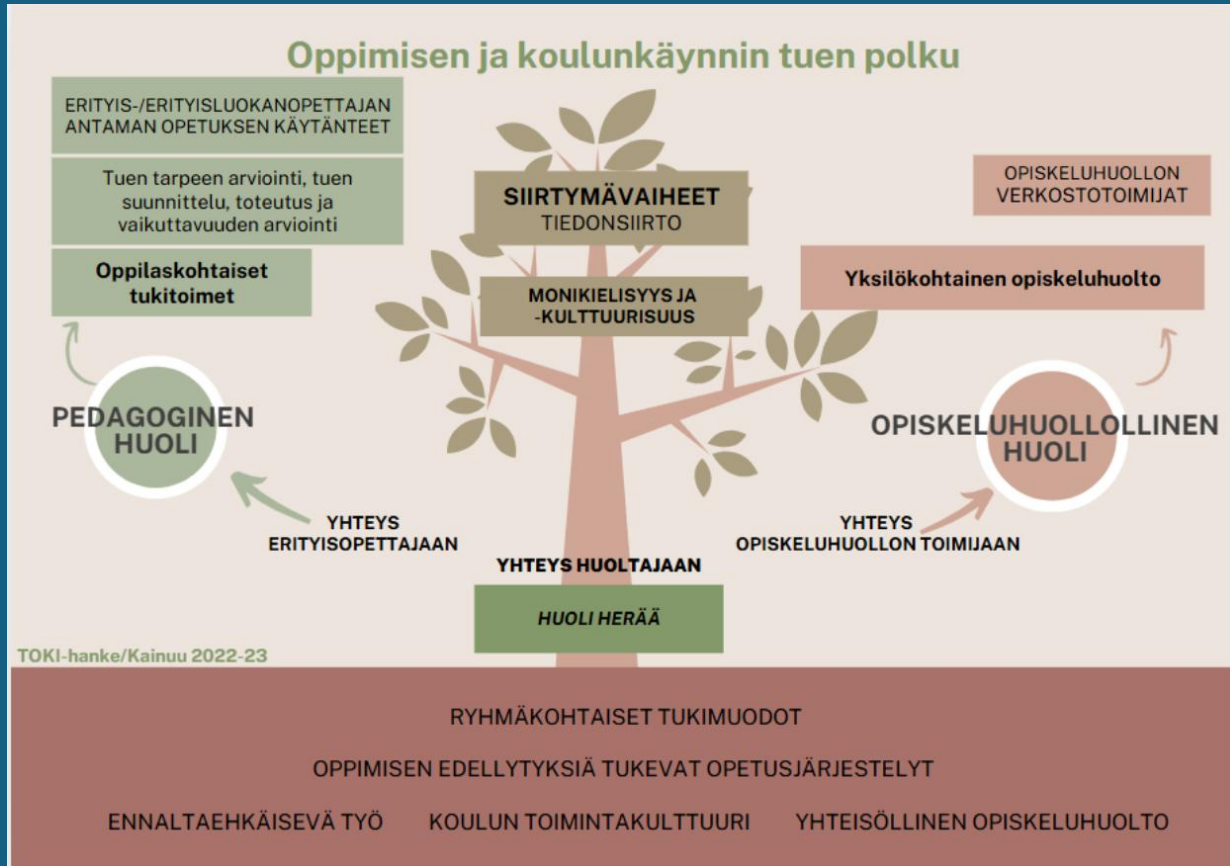

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KÄSIKIRJA

Päivitetty: 2026

Suomussalmi

Kainuun esi- ja perusopetukseen luotiin oppimisen ja koulunkäynnin tuen malli ensin Opetushallituksen rahoittamana TOKI-hankkeen yhteydessä. Tuen uusituksen myötä 1.8.2025 Kainuun kunnat päivittivät yhdessä käsikirjan uuden lain mukaiseksi keväällä 2026. Suomussalmella käsikirjan tarkoitus on toimia työkaluna oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä. Käsikirjaan on lisätty Suomussalmen kuntakohtaisia tarkennuksia. Käsikirjan päivittäminen tehdään yhdessä erityisopettajien ja erityisluokanopettajien kanssa tarvittaessa tai opetuksen järjestäjän aloitteesta.

Sisällysluettelo

1. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN PERUSTA	3
1.1. TOIMINTAKULTTUURI	3
1.2. ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ.....	4
1.2.1. Osallisuus	4
1.2.2. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	6
1.2.3. Kodin ja koulun yhteistyö	7
1.2.4. Koulussa tehtävä nuorisotyö	8
1.2.5. Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen	10
1.3. OPPILAANOHJAUS.....	12
1.3.1. Tehostettu oppilaanohjaus	13
1.3.2. Yhteisöllinen opiskeluhoito.....	13
2. HUOLEN PUHEEKSIOTTO.....	14
2.1. YHTEYDENOTTO HUOLTAJAAN	15
2.2. YHTEYDENOTTO ERITYISOPETTAJAAN	15
2.3. YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖÖN	16
3. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	17
3.1. TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI.....	18
3.2. OPPIMISEN EDELLYTYKSIÄ TUKEVAT OPETUSJÄRJESTELYT	20
3.3. RYHMÄKOHTAISET TUKIMUODOT	23
3.3.1. Opettajan antama yleinen tukiopeutus.....	24
3.3.2. Opettajan antama opetuskielen tukiopeutus	25
3.3.3. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä	25
3.4. OPPILASKOHTAISET TUKITOIMET	27
3.5. PERUSOPETUKSEN OPPIMÄÄRÄSTÄ TAI OPETUSSUUNNITELMAN TAVOITTEISTA POIKKEAMINEN	34
3.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen	35
3.5.2. Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä	38
3.5.3. Vapautus oppiaineen opiskelusta	39
4. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTAPOJA	40
4.1. TOIMINTA-ALUEITTAIN JÄRJESTETTÄVÄ OPETUS	40
4.2. JOUSTAVA PERUSOPETUS	43
4.3. OPINNOISSA ETENEMINEN TAVOITEKOKONAISUUKSITTAIN	44
4.4. YHDYSLUOKKAOPETUS	46
4.5. ETÄYHTEYKSIÄ HYÖDYNTÄVÄ OPETUS	46
4.6. ERIKOISSAIRAANHOIDON POTILAANA OLEVAN OPPILAAN OPETUS JA KONSULTATIIVINEN SAIRAALAOPETUSPALVELU	47
4.6. PERUSOPETUKSEN POIKKEAVA JÄRJESTÄMINEN	51
4.7. PERUSOPETUS ERITYISISSÄ TILANTEISSA	52
4.8. VUOSILUOKAN KERTAAMINEN	53
4.10. VARHENNETTU OPPIVELVOLLISUUS	54
5. KIRJAAMINEN JA PÄÄTÖKSEN TEKÖ (VASTUUT)	55
6. ERITYISOPETTAJAN JA ERITYISLUOKANOPETTAJAN TYÖSTÄ	56
7. SIIRTYMÄVAIHEIDEN TIEDONSIIRRON KÄYTÄNTEET	60
7.1. VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN	60
7.2. ESIOPETUKSESTA ALKUOPETUKSEEN	61
7.3. ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN	61
7.4. YLÄKOULUSTA TOISELLE ASTEELLE.....	63

7.5. OPPILAAN VAIHTAESSA LUOKKAA KOULUN SISÄLLÄ.....	63
7.6. OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISLUOKKAAN	63
7.7. OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISLUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN	63
7.8. OPPILAAN SIIRTYESSÄ JOPO-OPETUKSEEN	63
7.9. VALMISTAVASTA OPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN/ AIKUISTEN PERUSOPETUKSEEN/ TOISELLE ASTEELLE	64
7.10. OPPILAAN VAIHTAESSA KOULUA KUNNAN SISÄLLÄ	66
7.11. OPPILAAN VAIHTAESSA KUNTAA	66
8. MONIKIELISYYS JA –KULTTUURISUUS.....	67
8.1. S2 –OPETUS	68
8.2. VALMISTAVA OPETUS	68
9. OPISKELUHUOLTO	70
9.1. OPISKELUHUOLTOKOKOUKSET	70
9.1.1. <i>Kainuun hyvinvointialueen alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä</i>	71
9.1.2. <i>Kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä</i>	72
9.1.3. <i>Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä</i>	73
9.1.4. <i>Ryhmäkohtaisen tuen työryhmä Suomussalmella</i>	76
9.1.5. <i>Yksilökohtainen opiskeluhooltoryhmä</i>	76
9.2. YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO	78
9.3. OPISKELUHUOLLON VERKOSTOTOIMIJIAT	78
9.3.1. <i>Perhekeskusverkosto</i>	78
9.3.2. <i>Kouluterveydenhuolto</i>	79
9.3.3. <i>Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut</i>	81
9.3.4. <i>Psykologipalvelut</i>	82
9.3.5. <i>Perheneuvola</i>	83
9.3.6. <i>Lapsiperheiden sosiaalipalvelut</i>	84
9.3.7. <i>Poliisi</i>	89
9.3.8. <i>Kuntoutus</i>	90
9.3.9. <i>Erikoissairaanhoido</i>	92
9.3.10. <i>Palokankaan koulu</i>	96
9.3.11. <i>Valteri</i>	98
10. LIITTEET	100
10.1 SANASTOA OPETUKSEN JA KOULUNKÄYNNIN TUESTA.....	100
10.2 TAULUKKO TUEN KIRJAAMISESTA JA PÄÄTTÄMISESTÄ.....	102
10.3. RYHMÄKOHTAISTEN TUKIMUOTOJEN KIRJAAMISOHJEET	106
10.4. TÄYTTÖOHJE LOMAKKEESEEN ”TUEN TOTEUTTAMISTA KOSKEVA SUUNNITELMA” (PERUSOPETUKSEN OPPILAAT)	107
10.5. LOMAKE OPPILASKOHTAISEN TUEN PÄÄTÖKSEN VALMISTELUUN/ESITYKSEEN (LOMAKE TULOSTETTAVISSA KOULUN TEAMS-KANSIESTA)	109
10.6. LUPALOMAKE YKSILÖKOHTAISEEN OPISKELUHUOLTORYHMÄN KOKOUKSEEN	110
10.7. HAKEMUSLOMAKE: PERUSOPETUKSEN POIKKEAVASTA JÄRJESTÄMISESTÄ (LOMAKE TULOSTETTAVISSA KOULUN TEAMS-KANSIESTA)	111
10.8. POISSAOLOJEN KARTOITUSLOMAKKEET (LOMAKKEET TULOSTETTAVISSA KOULUN TEAMS-KANSIESTA)	113
10.9. VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA (PÄIVITYSTÄ)	128
10.10. VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ	129
10.11. VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA HUOLTAJALLE	130
10.12 OPPIMISEN EDELLYTYKSIÄ TUKEVAT OPETUSJÄRJESTELYT.....	131

1. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN PERUSTA

1.1. TOIMINTAKULTTUURI

Suomussalmen kunnan toimintastrategiassa vuosille 2026–2033 pääpainopisteet ovat kestävä kasvu, hyvinvoiva arki ja luonnollisesti uudistuva kunta. Suomussalmen kunnan arvot – yhteisöllisyys, oikeudenmukaisuus, rohkeus ja luottamus – ohjaavat kaikkea päätöksentekoa ja kehittämistä. Koulun toimintakulttuuri tulee pohjautumaan näihin linjauksiin.

Suomussalmen kunnassa laaditaan perusopetuksen yksi yhteinen opetussuunnitelma. Opetussuunnitelmatyössä on tehty yhteistyötä Kainuun kaikkien kuntien kanssa, mutta jokainen kunta tekee kuitenkin omat paikalliset tarkennuksensa. Opetussuunnitelman lisäksi käytännön työtä kouluilla ohjaa Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja, joka päivitetään opetussuunnitelman päivitystyön jälkeen Kainuun seudullisena yhteistyönä. (OPS luku 1.4)

Toimintakulttuuria kehitetään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Kehittämistyö on jatkuvaa yhdessä suunniteltua, toteutettua ja arvioitua toimintaa. Toimintakulttuuria kehittävät yhteistyössä rehtorit, koulunjohtaja, henkilökunta, oppilaat, huoltajat ja yhteistyötahot. Oppilaiden osallisuus on osa koulutyötä, joka voi olla mm. oppilaskunta- ja tukioppilastoimintaa. (OPS luku 4)

Suomussalmen kunnassa koulujen toimintakulttuuria ohjaa lukuvuoden alussa tehtävät lukuvuosisuunnitelmat, joissa tuodaan esiin koulujen painopistealueita ja oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet lukuvuodelle. (OPS luku 4)

Lisätietoja: [Perusopetuksen opetussuunnitelma | Suomussalmi](#)

Ruukinkankaan koulu on yhtenäiskoulu, jossa on luokat 1.–9. ja erityisluokkia sekä Jopo-luokka. Karhulanvaaran koulu on yksisarjainen koulu, jossa on esiluokka, luokat 1.–6. ja erityisluokka sekä maahanmuuttajien valmistavaa opetusta. Koulujen tilat mahdollistavat opetustilojen muunneltavuuden ja monikäyttöisyyden. Erilaiset pedagogiset ratkaisut onnistuvat helpommin; muun muassa yhteisopettajuus, työpistetyöskentely, toiminnallisuus. Oppijaa kannustetaan löytämään mielekäs tapa työskennellä ja oppia. Oppilas oppii tunnistamaan ja löytämään itselleen ominaisia oppimistyylejä.

1.2. ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

1.2.1. Osallisuus

Suomussalmella on laadittu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (OPS Liite 26).

Suomussalmen kouluissa oppijoille annetaan mahdollisuus ikätasonsa mukaisesti valita, vaikuttaa ja olla päättämässä omaan opiskeluunsa liittyviä asioita. Oppijan motivaatio kasvaa ja työskentelyn mielekkäys paranee, kun hän saa valita esimerkiksi työtavan, työskentelypaikan, oppimisryhmän, työn toteutusmuodon jne. Toisaalta valinnanmahdollisuus lisää myös oppijoiden omaa vastuuta opiskelustaan. Kun oppija valitsee oppimispaikan, hän sitoutuu toimimaan annettujen ohjeiden ja yhdessä sovittujen sääntöjen ja mallien mukaisesti.

Ryhmäyttämistoiminta

Suomussalmen kouluissa oppilaat, opettajat, opiskeluhooltohenkilökunta ja koulunkäynninohjaajat järjestävät vuosisuunnitelman mukaisia ryhmäytymispäiviä yhteisteistyössä kunnan nuorisotoimen ja Suomussalmen seurakunnan kanssa, esimerkiksi Roinilan leirikeskuksessa.

Kummioppilastoiminta

Pienet ja isommat oppijat toimivat toistensa kummipareina, mikä kehittää lapsen vastuullisuutta, empatiaa ja vuorovaikutustaitoja.

KiVa-toiminta

Suomussalmen kouluissa on käytössä kiusaamisen vastainen ohjelma, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä kiusaamista ja puuttua tehokkaasti kiusaamistilanteisiin sekä jatkoseurata kiusaamistapauksia. Kouluilla on monenlaista kiusaamista ennaltaehkäisevää toimintaa, joita tässä ennaltaehkäisevän työn kappaleessa on tarkemmin esitelty. Myös KiVa-ohjelmanmukaisia oppitunteja pidetään jokaisella luokka-asteella. KiVa-tunneilla opitaan keinoja vastustaa kiusaamista ja pyritään parantamaan erilaisilla harjoituksilla luokkahenkeä. Oppitunnit sisältävät mm. keskustelua, ryhmätöitä, lyhytfilmejä kiusaamisesta ja rooliharjoituksia. Tarvittaessa koulun KiVa-tiimin opettajat selvittelevät kiusaamistapauksia ja ovat yhteydessä koteihin.

Liikkuva koulu ja välkkäritoiminta

Suomussalmen koulut ovat olleet mukana Liikkuva koulu -hankkeessa ja toimintakulttuuri jatkuu yhä. Liikkuvaan kouluun liittyen järjestetään kouluissa välkkäritoimintaa. Oppilaita koulutetaan ohjaamaan välitunneille erilaista toimintaa, esimerkiksi pelejä, leikkejä ja liikuntaa.

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoiminta on Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaa, jota liitto tukee muun muassa toimittamalla kouluille tukioppilasmateriaalia. Tukioppilaat toimivat pääasiassa yläluokkien puolella. Tukioppilaiden tehtävänä on toiminnallaan edistää viihtymistä koulussa, parantaa koulun ilmapiiriä

sekä pyrkiä huomaamaan ja vähentämään koulukiusaamista. Tukioppilaat järjestävät erilaisia tapahtumia ja teemapäiviä sekä toimivat kummioppilaina. Tukioppilaat osallistuvat MLL:n tukioppilaskoulutuksiin. Tukioppilaiden ohjaajina toimivat opettaja/opettajat.

Oppilaskuntatoiminta

Koulun oppilaat muodostavat oppilaskunnan. Jokainen luokka valitsee keskuudestaan vaaleilla yhden edustajan ja varajäsenen oppilaskunnan hallitukseen. Oppilaskunnan hallituksen toimikausi on yksi lukuvuosi. Osallisuus ja oppilaskuntatoiminta on aktiivinen osa kouluarkea. Oppilaskunnan hallituksen kokouksia pidetään säännöllisesti. Oppilaskunnan ohjaajiksi on nimetty opettaja/opettajat. Oppilaskunnan hallitus laatii toimintasuunnitelman ja toteuttaa sitä lukuvuoden aikana. Hallitus antaa pyydettyä lausuntoja oppilaisiin vaikuttavissa asioissa ja päätöksissä. Oppilaskunnan jäseniä voi olla läsnä pyydettyä koulun eri kokouksissa.

Lapsiparlamentti

Suomussalmelaisten lasten ääntä kuullaan ja näkemykset otetaan kunnan toiminnan suunnittelussa ja toiminnassa huomioon. Lapset voivat koulunsa oppilaskuntien ja täten lapsiparlamentin kautta antaa palautetta ja tehdä aloitteita ajankohtaisissa lapsia koskevissa asioissa, koskivatpa ne niin harrastustoimintaa, koulutyötä kuin rakennettua ympäristöäkin. Lapsiparlamentin rooli omaksutaan osaksi kunnallisia vaikuttamistoimielimiä, joista erityisesti nuorisovaltuusto tukee lapsiparlamentin toimintaa.

Nuorisovaltuusto

Suomussalmella toimii nuorisovaltuusto, jonka tehtävänä on

- lisätä ja parantaa nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia
- huolehtii, että nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa
- toimia sanansaattajana nuorten ja päättäjien välillä
- Yhteyttä voi ottaa Facebookissa ja Instagramissa: **suminnuva**
- sähköpostia voi laittaa suomussalmenuorisovaltuusto@gmail.com

Nuorisovaltuusto on virallinen kunnan toimielin, jonka muodostavat 11–21-vuotiaat suomussalmelaiset. Nuorisovaltuuston tehtävänä on lisätä nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä huolehtia, että nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa. Nuorisovaltuusto tekee aloitteita ja kannanottoja nuorten näkökulmasta. Nuorisovaltuuston toimikausi on yksi vuosi.

Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa määriteltyä perusopetusta tukevaa toimintaa. Se tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden

osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tuetaan yhteisöllisyyttä. Kerhotoiminta tarjoaa laadukasta ja monipuolista vapaa-ajantoimintaa sekä antaa mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminta tukee arjen hallintaa ja antaa turvallisen toimintaympäristön. Kerhotoiminta auttaa osaltaan maahanmuuttajien kotouttamista paikkakunnalle. Kerhotoiminta antaa myös yhteenkuuluvuuden tunteen ja täten ehkäisee syrjäytymistä. Koulun oppilaille järjestetään kerhotoimintaa Opetushallituksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön antamalla tuella. Kerhot ovat oppilaille maksuttomia. Kerhotoiminnalle on nimetty koordinaattori. Kerhotoiminta on monipuolista ja oppilaat saavat vaikuttaa toteutettaviin kerhoihin ja niiden sisältöihin. Harrastustoimintaa tukevat Harrastamisen Suomen malli ja Koulujen kerhotoiminnan tukemisen ja kehittämisen malli.

1.2.2. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen Suomussalmen kunnan esi- ja perusopetuksessa

Suomussalmen kunnan esi- ja perusopetuksessa liikunnallinen elämäntapa on osa koulujen toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä, työtapoja ja arjen pedagogisia ratkaisuja. Opetuksessa tuetaan lasten ja nuorten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta tarjoamalla jokaiselle päivittäin mahdollisuuksia monipuoliseen liikkumiseen, leikkiin, ulkoiluun ja toiminnalliseen oppimiseen.

Liikkumista toteutetaan sekä ohjatusti että omaehtoisesti sisällä ja ulkona. Opetuspäivän rakenteessa huolehditaan siitä, että pitkäkestoista istumista vältetään ja että päivän aikana on mahdollisuus myös rauhoittumiseen. Leikki, pihapelit, toiminnallisuus, liikunnalliset siirtymät, retket, oppimisympäristöjen monipuolinen käyttö ja tarkoituksenmukaiset liikuntavälineet tukevat liikunnallisen elämäntavan vahvistumista. Suomussalmella esiopetustilat sijaitsevat lähivirkistysalueiden vierellä, joten ympäristöä voidaan hyödyntää liikkumisen edistämiseksi ympäri lukuvuoden.

Liikunnallisen elämäntavan edistämässä huomioidaan lasten ja nuorten ikä, kehitysvaihe, yksilölliset tarpeet sekä mahdolliset liikkumisen rajoitteet ja tuen tarpeet. Toiminta suunnitellaan niin, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus osallistua, saada onnistumisen kokemuksia ja kokea kuuluvansa ryhmään. Liikuntaa toteutetaan yhdenvertaisesti, inklusiivisesti ja saavutettavasti osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa.

Liikunnallista elämäntapaa vahvistetaan myös osana opetuksen yhteisiä tavoitteita ja oppimiskokonaisuuksia. Liikkumista ja toiminnallisia menetelmiä hyödynnetään eri sisältöalueilla lasten ja nuorten oppimisen, tarkkaavaisuuden, toiminnanohjauksen, vuorovaikutustaitojen ja hyvinvoinnin tukena. Lapsia ja nuoria ohjataan kokemaan liikkumisen iloa sekä ymmärtämään liikkumisen merkitystä hyvinvoinnilleen.

Yhteistyössä huoltajien kanssa tuetaan lasten ja nuorten liikunnallista arkea ja hyvinvointia. Huoltajia kannustetaan edistämään lapsen ja nuorten päivittäistä liikkumista, ulkoilua ja aktiivista elämäntapaa. Mahdollisuuksien mukaan lapsia ja perheitä ohjataan suosimaan aktiivisia liikkumistapoja koulumatkoilla.

Liikunnallisen elämäntavan toteutumista arvioidaan osana esi- ja perusopetuksen pedagogisen toiminnan arviointia Suomussalmen arviointikulttuurin mukaisesti. Arvioinnissa hyödynnetään henkilöstön itsearviointia, lasten ja nuorten osallisuutta, havainnointia sekä huoltajilta saatavaa palautetta. Saatua arviointitietoa käytetään toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja koulujen työsuunnitelmien tarkentamiseen.

Yksikkökohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään, miten liikunnallinen elämäntapa näkyy päivittäisessä toiminnassa, oppimisympäristöissä, työtavoissa, yhteistyössä huoltajien kanssa sekä esi- ja perusopetuksen arviointi- ja kehittämiskäytännöissä.

1.2.3. Kodin ja koulun yhteistyö

Koulu tekee aktiivista ja rakentavaa yhteistyötä huoltajien kanssa. Kodin ja koulun välinen viestintä tapahtuu pääsääntöisesti Wilman kautta ja tarvittaessa kotiin lähetetään kirjallisia tiedotteita. Huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen ja koulunkäynnin tuesta ja opiskeluhuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.

Poissaolot ja tiedotteet kirjataan Wilmaan, jota huoltajat seuraavat. 4.–9.-luokkalaisille jaetaan omat Wilma-tunnukset, mikä mahdollistaa koulutehtävien, tiedotteiden ja muun informaation seuraamisen. Poissaoloselvityksen voi antaa vain huoltajien tunnuksilla.

Maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla viestinnän tukena käytetään tarvittaessa tulkkipalveluita ja viestintä voi tapahtua myös WhatsApp-sovelluksella.

Koulun henkilökunnalla on työpuhelimet, joista heidät on mahdollisuus tavoittaa. Huoltajien toivotaan ottavan yhteyttä opettajiin arkisin pääsääntöisesti klo 8–16 välisenä aikana.

Koululla järjestetään vanhempainiltoja. Vanhempainillat voivat olla usealle luokka-asteelle suunnattuja tai pelkästään luokkakohtaisia vanhempainiltoja. Vanhempainilta voidaan järjestää tarvittaessa myös etänä tai hybridinä.

Vanhemmille tarjotaan kaikilla luokka-asteilla vanhempainvarttiaika, jolloin on mahdollisuus keskustella oppilaan asioista luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa kokonaisvaltaisesti. Tapaaminen voi olla myös etätapaaminen hyödyntäen esimerkiksi Teams-sovellusta.

Kouluilla toimii vanhempainyhdistys. Vanhempainyhdistys on vanhempien foorumi, jonka tarkoituksena on yhteistyössä koulun henkilökunnan kanssa kehittää koulun toimintaa.

Vanhempainyhdistys voi järjestää oppilaille ja kodeille toimintaa myös vapaa-ajalla. Vanhempainyhdistyksen puheenjohtajana toimii joku vanhemmista ja mukana on aina myös koulun edustaja.

1.2.4. Koulussa tehtävä nuorisotyö

Kunnan ja seurakunnan nuorisotoimi oppimisen ja koulunkäynnin tukena

Koulussa tehtävä nuorisotyö on sekä ennaltaehkäisevää että ryhmäytymistä tukevaa työtä.

Yhteistyössä koulun kanssa järjestetään esikouluryhmien, 2.-, 4,- ja 6. luokkalaisten päivä- tai yönylileirit Roinilassa, 7 luokkien ryhmäytykset, 8 luokkien mehtäpäivä, 9. luokkien yhteinen päivä. Lisäksi pidetään toiminta- ja teemapäivät sekä koulun tarpeesta lähtevät oppitunnit ajankohtaisista ilmiöistä ja teemoista. On myös leiri- ja toimintapäivät jopoluokalle ja pienryhmille. 7.–9.luokkalaisille järjestetään etsivien nuorisotyöntekijöiden teematunnit. Jopo-luokan ja pienryhmän oppitunteja pidetään nuorisotilalla. Maahanmuuttajille on omia leiripäiviä ja ryhmäytyksiä. Yhteistyötä tehdään Tet-harjoittelujaksoilla sekä kesätöissä työpajalla, nuorisotiloissa tai seurakunnan toiminnoissa.

Koulunuorisotyöntekijä toimii 50 % työajalla Karhulanvaaran ja Ruukinkankankaan koululla. Koulunuorisotyö on ennaltaehkäisevää nuorten tarpeista lähtevää toimintaa. Koulunuorisotyö on kohtaamista, kannustavaa kasvatusta ja yhdessä tekemistä. Koulunuorisotyöntekijä auttaa oppilaita löytämään paikkansa niin oppilaana, luokan ja koulunkuin yhteiskunnan jäsenenä. Välitunti kohtaaminen ja välituntien toiminnallisuuden kehittäminen parantavat omalta osaltaan kouluviihtyvyyttä.

Nuorisotilatoiminta

Kunnalla on kaikille avoimia kokoontumistiloja, jossa voi pelata, tavata kavereita, kokata ja leipoa tai vain olla ilman tekemisen pakkoa. Seurakunnan järjestämänä on 1.-6. luokkalaisille takkatupa, puuhakerho Takkatuvalla sekä puuha- ja leivontakerho Valkeisella. Kunnan järjestämänä Ämmänsaaren nuorisotila on avoinna ma-ti kello 18 sekä to-pe kello 20. Keskiviikkoisin nuorisotila on avoinna kello 16, jonka jälkeen kirkonkylällä on nuorisoilta Nuorisoseuran talolla kello 16–20. 4H-kerho sekä nuorisovaltuusto toimivat nuorisotilalla. Nuorisotilaa voidaan käyttää myös opetustilana mm. pienryhmän tai Jopo-luokan oppitunteja varten.

Koulujen loma-ajantoiminta

Eri toimijoiden yhteistyönä järjestetään leirejä, retkiä ja erilaisia tapahtumia.

Tehostettu nuorisotyö kriisitilanteissa

Kriisitilanteessa asianosaiset sekä lähiomaiset saavat kriisiavun kriisityöryhmältä. Sen lisäksi voi olla laaja joukko nuoria, joita kriisi koskettaa tai nuorilla on tarve puhua asiasta. Kunnan ja seurakunnan nuorisotyö voivat järjestää tehostettua nuorisotyötä 1–3 vrk tapahtuman jälkeen. Nuorille annetaan mahdollisuus puhua omista tunteistaan. Voidaan järjestää suruhuone, jossa voi kirjoittaa muistoja

suruadressiin sekä voidaan järjestää omaisten luvalla srk-tiloissa muistelutilaisuus. Tehostettua nuorisotyötä järjestetään yhteistyössä seurakunnan, nuorisopalveluiden, SPR:n vapaaehtoisten sekä koulun opiskeluhuollon henkilöstön kanssa. Tavoitteena on palata mahdollisen nopeasti normaaliin arkeen.

Yksilöllinen nuorisotyö

Mikäli lapsi tai nuori kohdataan nuorisotiloilla koulupäivän aikana, hänet ohjataan takaisin kouluun. Läksyjen tekeminen on mahdollista yhdessä nuorisotiloissa. Välipalan syöminen on mahdollista ennen kerhoja tai harjoituksia. Kuuntelu, neuvonta ja opastus lasta tai nuorta askarruttavissa asioissa sekä ohjaus tarvittavien palveluiden piiriin.

Lastensuojeluilmoitusvelvollisuus

Seurakuntien ja nuorisotoimen palveluksessa tai luottamustoimessa olevat ovat ilmoitusvelvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan sosiaalityöhön, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä (Lslaki §25).

Etsivän nuorisotyön palvelut

Etsivät nuorisotyöntekijät voivat pitää tiedotustunteja mm. itsenäisestä asumisesta, rahankäytöstä tai somessa toimisesta. Etsivät nuorisotyöntekijät voivat olla nuoren tukena toiselle asteelle siirtymisen nivelvaiheessa. Etsivät nuorisotyöntekijät tekevät yhteistyötä opinto-ohjaajan kanssa. Etsivien nuorisotyöntekijöiden palvelut ovat nuorelle vapaaehtoisia. Palvelusta tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia 9. luokan keväällä. Etsivään nuorisotyöntekijään voi olla yhteydessä, mikäli tarvitsee apua toiselle paikkakunnalle siirtymisessä tai tulee ongelmia toisen asteen opiskelupaikan saamisessa tai vastaanottamisessa.

Huolen puheeksi otto nuorisotyössä

Huoli koululaisesta yhteydenotot tehdään opinto-ohjaajalle, miekkarille tai kuraattorille.

Vapaa-aikaan tai nuorisotiloihin liittyvissä asioissa otetaan yhteyttä huoltajiin.

Yhteystiedot:

<https://www.suomussalmi.fi/fi/vapaa-aika/nuoret/>

1.2.5. Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken. (OPS 2014, [E-perusteet](#), luku 5.1.)

<p>Opetuksen järjestäjän on seurattava perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoitettava poissaoloista huoltajalle. (POL 26 §)</p>	<h1>POISSAOLOJEN SEURANTAMALLI</h1> SUOMUSSALMI	<p>Huoltajalla on lainmukainen velvollisuus varmistaa, että huollettavan oppivelvollisuus tulee suoritettua. (OVL 9 §)</p>
<h3>Ennaltaehkäisevä toiminta</h3> <ul style="list-style-type: none">• Oppilaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeva toiminta• Läpi lukuvuoden jatkuva ryhmäytyminen• Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja läsnäolon myönteinen huomioiminen• Positiivisen palautteen antaminen ja oppilaan yksilöllinen kohtaaminen• Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen• Poissaolojen seuranta osana yhteisöllisen oppilashuollon toimintaa ja oppilashuoltosuunnitelmaa• Vuorovaikutteinen yhteistyö kodin ja koulun välillä• Opettaja seuraa ja puuttuu aktiivisesti oppilaan poissaoloihin	<h3>Puutu heti ja selvitä oppilaan sekä huoltajan kanssa</h3> <ul style="list-style-type: none">• Luvattomat poissaolot• Selvittämättömät poissaolot tai puutteelliset poissaoselvytykset• Toistuvat ja pitkäaikaiset poissaolot• Toistuvat poissaolot samasta oppiaineesta tai tietyiltä viikonpäiviltä• Toistuvat myöhästymiset• Poistumiset kesken oppitunnin tai koulupäivän• Oppilas on koulussa, mutta ei oppitunnella• Opettaja seuraa ja puuttuu aktiivisesti oppilaan poissaoloihin	
<h3>Yli 30 h alakoulu / 50 h yläkoulu *)</h3> <ul style="list-style-type: none">• LO selvittää poissaoloja keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa• LO konsultoi oppilashuoltoa matalalla kynnyksellä, jos oppilaasta, oppimisesta tai koulunkäynnin etenemisestä on huolta• LO sopii tarvittaessa tukitoimet ja seuraavan tarkastelujankohdan oppilaan ja huoltajan kanssa	<h3>Yli 50 h alakoulu / 70 h yläkoulu *)</h3> <ul style="list-style-type: none">• LO selvittää poissaoloja uudelleen keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa sekä pyytää tarvittaessa luvan yksilölliseen opiskeluhoitopalaveriin• LO konsultoi tarvittaessa opiskeluhoittoa• LO kutsuu yhteisen harkinnan mukaan koolle yksilöllisen opiskeluhoitopalaverin, jos opiskeluhoito näkee sen tarpeelliseksi koulunkäynnin tai hyvinvoinnin kannalta. Palaverissa selvitetään poissaolojen taustalla olevia syitä ja sovitaan tukitoimista, seurannasta sekä vastuuhenkilöistä.• Jos yksilöllistä opiskeluhoitopalaveria ei järjestetä, LO sopii tukitoimet ja seuraavan tarkastelujankohdan oppilaan ja huoltajan kanssa	<h3>Yli 80 h alakoulu / 100 h yläkoulu *)</h3> <ul style="list-style-type: none">• LO selvittää poissaoloja uudelleen keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa sekä pyytää luvan yksilölliseen opiskeluhoitopalaveriin• LO kutsuu koolle yksilöllisen opiskeluhoitopalaverin. Yksilöllisessä opiskeluhoitopalaverissa selvitetään poissaolojen taustalla olevia syitä ja sovitaan tukitoimista, seurannasta sekä vastuuhenkilöistä. Tarvittaessa konsultoidaan ja kutsutaan palaveriin koulun ulkopuolisia toimijoita• LO tekee 1) huoli-ilmoituksen eli sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tuen tarpeen arvioinnista tai 2) lastensuojeluilmoituksen, jos tilanne ei tehostetuista tukitoimista, seurannasta ja huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä huolimatta korjaannu

*) Poissaolojen laskennassa huomioidaan kaikki poissaolot koko lukuvuoden ajalta.

1) Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioinnista edellyttää aina lapsen tai huoltajan suostumusta.

2) Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä ilman huoltajan suostumusta. Suositellaan tekemään lasu-ilmoituksen yhteistyössä huoltajien kanssa. LO=Luokanopettaja tai -valvoja. POISSAOLOMALLI ON MUKAILTU JYVÄSKYLÄN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAMALLISTA.

<https://www.suomussalmi.fi/wp-content/uploads/2022/10/Poissaolojen-toimintamalli.pdf>

Suomussalmen kunnassa on käytössä poissaoloihin puuttumisen malli. Lisäksi poissaolojen seurantaan on käytössä Noti-palvelu, joka lähettää huoltajille sähköpostiin tietoa oppilaan poissaoloista joka kuukauden lopuksi, jos poissaolorajat ylittyvät tulee tieto siitä luokanopettajan/luokanvalvojan sähköpostiin. Mikäli poissaoloja on taulukon viimeisen rajan ylittävästi (80/100), hälytys lähtee myös koulunjohtajan/rehtorin sähköpostiin.

Kun luokanopettaja/luokanvalvoja käy oppilaan ja mahdollisesti huoltajan kanssa keskustelun, se merkitään Wilma-merkinnällä "poissaolomallin mukainen keskustelu käyty". Tällainen keskustelu voi olla ensimmäisen rajan kohdalla esim. vain luokanopettajan/luokanvalvojan ja oppilaan välinen keskustelu. Keskimmäisen poissaolorajan kohdalla voidaan pitää tarvittaessa monialainen yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmän kokous. Viimeisen poissaolorajan kohdalla tällainen monialainen yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmän kokous on pidettävä. Ennen

kokouksen pitämistä täytetään lupalomake, "Lupa yksilökohtaisen opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen". Lupalomake löytyy Teamsistä (tuki-kansio), OHR-henkilöstöltä, kansliasta sekä tämän käsikirjan liitteistä. Kokouksesta kirjataan muistio Wilman muistiotvälilehdelle, oppilaan omalle sivulle.

Poissaolokeskustelujen ensimmäisessä vaiheessa luokanopettaja/luokanvalvoja keskustelee ensin oppilaan kanssa ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Tarkoituksena on selvittää poissaolojen syitä, tuen tarpeita, tekemättömiä tehtäviä tai kokeita. Myös sairaspöissaolojen vuoksi on hyvä selvittää tekemättömiä töitä tai tuen tarpeita, jotta oppilas ei jää opinnoissaan jälkeen. Tukiopetusta kannattaa tarjota tarvittaessa. Tarvittaessa runsaiden sairaspöissaolojen vuoksi oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajalle tai koululääkärille.

Tarvittaessa (keskimmäinen poissaoloraja tai viimeistään viimeisen poissaolorajan ylittyessä) poissaolojen syitä kartoitetaan syiden kartoittamiseen tarkoitettujen lomakkeiden avulla (SRAS-R tai Vanhemman reagointi koulupoissaoloihin). Poissaolojen karttamislomakkeita käytetään erityisesti siinä tilanteessa, että oppilaan poissaolojen syyt ovat epäselviä. Lomakkeet löytyvät Teamsistä (tuki-kansio), OHR-henkilöstöltä, kansliasta sekä tämän käsikirjan liitteistä.

1.3. OPPILAANOHAUS

Ohjaussuunnitelma

Oppilaanohjaustunnit 7. lk 0,5 vvh, 8. lk 0,5 vvh ja 9. lk 1 vvh + aikuisten perusopetus

Kuukausi	Ohjauksen sisältö
elokuu	<ul style="list-style-type: none">• 7. lk ryhmäytyminen• - 9.lk TET-viikko (työpaikan hakeminen, ohjeistus, vastuut, yhteys katko-opintosuunnitelmiin)• maahanmuuttajaoppilaiden oppimissuunnitelmien suunnittelua• tiedonsiirrot II-aste ja 7. lk opettajat• 7. lk pienryhmäohjaukset kuraattorin kanssa
syyskuu	<ul style="list-style-type: none">• 9. lk yksilöohjaukset alkavat• PR9 Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevat suunnitelmat ja jatko-opintosuunnitelmat huoltajien kanssa• aikuisten perusopetuksen taustatietojen kartoitus henkilökohtaisen oppimissuunnitelman laatimista varten alkaa• Suomussalmen lukion esittely, oppitunnit ja vierailu lukiolla
lokakuu	<ul style="list-style-type: none">• 9. lk yksilöohjaukset jatkuvat, valmistautuminen kevään yhteishakuun
marraskuu	<ul style="list-style-type: none">• 9. lk jatko-opiskelupaikat tutuksi (KAO ja OSAO), vierailut• Yksilö- ja ryhmäohjauksia, jatkuen yhteishaun päättymiseen• 9. lk huoltajille yhteishaun info• aikuisten perusopetuksen oppimissuunnitelmat
joulukuu	<ul style="list-style-type: none">• 7. lk valinnaisaineet (vaikutus jatko-opintoihin)
tammikuu	<ul style="list-style-type: none">• 9. lk TET-viikko• 7.–8. lk valinnaisaineet ja niiden vaikutus jatko-opintoihin• 8. lk pienryhmäohjaukset kuraattorin kanssa• 7.lk Mielihetki -keskustelut alkavat
helmikuu	<ul style="list-style-type: none">• 9. lk kesätyö, Teams: 4 h –yhdistyksen työnhakupaketti• yhteishaku• (amm. koulut, lukiot, erityisamm.oppil., TUVA, TELMA)
maaliskuu	<ul style="list-style-type: none">• 8. lk TET
huhtikuu	<ul style="list-style-type: none">• 6. lk tiedonsiirrot, vierailut, uudet 7. luokat
toukokuu	<ul style="list-style-type: none">• 6. lk tiedonsiirrot, vierailut, uudet 7. luokat• aikuisten perusopetuksen oppilaiden suunnitelmien tarkastaminen
kesäkuu	<ul style="list-style-type: none">• yhteishaun tulokset, jälkiohjaus ilman opiskelupaikkaa jääneille/ suunnitelman muuttajille
elokuu	<ul style="list-style-type: none">• Yhteishaun jälkiohjaus OPH:n ilmoittamaan päivämäärään saakka

1.3.1. Tehostettu oppilaanohjaus

Oppilaalla on oikeus saada tarpeensa mukaista oppilaanohjausta. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta annetaan perusopetuksen oppilaille, jotka tarvitsevat lisätukea jatko-opintoihin hakeutumiseen (Perusopetuslaki 11 a §). Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa annetaan oppilaalle henkilökohtaista ohjausta, pienryhmäohjausta sekä tehostetaan työelämään ja koulutukseen tutustumista. Tästä ohjauksesta laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta annetaan 8. ja 9. vuosiluokalla.

1.3.2 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä/työyhteisössä edistetään oppilaiden/ opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoiton toimijat. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§)

Kaikkien oppilaitoksessa oppilaiden/opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön/työyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§)

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä on mm.

- yhteistyö koulupsykologin, kouluterveydenhuollon ammattihenkilöiden, koulukuraattoreiden sekä kieli- ja kulttuurikoordinaattoreiden kanssa
- verkostotyö muiden asiantuntijoiden kanssa (nuorisotyö, poliisi, MLL jne.)
- yhteistyö nuorisotyön ja oppilaskunnan kanssa
- kiusaamiseen puuttuminen, Kiva- työskentely
- ryhmäytyminen / ryhmädynamiikka
- läsnäolo tunneilla tarvittaessa / pienryhmien ohjaaminen
- erilaiset kyselyt / tiedottaminen
- vanhempainillat
- työparityöskentely

2. HUOLEN PUHEEKSIOTTO

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen on tapa ottaa askarruttava tai hankala asia puheeksi toista ihmistä arvostaen. Varhainen puuttuminen kannattaa, sillä silloin osapuolet pääsevät yhteistyöhön varhain ja toimintamahdollisuuksia on vielä runsaasti. Tärkeää on, että huoli otetaan puheeksi kunnioittavalla tavalla. Yhteistyö ja luottamus rakentuvat, kun asiat otetaan puheeksi *kunnioittavasti, avoimesti ja rohkeasti*.

Huolen puheeksi ottamisen vaiheet

KOULUNKÄYNTIKYVYN ARVIOINTISEULA (Valteri) on tarkoitettu apuvälineeksi tilanteisiin, kun on huoli oppilaan koulunkäynnistä. Arviointiseula auttaa hahmottamaan suuntaan antavasti, millä alueella oppilaan koulunkäyntikykyä tulee vahvistaa. Seula täytetään sähköisesti Valterin internetsivuilla.

[Koulunkäyntikyvyn arviointiseula](#)

Huolesta voi keskustella oppilaan kanssa hyödyntäen Tuen käsi -mallia:

2.1. YHTEYDENOTTO HUOLTAJAAN

Opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun hänellä herää huoli oppilaan oppimisesta, koulunkäynnistä tai hyvinvoinnista. Opettaja sopii yhteistyössä huoltajan kanssa, kuinka asiassa edetään. Opettaja pohtii huoltajan kanssa, mitkä yhteistyötahot pyydetään yhteistyöhön oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseksi. Tässä tilanteessa voi hyödyntää verkostokarttaa (Liite 10.10).

Mikäli kyseessä on kiireellisen lastensuojelun tarve, yhteydenotossa huoltajaan toimitaan lain antamien velvoitteiden mukaisesti. Ohjeistus löytyy mm. tästä käsikirjasta: [Lastensuojelun käsikirja -THL](#)

Mikäli herää epäily lapsen/nuoreen kohdistuneesta rikoksesta, toimitaan lain antamien velvoitteiden mukaisesti.

2.2. YHTEYDENOTTO ERITYISOPETTAJAAN

Opettaja ottaa yhteyttä erityisopettajaan, jos hänellä herää huoli oppilaan oppimisesta. Luokan-/aineenopettaja sopii yhteistyössä huoltajan ja erityisopettajan kanssa, kuinka oppimiseen liittyvässä huolossa edetään. Pohditaan myös verkoston koollekutsumisen tarvetta, mikäli on tarve arvioida ja suunnitella oppilaalle annettavaa tukea ja/tai esim. koulupsykologin tutkimusten tekemistä. Verkoston koollekutsumisessa voidaan hyödyntää verkostokarttaa (Liite 10.10). Opettaja voi myös konsultoida erityisopettajaa nimettömästi huolen herätessä.

2.3. YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖÖN

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa 16 § sanotaan seuraavasti:

Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15§:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu, joka ammatillisessa tehtävässään on saanut tietää opiskelijan tuen tarpeesta, voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin.

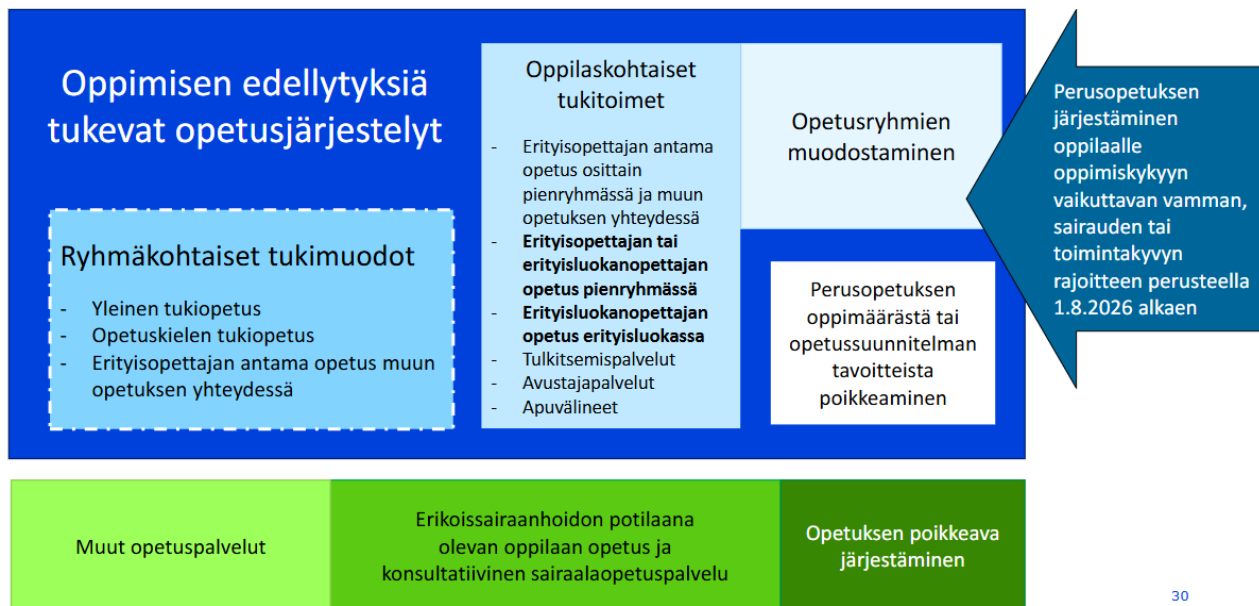
Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto tässä pykälässä säädetystä yhteydenotosta, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Näin ollen opettaja tai muu oppilaitoksen/opiskeluhuollon työntekijä ottaa yhteyttä opiskeluhuollon ammattilaiseen, jos hänellä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Kouluissa toimivia opiskeluhuollon henkilöstöä ovat mm. kuraattori, terveydenhoitaja, koululääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja (miekkari) ja koulupsykologi. Opettaja sopii yhteistyössä huoltajan ja opiskeluhuollon ammattilaisen kanssa, kuinka asiassa edetään. Pohditaan, onko tarvetta järjestää yksilökohtainen monialaisen asiantuntijaryhmän tapaaminen (Huom! Muista täyttää lupalomake yksilökohtaisen moniammatillisen opiskeluhuoltoryhmän kokoontumista varten, liite 10.6). Tässä tilanteessa voidaan hyödyntää verkostokarttaa (Liite 10.10).

Opettaja voi myös konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä tai muita yhteistyötahoja nimettömästi huolen herätessä.

3. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki 1.8.2025 alkaen

30

(oph.fi)

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet. (OPS 2014).

Monipuolinen ryhmäkohtaisten tukimuotojen kautta tapahtuva oppilaan tukeminen omaan opetusryhmäänsä on keskeinen tuen lähtökohta. Useat tuen muodot ovat käytettävissä ryhmäkohtaisissa tukimuodoissa sekä oppilaskohtaisissa tukitoimissa.

Perusopetuslain 30§ mukaan oppilaan on saatava riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää Oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja arviointi -lomaketta.

[Oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja arviointi-lomake](#)

VIP-verkosto tukitoimien tsekkauslista

https://vip-verkosto.fi/wp-content/uploads/2022/02/1.Vaativan-konsultaation-tsekkauslista_taytettava_0122.pdf

Inklusiota toteutetaan opetusta eriyttämällä. Siinä samaan opetusryhmään kuuluville oppilaille annetaan opetusta heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta

opetuksessa. Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksenkohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin sopivia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja.

3.1. TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Tuen suunnittelu

Kaikessa koulun toiminnassa tulee huomioida saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulukäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. (OPS luku 7)

Rehtori/ koulunjohtaja vastaa siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Suunnitelman toteuttamista ja tukitoimien vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Koulun lukuvuosisuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun johdon, henkilökunnan ja oppilaiden kesken. (OPS luku 7.2 Suomussalmen paikallinen tarkennus)

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta arvioidaan, ne suunnitellaan ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaan tukemiseksi riittämättömiä. (OPS luku 7)

Tuen suunnittelun pohjalla ovat havainnot ja arvioititiedot tuen tarpeesta pohjautuen oppilaan omiin ja huoltajan kokemuksiin. Liikkeelle voidaan lähteä luokanopettajan, aineenopettajan tai erityisopettajan havainnoista ja tiedoista. Apuna voivat myös olla moniammatilliset asiantuntijat.

Välitodistuksen tarkastelun avulla voidaan viimeistään myös löytää tuen tarpeiset oppilaat. Heikot arvosanat, oppiaineessa arvosana 5 tai heikko keskiarvo, antavat selkeän viitteen oppimisen ja opiskelun haasteista. Matalalla kynnyksellä tukitoimet tulee aloittaa välittömästi, jos niitä ei vielä ole järjestetty. Erityisopettaja keskustelee oppilasta opettavan opettajan kanssa, oppilaan itsensä kanssa sekä tarvittaessa hänen huoltajansa kanssa. Yhdessä voidaan keskustella mahdollisista syistä heikkoon menestykseen sekä sopivista tuen järjestelyistä.

Tuen toteutus

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin **oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin**. Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Kaikkia oppilaita koskevana **ryhmäkohtaisina tukimuotoina** tarjotaan yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia. (OPS, luku 7) Jos tuen tarve on pitkäkestoista, tehdään arviointi, suunnitelma ja päätös oppilaskohtaisista tukitoimista.

Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. (OPS, luku 7)

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai oppilaskohtaisilla tukitoimilla ei voi poiketa perusopetuksen oppimäärästä eikä paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Oppilaan oppimäärän rajaaminen tulee kysymykseen vasta silloin, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5). (OPS, luku 7.1)

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. (OPS, luku 7.2)

Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. (OPS, luku 7). Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan, ja tuen tarpeen muuttuessa tehdään uusi hallintopäätös (OPS, luku 7.1).

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa. (OPS, luku 7.4)

Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin.

Tuen vaikuttavuuden arviointi

Tuen suunnittelu ja arviointi limittyvät koulun arjessa. Tuen järjestelyjä muutetaan joustavasti lukuvuoden aikana oppilaan yksilöllisten tarpeiden ja oppimistyylien mukaan. Tuen suunnittelua ja vaikuttavuuden arviointia tehdään yhdessä keskustellen oppilaan ja huoltajan kanssa. Vaikuttavuuden arviointiin liittyy tuen vuosikellon mukaan tehtävät ikäryhmittäiset tuen tarpeen ja

oppimisen kartoitukset. Toistuvat suunnitellut kartoitukset mahdollistavat kehityksen ja tukijärjestelyjen vaikuttavuuden seurannan. Kartoitusten tulee olla tutkimusperusteisia standardoituja, jotta yksilön taitoja voidaan luotettavasti verrata vastaaviin ikätason taitoihin. Havaintojen ja arviointien jälkeen opettajat keskustelevat tuloksista ja huolen aiheista keskustellaan myös oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityisopettaja tai erityisluokanopettaja arvioi, konsultoi ja suunnittelee tuen järjestelyjä luokanopettajan tai aineenopettajien kanssa. Tarvittaessa oppilas ohjataan jatkoarviointeihin ja -tutkimuksiin. On tärkeää, että tukitoimet voidaan suunnitella tehokkaiksi ja ne ovat perusteltuja. Tuen suunnittelu ja vaikuttavuuden seuranta sekä arviointi tapahtuvat pedagogisten asiakirjojen avulla. Asiankirjojen päivittäminen ja tuen toteutumisen ja riittävyyden arviointi on olennainen osa yksilön tuen suunnittelua ja vaikuttavuuden arviointia.

3.2. OPPIMISEN EDELITYKSIÄ TUKEVAT OPETUSJÄRJESTELYT

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin. Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. (OPS, luku 7)

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät suunnitelmallista johtamista ja johtajuutta. Opetuksen järjestäjä ja rehtori vastaavat siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman mukaiseen lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Jokaisen työntekijän vastuulla on johtaa omaa toimintaansa yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. (OPS, luku 7)

Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa. (OPS, luku 7.1)

Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Tuki annetaan oppilaalle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti omissa opetusryhmässä. (OPS, luku 7.1) Tukea voidaan antaa myös joustavasti muodostettavissa vaihtuvissa ryhmissä.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen, oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Koulun toiminnassa ja opetusjärjestelyissä

huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa. (OPS, luku 7.2)

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa. (OPS, luku 7.2)

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan (OPS, luku 7.2)

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja **opetuksen eriyttämistä**
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa **kielitietoista opetusta**
- **opetusryhmien muodostamista** siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan **tavoitekokonaisuuksittain**
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän **tarpeet ja vahvuudet**
- oppilaiden kanssa työskentelevien **koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön** hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät perusopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. (OPS, luku 7.2)

Erityisluokissa opiskelevat oppilaat voivat pedagogisina järjestelyinä inklusiivisten periaatteiden mukaisesti osallistua yksittäisten oppiaineiden osalta yleisopetuksen luokan opetukseen silloin kun oppilaan tilanne ja opetusryhmän tilanne sen mahdollistaa.

Suomussalmen kunnassa perusopetuksessa rehtorin/ koulunjohtajan vastuut (OPS, paikallinen tarkennus, luku 7.2)

Rehtori/ koulunjohtaja vastaa siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Suunnitelman toteuttamista ja tukitoimien vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Koulun lukuvuosisuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun johdon, henkilökunnan ja oppilaiden kesken.

Koulun lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt (esimerkiksi jakotunnit, joustavat ryhmittelyt, eriyttäminen, kielitietoinen opetus, koulunkäynninohjaajien antama tuki) sekä ryhmäkohtaisten tukitoimien (yleinen tukiopetus,

opetuskielen tukiopetus, erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä) järjestämisperiaatteet ja siihen varatun resurssin käyttö.

Hallintosäännön mukaisesti Suomussalmen kunnassa rehtorin/koulunjohtajan vastuulla on vuosittaisessa opetussuunnitelmaan perustuvassa lukuvuosisuunnitelmassa, ja opettajien lukujärjestyksissä huomioida oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet.

Suomussalmella sivistysjohtaja yhdessä rehtoreiden ja koulun johtajan kanssa valmistelee koulujen tuntikehykset seuraavalle lukuvuodelle. Sivistysjohtaja tekee koulujen tuntikehyksestä viranhaltijapäätöksen.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt:

Fyysinen ympäristö: selkeä järjestys luokassa, istumapaikat selvät, tavaroilla omat paikat, esteettömyys, luokan fyysiset edellytykset (esim. valaistus, lämpötila, opetustekniikka, kalusteet, monipuoliset oppimistilat), erilaiset työpisteet erilaisille työskentelytavoille

Pedagogiikka (strukturi, eriyttäminen, apuvälineet, monikanavaisuus, työtavat yms.): selkeät työskentelytavat ja rutiinit työskentelyssä lisäävät turvallisuuden tunnetta, oppimisen/työskentelyn tukemisen välineet (kuulosuojaimet, sermit yms.), konkreettiset välineet oppimisen apuna, eriyttäminen (eritasoiset tehtävät, eri tiloissa työskentely, ajan eriyttäminen, tuen ja ohjauksen eriyttäminen, arvioinnin monipuolisuus), monipuoliset opetusmenetelmät (yksilötyöskentely, yhdessä tekeminen, toiminnalliset menetelmät), työrauhan tukeminen istumajärjestyksen ja ryhmittelyn avulla, rauhalliset tilat, opetuksen monikanavaisuus (teksti ja kuvat puheen tukena), selkeä päivän ja oppitunnin rakenne (myös visuaalisesti näkyvillä), tehtävänannot selkeät ja näkyvillä tunnin aikana, lisätyt työskentelytauat,

Sosiaalinen tuki: turvallinen ja kannustava ilmapiiri, ryhmäytyminen ja kaveritaidot, vaihtelevat parinmuodostustavat (esim. arpomalla Wilman avulla)

Tuki, ohjaus ja yhteistyö: yhteistyö ohjaajien kanssa, opettajien yhteistyö, yhteisopettajuus/samanaikaisopettajuus, erityisopettajien yhteistyö muiden opettajien kanssa ja konsultaatio, yhteistyö kodin kanssa

Rakenteelliset ratkaisut: henkilöstön lukumäärä, moniammatillinen yhteistyö, toimintakulttuuri (asenteet, ilmapiiri luokassa ja koko koulussa, työn teon rutiinit), johdon tuki, opetusmateriaalit, tilaratkaisut, opetusryhmien muodostaminen

Muut: palaute ja kannustus (kannustavaa, mutta ohjaavaa), oppilaiden osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet, motivaatio, kodin tuki, erilaisten tarpeiden ja vahvuuksien huomioiminen, joustavat ryhmittelyt, tiedonsiirto, aito välittävä kohtaaminen, digitaalisten työkalujen hyödyntäminen, monipuoliset arviointitavat ja näyttömahdollisuudet

Tuire Silvennoinen ja Päivi Ruotsalainen, Itä-Suomen yliopisto, Tulliportin normaalikoulu, VESO-koulutus 25.10.2025, koulutusmateriaalin diat (10, 12, 13, 14)

3.3. RYHMÄKOHTAISET TUKIMUODOT

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä. Näitä ovat opettajan antama **yleinen tukiopetus**, **opettajan antama opetuskielen tukiopetus** ja **erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä**. (OPS, luku 7.3)

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena. (OPS, luku 7.3)

Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja ja kaikkien oppilaiden oikeus, eikä niistä tehdä oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa tai tukea koskevaa päätöstä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutetaan ensisijaisesti joustavasti ryhmämuotoisesti. (OPS, luku 7.3)

Suomussalmella sivistysjohtaja valmistelee yhdessä rehtoreiden ja koulun johtajan kanssa koulujen tuntikehykset seuraavalle lukuvuodelle. Sivistysjohtaja tekee koulujen tuntikehyksestä viranhaltijapäätöksen. (OPS, luku 7.3)

Sivistysjohtaja varaa tuntikehystä suunnitellessaan ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin vähintään 0,122 opetustuntia/viikko/koulun oppilas, jonka rehtori jakaa pedagogisin perustein yksikössään tuen toteuttamiseen. Se tulee kuvata lukuvuosisuunnitelmassa ja huomioida opettajien lukujärjestyksiä laadittaessa (Perusopetuslaki 20 b §).

Koulun lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan ryhmäkohtaisten tukitoimien (yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus, erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä) järjestämisperiaatteet ja siihen varatun resurssin käyttö. (OPS, luku 7.3)

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Oppilaiden tuen tarve arvioidaan yleensä kevätlukukauden loppupuolella tai tilanteen muuttuessa ja samalla pohditaan seuraavan lukuvuoden tuen järjestelyt. Tuen arviointia ja suunnittelua tehdään opetushenkilökunnan ja esihenkilöiden yhteistyöllä. (OPS, luku 7.3)

Ryhmäkohtaisen tuen työryhmä

Ryhmäkohtaisen tuen työryhmä kokoontuu vuosiluokittain tai aineryhmittäin vähintään kerran vuodessa koulujen lukuvuosisuunnitelmien mukaan suunnittelemaan ja arvioimaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja.

Ryhmäkohtaisen tuen työryhmään kuuluvat:

koulujen rehtori(t) ja johtaja(t) (pj), luokanopettaja/luokanvalvoja, erityisopettaja /erityisluokanopettaja, yläluokilla tarvittaessa tietyn aineen aineenopettaja, tarvittaessa muita asiantuntijoita.

3.3.1. Opettajan antama yleinen tukiopetus

Yleinen tukiopetus on opittaviin asioihin tutustumista etukäteen tai opitun vahvistamista ja kertaamista. Yleisellä tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta ja varmistamaan opittavien asioiden ymmärtäminen sekä opintojen eteneminen. Sillä voidaan vastata myös oppilaan poissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin. (OPS, luku 7.3.1)

Yleisen tukiopetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan oppimisen tavoitteet sekä edistymään opinnoissaan. Osana yleistä tukiopetusta oppilaalle opetetaan oppimaan oppimisen taitoja, oppimisstrategioita ja opiskelutapoja, jotka tukevat hänen oppimistaan. Yleinen tukiopetus voi kohdistua kaikkiin oppiaineisiin ja sillä voidaan tukea myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. (OPS, luku 7.3.1)

Yleistä tukiopetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienemmässä ryhmässä tai henkilökohtaisena ohjauksena. Yleistä tukiopetusta annetaan oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät. (OPS, luku 7.3.1)

Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Yleistä tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Samanaikais- ja yhteisopetusta voidaan käyttää yleisen tukiopetuksen toteuttamisessa. Opettajien yhteistyö yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää. (OPS, luku 7.3.1)

Yleinen tukiopetus luokanopettajan tai aineenopettajan antamaa (erityisopettajan antamaa)

- **Ennakoiva tukiopetus** = opittaviin asioihin tutustutaan etukäteen
- **Kertaava tukiopetus** = opitun vahvistamista ja kertaamista
- **Opiskelutekniikat ja -strategiat** = oppilaan omien oppimaan oppimisen taitojen kehittämistä
- Vaikeuksien ennaltaehkäisy, opinnoissa etenemisen varmistaminen, lyhytaikaisten poissaolojen tueksi
- Voi olla myös oppimaan oppimisen taitoihin, oppimisstrategioihin ja oppilaan omiin opiskelutapoihin ohjaamiseen keskittyvää (voi kohdistua siis kaikkiin oppiaineisiin tai laaja-alaisesti osaamiseen)
- Voidaan järjestää oppituntien yhteydessä tai erillisinä lisätunteina
- Voidaan järjestää pienissä ryhmissä tai yksilöllisesti
- Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti joko luokanopettaja tai aineenopettaja
- Toteuttamistapana voi olla myös samanaikais- tai yhteisopettajuus

Tukiopetuksen antanut opettaja kirjaa tukiopetukset Wilman ryhmäkohtaisen tuen lomakkeelle, ks. Liitteenä oleva "taulukko kirjaamisesta ja päättämisestä".

3.3.2. Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen taidon ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen. Sitä annetaan oppilaille, joilla ei ole riittävästi opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta, joka tukee oppilaita eri oppiaineiden tekstien lukemisessa, niiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä sekä omassa tuottamisessa. Opetus kohdistuu oppiaineen kieleen ja sisältöön samaan aikaan. (OPS, luku 7.3.2)

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on oppilaiden opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee oppilaiden osallistumista opetukseen ja opinnoissa etenemistä. Opetuskielen tukiopetuksessa keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen sekä oppiainekohtaisen sanavaraston vahvistamiseen. (OPS, luku 7.3.2)

Opetuskielen tukiopetus järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että mahdollisimman moni oppilas voi hyötyä siitä. Sitä voidaan antaa oppilaiden työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä, jolloin opetuskielen tukiopetusta tarvitsevat oppilaat voivat olla eri tilassa toisen opettajan kanssa. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät. (OPS, luku 7.3.2)

Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää. (OPS, luku 7.3.2)

- Eri aineiden keskeisen käsitteistön opetusta
- Kielitietoista opetusta, tukee eri oppiaineiden opetuskielen taitoja
- Opetus kohdistuu samaan aikaan oppiaineen tieteelliseen kieleen sekä oppiaineen sisältöön
- Voidaan järjestää oppilaan oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai eri tilassa pienemmässä ryhmässä tai oppituntien ulkopuolella
- Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti joko luokanopettaja tai aineenopettaja

Opetuskielen tukiopetuksen antanut opettaja kirjaa opetuskielen tukiopetukset Wilman ryhmäkohtaisen tuen lomakkeelle, ks. Liitteenä oleva "taulukko kirjaamisesta ja päättämisestä".

3.3.3. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä järjestetään siten, että se tukee ja täydentää muuta opetusta ja mahdollistaa oppilaiden tarpeiden huomioimisen osana opetusryhmän opetusta. Se on ensisijaisesti ryhmäkohtainen tukimuoto, ja sitä ei kohdenneta yksittäisen oppilaan

vaan tietyn oppilasryhmän tai koko opetusryhmän oppimisen tuen tarpeiden mukaisesti. Erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä voi liittyä myös erityisopettajan konsultaatiota, joka kohdentuu kyseisen luokan tai ryhmän kanssa toimiville opettajille ja muulle henkilöstölle. (OPS, luku 7.3.3)

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä voidaan järjestää samanaikais- ja yhteisopetuksena yhdessä opetusryhmää opettavan opettajan kanssa niin, että erityisopettaja työskentelee samassa luokkatilassa tai siirtyy pienemmän ryhmän kanssa toiseen tilaan. Opettajat jakavat opetustehtävät keskenään ja suunnittelevat opetuksen yhdessä, jolloin erityisopettaja voi tukea oppilaita muun opetuksen yhteydessä. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat yhdessä oppilaan työskentelyä, oppimista, osaamista ja käyttäytymistä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot järjestetään ja niitä muutetaan tarvittaessa oppilaiden tuen tarpeiden mukaisesti. (OPS, luku 7.3.3)

- Voi olla tilapäistä koko ryhmän tai pienemmän ryhmän opetusta tuen tarpeiden mukaisesti (ei yksittäisen oppilaan tukemiseen)
- Voi olla ryhmässä samanaikais- ja yhteisopetusta tai osittain pienryhmässä (samassa tai eri tilassa muun ryhmän kanssa)
- Voi olla myös erityisopettajan konsultaatiota
- Alle puolet oppiaineen viikkotunneista
- Opettajien yhteissuunnittelu keskeistä, yhteinen arviointi

Erityisopettajan antaman opetuksen muun opetuksen yhteydessä antanut erityisopettaja kirjaa antamansa tunnit Wilman ryhmäkohtaisen tuen lomakkeelle, ks. Liitteenä oleva "taulukko kirjaamisesta ja päättämisestä".

3.4. OPPILASKOHTAISET TUKITOIMET

Oppilaskohtaiset tukitoimet perustuvat oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Oppilaskohtaiset tukitoimet järjestetään oppilaan etu huomioon ottaen ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa. (OPS, luku 7.4)

Jos oppilasta ei voida riittävästi tukea oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä ja ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai tukitoimia on tarpeen jatkaa säännöllisesti ja pitkäkestoisesti, on oppilaalle annettava oppilaskohtaisia tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia annetaan säännöllisesti tuen tarpeen arvioinnin ja suunnitelman sekä näiden perusteella tehdyn hallintopäätöksen mukaisesti.

Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat:

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä,
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä,
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa tai
- opetukseen osallistumisen edellyttämät oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet perusopetuslain 31 §:n nojalla annettuina.

Toiminta oppilaskohtaisten tukitoimien toteutuksessa

Oppilas on saanut ensin ryhmäkohtaista tukea: yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta tai/ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Kun nämä toimet eivät riitä, siirrytään oppilaskohtaisiin tukitoimiin.

1. Oppilaalle tehdään: "Tuen toteuttamista koskeva arviointi ja suunnitelma perusopetuksessa", Wilman lomakkeelle.
2. Lomakkeen täyttämisen jälkeen täytetään tarvittaessa Wilmassa oleva liite, riippuen millaisesta tuen toteuttamisesta on kyse
 - Wilman liite 1 Suunnitelma opinnoissa etenemisestä tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokkaansa hitaammin
 - Oppilas suorittaa pääsääntöisesti kaikkien oppiaineiden kaikki tavoitteet, vain suoritusajalla varioiden.
 - Ei tarkoita oppimäärän tai OPS:n tavoitteiden rajaamista, joten arviointi tältä osin myös normaaliin tapaan (ei sanallista arviointia 4. vuosiluokan jälkeen, eikä tähtiä)
 - Antaa joustovaraa jonkun/ joidenkin oppiaineiden joihinkin tavoitteisiin käytettävään aikaan pääosin vuosiluokajaksojen 1–2, 3–6, 7–9 puitteissa
 - Edellyttää oppilaskohtaista suunnitelmaa, arviointia ja päätöstä
 - Aina yksilökohtaista, ei suunnitelmia esim. koko ryhmää varten

- Ei sovi useamman oppiaineen kaikkien tavoitteiden opiskeluun
 - Edellyttää aikaisempia oppilaskohtaisia tukitoimia silloin, kun oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa hitaammin. Nopeammin etenemisessä oppilaskohtaisia tukitoimia ei edellytetä.
 - Lukuvuositodistukseen kirjataan kaikki oppilaalle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot.
 - Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositodistukseen.
 - Kesken olevien tavoitekokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositodistukseen.
- Wilman liite 2 Suunnitelma oppiaineen oppimäärän rajaamisesta
 - Oppilas ei saavuta arvosana 5 tavoitteita erilaisista tuista ja erityisopettajan/erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta huolimatta
 - Wilman liite 3 Suunnitelma oppiaineen tilapäisestä vapauttamisesta
 - Oppilaan tilapäinen vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä.
 - Wilman liite 4 Suunnitelma toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta
 - Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.
 - Wilman liite 5 Suunnitelma opinnoissa etenemistä tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokkaansa nopeammin
 - katso yllä Wilman liite 1
 - Jos oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa nopeammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla jonkun tai joidenkin oppiaineiden osalta ylemmän tai ylempien vuosiluokkien tavoitteita. Tämä ratkaisu soveltuu tilanteisiin, joissa pelkkä ylöspäin eriyttäminen ei enää riitä tarjoamaan oppilaalle riittävää ja motivoivaa haastetta.
3. Arviointi ja suunnitelma tehdään yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa
 4. Ennen päätöstä oppilasta ja hänen huoltajaansa tai laillista edustajaa on kuultava ja näkemykset on kirjattava Wilman lomakkeelle (myös mahdollinen huoltajan kielteinen näkemys kirjataan Wilman lomakkeelle).
 5. Wilman lomakkeen täyttämisen jälkeen päätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti. (Liite "Taulukko tuen kirjaamisesta ja päättämisestä")

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia. (OPS, luku 7.4)

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. (OPS, luku 7.4)

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilas ja hänen huoltajansa voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä. (OPS, luku 7.4)

Myös silloin, jos oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma sekä hallintopäätös. (OPS, luku 7.4)

Suomussalmen kunnassa hallintosäännön mukaisesti rehtorin/koulunjohtajan vastuulla on vuosittaisessa opetussuunnitelmaan perustuvassa **lukuvuosisuunnitelmassa ja opettajien lukujärjestyksissä huomioida oppilaskohtaiset tukitoimet.** (OPS, luku 7.4)

Mikäli oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät ole riittäviä, oppilas tarvitsee oppilaskohtaisia tukitoimia. (OPS, luku 7.4)

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjana voidaan käyttää:

- oppilasta opettavien opettajien ja oppilaan kanssa työskentelevän henkilökunnan havaintoja ja arvioita
- koe- ja todistusarvosanoja
- tutkimusperusteisia standardoituja ryhmä- / yksilöarviointeja
- tarvittaessa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä
- tiedot ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteutumisesta ja vaikuttavuudesta voivat olla pohjana oppilaskohtaisen tuen arvioinnissa ja suunnittelussa

Suomussalmen kunnassa hallintosäännön mukaan **oppilaskohtaisista tukitoimista hallintopäätöksen tekee sivistysjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella.** Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS, luku 7.4)

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Oppilaan tuen tarve arvioidaan yleensä kevätlukukauden loppupuolella tai aina tilanteen muuttuessa ja samalla pohditaan tarvittavat tuen järjestelyt. Keväällä tehtävissä arvioinneissa suunnitellaan seuraavan lukuvuoden tuen järjestelyt. Tuen arviointi ja suunnitelman

tarkistaminen tehdään yhdessä oppilaan, hänen huoltajiensa, oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan tai erityisluokanopettajan kanssa. (OPS, luku 7.4)

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi ja suunnitelma

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan. (OPS, luku 7.4.1)

Osana arviointia selvitetään myös tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. (OPS, luku 7.4.1)

Oppilaskohtaisen tuen arvioinnin käynnistää ja suunnitelman tekevät erityisopettaja tai erityisluokanopettaja yhdessä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Oppilaskohtaisesta tuen tarpeesta keskustellaan oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. (OPS, luku 7.4)

Arviointi ja suunnitelma tehdään Wilmassa "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma esiopetuksessa", "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma perusopetuksessa", Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma esiopetuksessa" tai "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma" -lomakkeella, ks. Liitteenä oleva "Taulukko kirjaamisesta ja päättämistä".

Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin. (OPS, luku 7.4.1)

Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhuolto- ja tukipalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. (OPS, luku 7.4.1)

Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. (OPS, luku 7.4.1)

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukipalveluista huolehtivia tahoja sekä perusopetuslain mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua. (OPS, luku 7.4.1)

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai kanssa. Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on esimerkiksi huoltajasta johtuva este. (OPS, luku 7.4.2)

Suunnitelmasta on käytävä ilmi (OPS, luku 7.4.2)

- perustelut sekä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset tukitoimien tarpeesta
- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut
- opinnoissa eteneminen
- mahdollinen tarve perusopetuslain 20 h §:ssä tarkoitetusta oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle ja oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi
- mahdollinen perusopetuslain 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyttä on arvioitava aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa tai useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja. (OPS, luku 7.4.2)

Tukea koskeva päätös

Suomussalmen kunnassa hallintosäännön mukaan oppilaskohtaisista tukitoimista hallintopäätöksen tekee sivistysjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS, luku 7.4.3)

Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä. (OPS, luku 7.4.3)

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty hallintopäätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta. (OPS, luku 7.4.3)

Päätöksestä tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti (OPS, luku 7.4.3):

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan kelpoisuuden omaavan opettajan antamaa opetusta. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituista jaksoa. (OPS, luku 7.4.3.1)

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle. (OPS, luku 7.4.3.1)

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet on erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan antamasta opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä oppilaskohtaisena tukitoimena. (OPS, luku 7.4.3.1)

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan katsotaan oppimisvalmiuksistaan tai oppimisen edellytyksistään johtuen hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena. (OPS, luku 7.4.3.2)

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. (OPS, luku 7.4.3.2)

Yhden opettajan opettamat opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti. (OPS, luku 7.4.3.2) Opetusryhmällä tarkoitetaan tässä yhteydessä yleisopetuksen opetusryhmiä.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa

Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaan opetuksen järjestäminen erityisluokassa tarkoittaa sitä, että oppilas saa erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Osa opetuksesta voidaan toteuttaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä niin, että oppilaan osallistuminen muiden opetusryhmien opetukseen on mahdollista. Yhden opettajan opettamat opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti. (OPS, luku 7.4.3.3)

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta erityisluokassa. (OPS, luku 7.4.3.3)

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Erityisluokanopettajan opetusryhmässä erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta, mutta enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti. (OPS, luku 7.4.3.3)

Tulkittamispalvelut

Tulkittamispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä oppilaille annettavia tulkittamispalveluita. Oikeus tulkittamispalveluun on oppilailla, joilla on kuulovamma, näkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua perusopetukseen osallistumiseksi. Tulkittamispalvelut järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan. (OPS, luku 7.4.3.4).

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista tulkittamispalveluista. Tulkittamispalvelut ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tulkittamispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon. (OPS, luku 7.4.3.4).

Oppilaskohtaiset avustajapalvelut

Oppilaskohtaisilla avustajapalveluilla tarkoitetaan opetukseen osallistumisen edellyttämiä avustajapalveluita tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäynninohjaaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus huolehtia avustajapalvelujen järjestämisestä henkilökohtaisen järjestämisen lisäksi myös luokkakohtaisten avustajapalvelujen avulla. Perusopetuslain 3 §:n ja 31 §:n säännökset edellyttävät kuitenkin, että oppilaan yksilölliset tarpeet selvitetään riittävällä tavalla siten, että opetus ja sen edellyttämät palvelut tulevat järjestetyiksi hänen edellytystensä mukaisesti. (OPS, luku 7.4.3.5)

Avustajapalveluiden käyttäminen ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista avustajapalveluista. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus saada oppilaskohtaisia avustajapalveluita koskevasta asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelpoinen päätös. (OPS, luku 7.4.3.5)

Avustamispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon. (OPS, luku 7.4.3.5)

Apuvälineet

Tulkitsemis- ja avustajapalvelujen lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia tarvitsevalle oppilaalle turvataan myös opetukseen osallistumisen edellyttämät tarpeelliset apuvälineet, joiden avulla tuetaan oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen oppimäärä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Apuvälineet voidaan oppilaan tarpeiden mukaan järjestää hänen käyttöönsä ryhmä-, koulu- tai luokkakohtaisesti. Luonteeltaan oppimäärän suorittamiseen ja opetukseen osallistumiseen tarkoitettujen ja siten opetusvälineisiin rinnastettavien apuvälineiden voidaan tarvittaessa järjestää myös henkilökohtaisesti. Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaalle ei järjestetä lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia koulussa ja muissa elämäntilanteissa tarvittavia apuvälineitä. Niihin oppilaalla on oikeus lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen mukaisesti. (OPS, luku 7.4.3.6)

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja muun henkilöstön välistä yhteistyötä, ja se voi edellyttää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä opetukseen osallistumisen edellyttämistä apuvälineistä. (OPS, luku 7.4.3.6)

Oppilaan apuvälineiden käyttö ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei vaikuta opetusryhmän kokoon. (OPS, luku 7.4.3.6)

3.5. PERUSOPETUKSEN OPPIMÄÄRÄSTÄ TAI OPETUSSUUNNITELMAN TAVOITTEISTA POIKKEAMINEN

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista voidaan poiketa perusopetuslain 20 h §:n mukaan kolmella tavalla:

1. etenemällä opinnoissa tavoitekokonaisuuksittain (kuvataan tarkemmin käsikirjan luvussa 4)
2. rajaamalla oppiaineen oppimäärää
3. vapauttamalla tilapäisesti oppimäärän opiskelusta terveydellisistä syistä.

Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksia rajaava toimenpide. Sen sisältäviä mahdollisuuksia käytetään viimesijaisina tukimuotoina.

3.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen

Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista voidaan poiketa rajaamalla oppiaineen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä. Tämä voidaan tehdä vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa. (Perusopetuslaki 20 h §)

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään, kun **oppilas ei ryhmäkohtaisista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä (5)) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista**. Oppiaineen oppimäärän ja sisältöjen rajaaminen on viimesijainen keino. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi ensisijaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle. (OPS, luku 7.5.1)

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tarkoittaa oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelyä hänen edellytystensä mukaiseksi. Rajaaminen voidaan toteuttaa määrittämällä oppilaalle matalampia tavoitteita ja karsimalla paikallisen opetussuunnitelman sisältöjä. Tavoitteet tulee asettaa kuitenkin oppilaalle riittävän haasteellisiksi. (OPS, luku 7.5.1) Tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä on tärkeää huomioida, että oppilaan taitojen ja osaamisen karttuessa hänellä on mahdollisuus palata opiskelemaan oppiainetta paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppiaineen-oppimaaran-rajaaminen>).

Oppiaineen oppimäärän ja opetussuunnitelman tavoitteiden rajaaminen edellyttävät ajantasaisen ja tuen tarpeen osalta päivitetyn oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin (Perusopetuslaki 20 d §) ja oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman (Perusopetuslaki 20 e §) ja (Perusopetuslaki 20 f §) mukaisen päätöksen tekemisen. (OPS, luku 7.5.1)

Rajaamista koskevan päätöksen perusteena olevaan suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet. (OPS luku 7.5.1)

Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin suositeltavaa on hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Ennen päätöstä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Huoltajan tulee saada tietoa oppimäärän rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintoihin liittyen perusopetuksen jälkeen. (OPS, luku 7.5.1)

Opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen päätöksen perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta (Perusopetuslaki 20 f §).

Jos oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu merkittäviä muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. (OPS, luku 7.5.1) Huomioitavaa on, että päätös oppiaineen oppimäärän rajaamisesta voidaan purkaa, mikäli perusteet sille ovat olemassa (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppiaineen-oppimaaran-rajaaaminen>).

Oppilaan osaaminen arvioidaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 6 kuvattujen periaatteiden mukaisesti. Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai tavoitteita on rajattu, osaaminen arvioidaan suhteessa oppilaalle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi tehdään sanallisesti lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon liitetään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Sanallinen arviointi toteutetaan muilta osin summatiivisen arvioinnin linjausten mukaan. Samoja periaatteita noudatetaan mahdollisessa väliarvioinnissa. Päätötodistukseen merkitään arvosanaksi 5 *. (OPS, luku 7.5.1)

Jos oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi kykene opiskelemaan oppiaineita tavoitteita tai sisältöjä rajaamalla, opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain. Koska oppiainejaon mukainen opetus on oppilaan ensisijainen oikeus, toiminta-alueittaiseen toimintaan siirtyminen vaatii sitä, että muut oppilaskohtaisen tuen toimet on todettu riittämättömiksi. (<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2025/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuen-uudistus-esi-ja-perusopetuksessa>)

Suomussalmen kunnan perusopetuksessa erityisopettaja tai erityisluokanopettaja keskustelee oppilaan ja huoltajan kanssa mahdollisesta oppiaineen oppimäärän rajaamisen tarpeesta. Oppiaineen oppimäärän rajaamisen arvioinnin tekemisen käynnistää ja suunnitelman tekee erityisopettaja tai erityisluokanopettaja yhdessä oppilasta opettavien opettajien kanssa. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 7.5.1)

Oppiaineen oppimäärän rajaamisen arvioinnin pohjana voidaan käyttää oppilasta opettavien opettajien ja oppilaan kanssa työskentelevän henkilökunnan havaintoja ja arvioita, koe- ja todistusarvosanoja, tutkimusperusteisia standardoituja ryhmä- / yksilöarviointeja, tarvittaessa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä. Tiedot ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien toteutumisesta ja vaikuttavuudesta voivat olla pohjana oppiaineen oppimäärän rajaamisen arvioinnissa ja suunnittelussa. Mikäli oppilas riittävän pitkäkestoisista (vähintään yksi lukukausi) tukitoimista huolimatta ei saa suoritettua oppiaineen oppimäärää hyväksytysti (vähintään arvosana 5), tulee tehdä arviointi ja suunnitelma oppimäärän rajaamisesta. Oppiaineen oppimäärää voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä kyseisessä oppiaineessa riittävän pitkäkestoisesti (lukukausi). (OPS, paikallinen tarkennus, luku 7.5.1)

Ennen päätöksen tekemistä on suositeltavaa hyödyntää moniammatillista ja monialaista yhteistyötä ja mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa oppimäärän ja tavoitteiden rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 7.5.1)

Suomussalmen kunnan perusopetuksessa, hallintosäännön mukaan, oppiaineen oppimäärän rajaamisesta hallintopäätöksen tekee sivistysjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 7.5.1)

Rehtorilla on vastuu siitä, että sovitut suunnitelmat laaditaan ja ne arvioidaan lukuvuosittain koulun käytäntöjen mukaisesti. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 7.5.1)

Keskeiset vaiheet:

1. Edeltävät tukitoimet: Ennen oppimäärän rajaamista oppilaalle on tarjottava ja annettava riittäviä tukitoimia (ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet), jotta oppilas voi suoriutua opetussuunnitelman tavoitteista. Rajaaminen voidaan tehdä vain silloin, kun oppilas on saanut pitkäkestoista (vähintään lukukausi) ja säännöllistä (viikoittain) opetusta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa ja siitä huolimatta ei suoriudu hyväksytysti (vähintään arvosana 5).

2. Arviointi: Oppilaan tuen tarve ja suoriutuminen on arvioitava ajantasaisesti perusopetuslain 20 d §:n mukaisesti ennen rajaamisen valmistelua. Arvioinnissa dokumentoidaan, kykeneekö oppilas suorittamaan oppimäärän hyväksytysti ilman tavoitteiden rajaamista.

3. Suunnitelma: Laaditaan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma ja suunnitelma oppiaineen oppimäärän rajaamisesta (liite 10.2). Suunnitelmassa määritellään, mitä tavoitteita ja sisältöjä rajataan ja miten oppilaan oppimista tuetaan jatkossa. Suunnitelma perustuu arviointiin ja aikaisemmin annettujen tukitoimien vaikutukseen.

4. Kuuleminen: Ennen päätöksen tekemistä tulee kuulla oppilasta ja tämän huoltajaa. Heille on annettava tietoa siitä, mitä rajattu oppimäärä tarkoittaa ja miten se voi vaikuttaa oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen.

5. Hallintopäätös: Suomussalmen hallintosäännön mukaan sivistysjohtaja tekee arvioinnin ja suunnitelman perusteella päätöksen oppiaineen oppimäärän rajaamisesta ilman aiheetonta viivytystä.

6. Monialainen yhteistyö: Koska oppimäärän rajaaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimi, on suositeltavaa käyttää monialaista yhteistyötä ja tarvittaessa asiantuntijalausuntoja, jotta ratkaisun vaikutukset oppilaan tarpeiden ja edun näkökulmasta ovat perusteellisesti arvioituja.

3.5.2. Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä

Perusopetuksen oppimäärästä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös silloin, kun oppilas vapautetaan tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä (Perusopetuslaki 20 h §). Sillä tarkoitetaan lyhytaikaista ja määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta terveydellisistä syistä. Vapauttaminen voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan. (OPS, luku 7.5.2). Määräajan jälkeen päätös voidaan uusida, mutta koulupäivän lyhentämisestä ei saa muodostua pysyvää ratkaisua (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaan-vapauttaminen-oppiaineen-oppimaaran-suorittamisesta-terveydellisista>).

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tilapäisesti on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide. Tämän vuoksi on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. (OPS luku 7.5.2).

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä oppilaskohtaista tuen tarpeen arviointia (Perusopetuslaki 20 d §), suunnitelmaa (Perusopetuslaki 20 e §) ja päätöstä (Perusopetuslaki 20 f §). Arviointiin perustuvasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaan opiskelema oppimäärä ja siitä tehtävät poikkeamiset, oppilaan vuosiluokan mukaisesta tuntimäärästä poikkeaminen, oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi. (OPS, luku 7.5.2).

Opetuksen järjestäjän on tehtävä hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta (Perusopetuslaki 20 f §). Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi hallintopäätös. (OPS luku 7.5.2).

Keskeiset vaiheet:

1. Arviointi ja suunnitelma: Tarvitaan ajantasainen arviointi oppilaan tuen tarpeesta ja sen pohjalta laadittu suunnitelma, jossa määritellään oppimäärän poikkeamat, tuntimäärät ja tavoitteet ja arviointi. Suunnitelmaan ei saa kirjata salassa pidettäviä terveystietoja.

2. Kuuleminen: Ennen päätöksen tekemistä oppilasta ja huoltajaa on kuultava.

3. Hallintopäätös: Opetuksen järjestäjä tekee virallisen päätöksen perusopetuslain 20 h §:n mukaisesti.

4. Muutokset: Jos oppilaan tilanne muuttuu, tehdään uusi päätös.

Tilanteissa, joissa oppilaan koulupäivää harkitaan lyhennettäväksi, on tärkeää, että koulu, opiskeluhoito ja huoltajat arvioivat tilannetta huolellisesti. Samalla täytyy pohtia kuntouttavia tukitoimia, joilla oppilas voidaan kiinnittää paremmin koulunkäyntiin. Pelkkä vapauttaminen opinnoista tai läsnäolosta harvoin edistää kuntoutumista tai oppimista.

<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2025/koulupaivaa-saa-lyhentaa-vain-maaraajaksi-ja-terveydellisista-syista>)

Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin turvaamisen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen edistämiseksi terveydellisistä syistä, sovelletaan perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta opetuksen järjestämiseksi oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella (Perusopetuslaki 20 i §). Sen mukaan, jos oppilas ei edellä mainittujen syiden vuoksi kykene opiskelemaan oppiaineita niiden tavoitteita tai sisältöjä rajaamalla ja muista tukitoimista huolimatta, tulee siirtyä toiminta-alueittain tapahtuvaan opetukseen.

Jos oppiaineittain opiskelevan oppilaan vapauttaminen jonkin oppiaineen opiskelusta tilapäisesti ei riitä turvaamaan oppilaan perusopetuksen oppimäärän suorittamista, voidaan harkita oppiaineen oppimäärän rajaamista, ja jossain aivan poikkeuksellisessa tilanteessa vapauttamista pysyvästi jonkin oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. (Ks. Vapautus oppiaineen opiskelusta)

3.5.3. Vapautus oppiaineen opiskelusta

Perusopetuslain 18 § mukaan oppilas voi jättää suorittamatta oppiaineen oppimäärän, mikäli oppiaineen oppimäärän suorittaminen olisi perusopetuksen oppilaalle aikaisemmat opinnot tai esi- ja perusopetuksen oppilaan terveydentila huomioon ottaen kohtuutonta. Oppilas voi jättää suorittamatta perusopetuksen oppiaineen oppimäärän tai vuosiluokan oppimäärän, mikäli oppilas on osoittanut, että hänellä on joltakin osin ennestään oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. (Perusopetuslaki 18 §)

Oppilaan opetus voidaan järjestää osittain toisin, jos

1. oppilaalla katsotaan joltakin osin **ennestään** olevan perusopetuksen **oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot**, esimerkiksi vieraskielisen oppilaan aiemmin hankkimat opinnot tai ulkomailla suoritettut opinnot (erityinen tutkinto).
2. perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittaminen voi olla oppilaalle **olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen** joltakin osin **kohtuutonta**. Esimerkiksi tämä koskee oppilaita, jotka siirtyvät ulkomailta tai valmistavasta opetuksesta perusopetukseen myöhäisessä vaiheessa.
3. se on perusteltua oppilaan **terveydentilaan liittyvistä syistä** (terveydenhuollon lausunto), esimerkiksi pitkäaikainen sairaus, joka estää opetukseen osallistumisen pysyvästi tai kokonaan.

Oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen, vaatii hallintopäätöksen opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Päätös voidaan tehdä vain perusopetuslain 18 §:ssä mainituilla, oppilaan tilanteesta johtuvilla syillä oppilaan etu huomioiden.

Opetuksen järjestäjä tekee päätöksen oppimäärän suorittamatta jättämisestä huoltajan hakemuksesta perusopetuslain mukaisella hallintopäätöksellä. Päätöksenteon tukena voidaan

tarvittaessa hyödyntää monialaista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Myös terveydentilaan liittyvistä syistä tehtävän päätöksen tekee opetuksen järjestäjä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset. (OPS, luku 5.4.7)

Suomussalmen kunnan perusopetuksessa, hallintosäännön mukaan, hallintopäätöksen oppilaan vapauttamisen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä tekee rehtori tai koulunjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS paikallinen tarkennus 7.5.2)

Mikäli oppilas vapautetaan oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, oppilaalle järjestetään muuta opetusta, esim. maahanmuuttajataustainen oppilas vapautetaan ruotsin opiskelusta ja hänelle järjestetään suomi toisena kielenä opetusta, tukiovetusta tai opetuskielen tukiovetusta.

4. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTAPOJA

4.1. TOIMINTA-ALUEITTAIN JÄRJESTETTÄVÄ OPETUS

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain. Oppilaalla on ensisijainen oikeus opiskella oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain. (Perusopetuslaki 20 i §)

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan toimintakykyä sekä opettaa tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämästään. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän tilanteita, kuten siirtymätilanteita, ruokailutilanteita, välitunteja, oppituokioita, päivittäin toistuvia rutiiniaskareita sekä retkiä ja teemapäiviä. Taitojen kehittymisellä tarkoitetaan oppilaan edistymistä taidoissaan ja käyttäytymisessään, ohjauksen tarpeen vähenemistä tai muuttumista sekä uusien taitojen oppimista. (OPS, luku 5.4.1)

Oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen arviointi kuvataan oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa kullekin toiminta-alueelle. Suunnitelmassa kuvataan myös oppilaan oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. (OPS, luku 5.4.1)

Opettaja on vastuussa oppilaan opettamisesta ja työjärjestyksen mukaisesta koulupäivästä. Toiminta-alueittaiset tavoitteet, opetuksen sisällöt ja oppilaskohtaisen tuen toteutuminen

suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä ja oppilaan kanssa työskentelevän muun henkilöstön välistä yhteistyötä sekä monialaista yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimista tukeva kuntoutus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kuntoutuksen ammattilaisten kanssa. Kuntoutusta toteuttavat kuntoutuksen asiantuntijat. (OPS, luku 5.4.1)

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan vuosiviikkotuntimäärä on sama kuin vastaavalla luokka-asteella oppiaineittain opiskelevan oppilaan vuosiviikkotuntimäärä. (OPS, luku 5.4.1)

Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. (OPS, luku 5.4.1)

Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan mahdollisimman itsenäisesti arjen toimissaan. Opetuksen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista oppimisympäristönsä toimintaan sekä edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. (OPS, luku 5.4.1)

Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. (OPS, luku 5.4.1)

Motoristen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, havaintomotoriset taidot ja motoriset perustaidot sekä niiden kehittyminen. Motoristen taitojen opetuksessa hyödynnetään arjen tilanteita, perusopetuksen oppimisympäristöä sekä monipuolisia ja turvallisia ympäristöjä. Motoristen taitojen hallinta tukee oppimista ja oppilaan omatoimisuutta sekä osallisuutta ja jaksamista. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. (OPS, luku 5.4.1)

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan fyysinen toimintakyky. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa itsenäisen elämän kannalta hänen toimintakykyään tukevat motoriset taidot. Tavoitteena on, että oppilas löytää motoristen taitojen kehittymisen kautta toiminnan ja liikkumisen ilon, joka tukee päivittäistä hyvinvointia. Motoriset perustaidot, kuten tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot, mahdollistavat arjessa toimimista ja osallisuutta. (OPS, luku 5.4.1)

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kielitietoinen kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Kommunikaatiotaitojen kehittäminen on edellytys oppilaan osallistumiseen merkitykselliseen

vuorovaikutukseen sekä vertaisryhmän että aikuisten kanssa. Näin oppilas voi tulla ymmärretyksi, pystyy ilmaisemaan itseään omalla tavallaan ja vaikuttamaan omaan ympäristöönsä sekä osallistumaan yhteisönsä toimintaan. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään eri kommunikaatiotapoja ja apuvälineitä sekä tarvittavia tulkitsemis- ja tulkkauspalveluita. (OPS, luku 5.4.1)

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja olla vuorovaikutuksessa ja kommunikoida erilaisissa tilanteissa ja eri ihmisten kanssa. (OPS, luku 5.4.1)

Sosiaalisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot, tunnetaidot ja itsesäätelyn hallintataidot. Sosiaaliset taidot auttavat olemaan, viestimään ja toimimaan muiden kanssa. Oppilaan myönteistä minäkuvaa ja oppimismotivaatiota tuetaan tarjoamalla onnistumisen kokemuksia ja rakentamalla perusopetukseen myönteinen sosiaalisen oppimisen ilmapiiri, jossa jokainen oppilas tuntee kuuluvansa yhteisöön ja voi osallistua siihen omilla vahvuuksillaan. Oppilaan kokemukset ymmärretyksi tulemisesta, ryhmässä ja yhteisön jäsenenä olemisesta ja vuorovaikutuksesta vaikuttavat hänen minäkuvaansa ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. (OPS, luku 5.4.1)

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan sosiaalinen toimintakyky. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen kehittäminen ja hänen osallisuutensa vahvistaminen kouluyhteisössä sekä tunne- ja itsesäätelytaitojen harjoittelu ja oppiminen. Sosiaalisten taitojen oppiminen tukee oppilaan vuorovaikutusta ja kommunikaatiota, auttaa häntä liittymään ryhmään sekä luomaan hyviä ihmissuhteita. (OPS, luku 5.4.1)

Päivittäisten toimintojen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, itsenäisen elämän taidot ja avustamisen tarve. Päivittäisten toimintojen taidot tarkoittavat niitä taitoja, joita ihminen tarvitsee arjessaan. Päivittäisten toimintojen taitojen hallinta edistää oppilaan omatoimisuutta ja itsenäistymistä, sekä lisää oppilaan toimijuutta ja osallisuutta hänen toimintaympäristössään ja yhteiskunnassa. (OPS, luku 5.4.1)

Päivittäisen toimintojen taitojen opetuksen sisältöinä ovat itsenäiseen elämään liittyvät arjen taidot, kuten hyvinvointi ja terveydestä huolehtiminen, sosiaaliset taidot, kodinhoitotaidot sekä asiointitaidot. Opetuksen tulee kattaa ajan hallinnan, asumisen, ympäristössä liikkumisen, mielekkään vapaa-ajan sekä turvallisuuden ylläpitämisen sisältöjä. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa. (OPS, luku 5.4.1)

Kognitiivisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, ja oppimisen taidot sekä muistin toiminta. Kognitiiviset taidot tarkoittavat ajattelun, havainnoinnin, tiedonhankinnan, ymmärtämisen ja oppimisen taitoja. Kognitiivisten taitojen kehitykseen kuuluu esimerkiksi kielen,

muistin, ajattelun, ongelmanratkaisun, tarkkaavuuden, luovuuden, päättelyn ja päätöksenteon osa-alueita. (OPS, luku 5.4.1)

Kognitiivisten taitojen opetus tukee oppimis-, muistamis- ja ajatteluprosessien kehittymistä ja rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä. (OPS, luku 5.4.1)

Tavoitteena on, että oppilas oppii hahmottamaan, valitsemaan ja luokittelemaan asioita. Lisäksi oppilas oppii päättelytaitoa kuten syy- ja seuraussuhteita, ongelman ratkaisua ja kielellistä päättelyä sekä muistamisen taitoja. Oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaisesti opetuksen tavoitteena voi olla myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksien kehittäminen. Kognitiivisten taitojen harjoittelussa pyritään vahvistamaan oppilaan aktiivista osallistumista arjen toimintaympäristöissä. (OPS, luku 5.4.1)

Eri oppiaineiden sisältöjä voidaan soveltuvin osin hyödyntää kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen suunnittelussa. Oppiaineiden sisällöistä voi hyödyntää esimerkiksi ajankohtaisiin teemoihin liittyviä opetuskokonaisuuksia. (OPS, luku 5.4.1)

Suomussalmen käytänteet toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa

Toiminta-alueittain järjestettävää opetusta saavan oppilaan koulupaikkaa valittaessa tulee huomioida oppijan yksilölliset tarpeet, kuten sosiaaliset suhteet vertaisryhmään sekä koulupolun jatkuminen. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 5.4.1)

Toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat osallistuvat koulun yhteiseen toimintaan aktiivisesti omien tavoitteidensa mukaisesti. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 5.4.1)

Hallintosäännön mukaan Suomussalmella toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta hallintopäätöksen tekee sivistysjohtaja. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 5.4.1)

4.2. JOUSTAVA PERUSOPETUS

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa. (OPS, luku 5.4.2)

JOPO-luokalle siirtymisen aloitteentekijä voi olla koulun työntekijä tai opiskeluhoillon ammattihenkilö, oppilas itse ja/tai hänen huoltajansa. (OPS, luku 5). Suomussalmella kaikille 7. luokan oppilaille esitellään keväällä JOPO-luokan toimintaa ja JOPO-luokkaan hakeminen tapahtuu hakulomakkeen avulla. Hakulomake toimitetaan koulun kansliaan tai JOPO-luokkaan. JOPO-

luokkaan voi hakea ympäri vuoden ja sinne voidaan ottaa enintään kymmenen pääsääntöisesti 8.–9.-luokan oppilasta. Luokkaan valinta edellyttää nuoren ja hänen perheensä sitoutumista JOPO-toimintaan. Hakijat haastatellaan yhdessä huoltajan kanssa. Haastattelujen pohjalta tehdään lopulliset oppilasvalinnat. Valituille oppilaille ilmoitetaan valinnasta ja JOPO-toimintaan ottamisesta ja rehtori tekee hallintopäätöksen. Jos oppilaan edun mukaista on siirtyä pois JOPO-luokasta, rehtori tekee uuden hallintopäätöksen. (OPS paikallinen tarkennus, luku 5.4.2)

Luokka tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Joustavaa perusopetusta (JOPO) järjestetään Suomussalmella Ruukinkankaan koulussa. JOPO-oppilaille laaditaan henkilökohtainen suunnitelma opintojen etenemisestä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajan ja ohjaajan kanssa. JOPO-ohjaaja työskentelee opettajan työparina. JOPO-opiskelussa painotetaan toiminnallisia menetelmiä. Työpaikkaopiskelu on olennainen osa joustavaa perusopetusta. Työpaikat valitaan oppilaan mielenkiinnon mukaan ja niiden tarkoituksena on tukea työelämän valmiuksia sekä selkiyttää tulevaisuuden suunnitelmia. (OPS paikallinen tarkennus, luku 5.4.2)

JOPO-opetuksessa toiminta perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön ja tiiviiseen yhteydenpitoon huoltajien kanssa. Joustavassa perusopetuksessa opiskelevalla oppilaalla on oikeus tukeen ja opiskeluhooltoon, ja jokaiselle laaditaan oma suunnitelma. (OPS, luku 5)

4.3. OPINNOISSA ETENEMINEN TAVOITEKOKONAISUUKSITTAIN

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Paikallisen opetussuunnitelman mukaisista vuosiluokkakohtaisista tavoitteista voidaan oppilaskohtaisesti poiketa muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia. **Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä tarkoitetaan, että oppilas opiskelee hänelle laaditun suunnitelman mukaisesti yhdessä tai useammassa oppiaineessa tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokittain etenemisen sijaan. (OPS, luku 5.4.3)**

Ydinasiat pähkinänkuoressa

- Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa eteneminen mahdollistaa sekä nopeamman että hitaamman etenemisen yhden tai useamman oppiaineen jonkin tavoitteen tai joidenkin tavoitteiden osalta.
- Mahdollisuus edetä omaa vuosiluokkaansa nopeammin ei ole oppilaskohtaisen tuen järjestämistä (tehdään kuitenkin arviointi, suunnitelma ja hallintopäätös).
- Oppilas suorittaa pääsääntöisesti kaikkien oppiaineiden kaikki tavoitteet, vain suoritusajalla varioiden (käyttää tavoitteiden opiskeluun joko vähemmän tai enemmän aikaa).
- Ei tarkoita oppimäärän tai OPS:n tavoitteiden rajaamista, joten arviointi tältä osin myös normaaliin tapaan (ei sanallista arviointia 4. vuosiluokan jälkeen, eikä tähtiä)
- Antaa joustovaraa jonkin/ joidenkin oppiaineiden joihinkin tavoitteisiin käytettävään aikaan pääosin vuosiluokkakajaksojen 1–2, 3–6, 7–9 puitteissa
- Edellyttää oppilaskohtaista suunnitelmaa, arviointia ja päätöstä
- Aina yksilökohtaista, ei suunnitelmia esim. koko ryhmää varten
- Ei sovi useamman oppiaineen kaikkien tavoitteiden opiskeluun

- Edellyttää aikaisempia oppilaskohtaisia tukitoimia silloin, kun oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa hitaammin. Nopeammin etenemisessä oppilaskohtaisia tukitoimia ei edellytetä.
- Lukuvuositodistukseen kirjataan kaikki oppilaalle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot.
- Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositodistukseen.
- Kesken olevien tavoitekokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositodistukseen.

Hitaammin tai nopeammin opiskelu

Jos **oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa nopeammin**, tavoitekokonaisuuksissa voi olla jonkin tai joidenkin oppiaineiden osalta ylemmän tai ylempien vuosiluokkien tavoitteita. Tämä ratkaisu soveltuu tilanteisiin, joissa pelkkä ylöspäin eriyttäminen ei enää riitä tarjoamaan oppilaalle riittävää ja motivoivaa haastetta. Nopeammin etenevän oppilaan tavoitekokonaisuuksittain opiskelu edellyttää suunnitelmaa ja päätöstä tavoitekokonaisuuksittain etenemisestä vuosiluokkaansa nopeammin. Arviointi sisältyy suunnitelmaan, joten se ei ole erillinen asiakirja. Perusopetuksen oppimisen tuen käsitteistö | Opetushallitus

Tavoitekokonaisuuksittain etenemistä nopeammin voidaan hyödyntää myös silloin, kun **oppilas siirtyy perusopetukseen ulkomailta tai perusopetukseen valmistavasta opetuksesta**. Soveltuu esimerkiksi oppilaille, jotka tulevat perusopetukseen sen päättövaiheessa. Tällöin oppilaalla saattaa olla jo aiemmissa opinnoissa suoritettuja sisältöjä. Joissakin tilanteissa myöhään maahan tulleella oppilaalla on normaalia vähemmän aikaa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen, jolloin on hyvä keskittyä niihin sisältöihin, jotka ovat oppilaalle uusia.

Jos **oppilas etenee opinnoissaan omaa vuosiluokkaansa hitaammin**, tavoitekokonaisuuksissa voi olla jonkin tai joidenkin oppiaineiden osalta edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä. Vuosiluokkaansa hitaammin etenevälle oppilaalle tavoitekokonaisuuksittain opiskelu mahdollistaa lisäajan antamisen joidenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Tällä järjestelyllä voidaan välttää esimerkiksi hylätty arvosana ja vuosiluokan kertaaminen.

Tavoitekokonaisuuksittain eteneminen

Tavoitekokonaisuudet laaditaan **pääsääntöisesti vuosiluokkakajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti ja vuosiluokkakajaksojen sisällä**. Vuosiluokkakajakson aikana oppilas, joka opiskelee oman vuosiluokkansa edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita, voi siirtyä vuosiluokalta seuraavalle. Kunkin vuosiluokkakajakson päätteeksi oppilaalla tulee olla pääsääntöisesti saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevä **oppilas opiskelee ensisijaisesti ryhmässä oman vuosiluokkansa mukana**.

Arvio, suunnitelma ja päätös

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevälle oppilaalle laaditaan oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin perusteella oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa. **Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan tavoitekokonaisuudet, niiden sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet.** Suunnitelman toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevän oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnista määrätään OPSin luvussa 6.

Suomussalmella hallintosäännön mukaan sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen opinnoissa etenemisestä tavoitekokonaisuuksittain. Päätöstä valmistellaan opettajien, oppilaan ja huoltajien kanssa yhteistyössä. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS paikallinen tarkennus, luku 5.4.3)

Kun oppilas opiskelee tavoitekokonaisuuksittain omaa vuosiluokkaansa nopeammin, hänelle ei tarvitse antaa sitä ennen ryhmäkohtaisia tukimuotoja tai oppilaskohtaisia tukitoimia. Tämä tieto on selvyuden vuoksi hyvä kirjata päätökseen. Kun tarve tavoitekokonaisuuksittain opiskelulle lakkaa, päätös tulee purkaa.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opinnoissa-eteneminen-tavoitekokonaisuuksittain>

4.4. YHDYSLUOKKAOPETUS

Yhdysluokka on opetusryhmä, jossa opiskelee eri-ikäisiä ja eri vuosiluokilla olevia oppilaita. Se voidaan muodostaa joko pienen oppilasmäärän tai pedagogisten tavoitteiden vuoksi. Opetus voidaan järjestää vuosiluokkien mukaisesti tai vuorokurssiperiaatteella, jolloin tulee varmistaa oppisisältöjen johdonmukainen eteneminen ja opiskelutaitojen kehittyminen.

Jos eri vuosiluokilla on eri viikkotuntimäärät, niitä voidaan tasata jakamalla vuosiviikkotunnit osiin, kunhan oppilas saa opetussuunnitelman mukaisen kokonaistuntimäärän. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteesta vuosiluokittain etenevään ryhmään, hänen opintonsa järjestetään niin, että mahdolliset puuttuvat oppimäärät tulevat suoritetuiksi.

Yhdysluokkaopetus tarjoaa hyvät mahdollisuudet opetuksen eheyttämiseen, monialaiseen oppimiskokonaisuuksiin sekä vertais- ja mallioppimisen hyödyntämiseen. Lähiopetusta voidaan myös täydentää etäyhteyksien avulla. (OPS, luku 5)

4.5. ETÄYHTEYKSIÄ HYÖDYNTÄVÄ OPETUS

Etäyhteyksiä voidaan hyödyntää perusopetuksessa täydentämään opetustarjontaa, erityisesti harvinaisten kielten, uskontojen ja valinnaisten aineiden osalta. Tavoitteena on parantaa oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia riippumatta koulun koosta tai sijainnista. Etäopetus tukee eriyttämistä

ja yksilöllisiä oppimistarpeita, mahdollistaa opetuksen poikkeustilanteissa ja laajentaa oppimisympäristöjä teknologian ja opettajaverkostojen avulla. (OPS, luku 5)

Perusopetuksessa etäyhteyksiä voidaan hyödyntää oppilaan oman äidinkielen ja oman uskonnon opetuksessa. Mikäli oppilaan terveydellinen tila on sellainen, ettei hän voi osallistua koulun tiloissa järjestettävään opetukseen, hänelle voidaan hallintopäätöksellä (PoL 18 §) antaa yksilökohtaista etäopetusta.

Vastuu etäopetustunnin oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta on etäopetusta järjestettävällä koululla. Etäopettaja vastaa oppitunnin pedagogisesta suunnittelusta ottaen huomioon mm. oppilaiden tarpeet, opetusteknologian hyödyntämisen sekä tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön.

Suomussalmen käytänteet etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa laajemmin valinnaisuutta ja mahdollisuuden kotona järjestettävään opetukseen. Pienetkin ryhmäkoot ovat mahdollisia etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa. Suomussalmella on jo olemassa olevia sopimuksia lähikuntien kanssa. Sopimuksissa on sovittu mm. etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestämisen periaatteista, tekniikoista ja koordinoinnista. Etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa ns. lähettävä kunta vastaa työnantajavelvoitteista. Pedagoginen vastuu on opettajalla.

Etäopetusta järjestetään oppilaan tarpeiden mukaisesti opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman ohjaamana.

4.6. ERIKOISSAIRAANHOIDON POTILAANA OLEVAN OPPILAAN OPETUS JA KONSULTATIIVINEN SAIRAALAOPETUSPALVELU

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu Suomussalmen kunnassa

Sairaalakouluopetus

Perusopetuslain 4 a § velvoittaa sairaalan sijaintikunnan järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista. Kajaanin perusopetuksen Palokankaan koulussa annettava sairaalaopetus on osa Kajaanin kaupungin perusopetusta, mutta opetuksessa noudatetaan oppilaan opetuksen järjestäjän mukaista opetussuunnitelmaa. Koulun oppilaina ovat Kainuun alueelta tulevat peruskoululaiset, jotka ovat tutkimuksissa tai hoidossa Kainuun keskussairaalassa. Opetusta järjestetään myös päiväopetuksena erikoissairaanhoidon piirissä avohoidossa oleville peruskoulun oppilaille erillisen koulusopimuksen mukaan.

Koulussa toimii viisi opetusryhmää, jotka ovat kaikki yhdysluokkia. Kolmessa ryhmässä (alakoulun osastoluokka, yläkoulun osastoluokka sekä vaativan tuen erityisluokka) on osastohoidossa olevia

oppilaita ja kahdessa ryhmässä oppilaat käyvät koulua kotoa pitäen ns. avoluokassa (alakoulun avoluokka ja yläkoulun avoluokka). Osa opetuksesta annetaan osastoilla (lastentautien osasto).

Sairaalakoulun oppilas on aina ensisijaisesti hoidossa, ja hoitoon liittyvät toimet ovat usein koulutuntien aikana. Sairaalan salassapitovelvollisuus koskee myös kouluasioita. Oppilaan koulunkäynti ja hoito sovitetaan yhteen yksilöllisesti kokonaistilanne huomioiden. Opiskeltavat viikkotuntimäärät sekä oppiaineet voivat vaihdella yksilöllisesti. Sairaalaopetuksessa tavoitteena on antaa mahdollisimman tarkoituksenmukaista, yksilöllistä ja kattavaa perusopetusta. Opetus on osa lapsen ja nuoren kokonaiskuntoutusta, ja sen tarkoituksena on kohottaa oppilaan itsetuntoa, vahvistaa sosiaalisia perustaitoja ja luoda tulevaisuuden uskoa. Arkielämän taitojen ja hyvien tapojen harjoittelu kuuluvat jokaiseen koulupäivään.

Opetus Palokankaan koulussa tapahtuu pääsääntöisesti pienryhmissä oppilaan tavoitteiden suuntaisesti. Osa opetuksesta annetaan yhteisesti yli luokkarajojen esim. taito- ja taideaineissa sekä ympäristöön liittyvissä ilmiöpohjaisissa opetuskokonaisuuksissa. Valinnaisaineiden osalta pyritään siihen, että oppilas voi jatkaa omassa koulussaan valitsemiaan aineita. Turvallisuustekijöihin kiinnitetään erityisesti huomiota.

Oppilas pysyy aina myös oman koulun oppilaana opiskellessaan Palokankaan koulussa. Jakson alettua Palokankaan koulun opettaja on yhteydessä omaan kouluun saadakseen välttämättömät tiedot opetuksen järjestämiseksi.

Sairaalaopetusjakson aikana järjestettäviin seurantalavereihin kutsutaan oppilaan ja huoltajan/laillisen edustajan lisäksi tarvittavat yhteistyötahot (esim. oman koulun, sosiaalitoimen ja hoitotahon edustaja).

Oppilaan siirtyminen omaan kouluun tehdään suunnitelmallisesti. Siirtymää tukemassa on integraatio-ohjaaja tai konsultoiva erityisopettaja. Integraatio-ohjaaja tutustuu oppilaaseen Palokankaan koululla ja on siirtämässä hyväksi havaittuja käytänteitä omalle kotikoululle. Integraatio-ohjaajan tuki suunnitellaan yksilöllisesti oppilaan tarpeen mukaan.

Osastojakson päättyessä oppilaalle suunnitellaan tarvittavat avohoidon tukitoimet, johon kuuluvat myös oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen omassa koulussa.

Avoluokassa oman koulun tuntien kokeilu aloitetaan mahdollisuuksien mukaan ja tunteja lisätään oppilaan koulukuntoisuuden vahvistuessa. Palokankaan koulun opettajat voivat olla mukana pedagogisten asiakirjojen laatimisessa. Sairaalaopetuksen aikana opiskeluhuollollinen tuki toteutetaan yhteistyössä oman koulun opiskeluhuollon kanssa. Jatko-opinnot suunnitellaan huolellisesti yhteistyössä oman koulun kanssa. TET-jaksoja ja tutustumiskäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin sekä työpaikoille voidaan järjestää yksilöllisesti.

Sairaalakoulu tekee tiivistä yhteistyötä osastojen kanssa. Osastokierroille osallistutaan viikoittain. Hoitajat osallistuvat välituntivalvontaan mahdollisuuksien mukaan. Tarvittaessa oppilas voidaan siirtää osastolle kesken koulupäivän.

Osastoluokan oppilaana

Oppilas tulee sairaalaan osastolle aina läheteellä. Osastolle tultuaan oppilas käy tutustumassa sairaalakouluun mahdollisimman pian ja aloittaa koulunkäynnin voimavarojensa mukaan. Huoltajille annetaan mahdollisuus tutustua kouluun ja samalla täytetään ja allekirjoitetaan oppilastietolomake, jossa on mm. lupa yhteydenpitoon oman koulun kanssa. Osastojakson aikana oppilas käy sairaalakoulua yksilöllisen suunnitelman mukaisesti.

Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian palveluyksikköpäällikkö osallistuu Palokankaan koulun yhteissuunnittelukokoukseen muutaman kerran lukuvuodessa.

Avoluokan oppilaana

Avoluokkapaikka edellyttää aina toimivaa hoitosuhdetta erikoissairaanhoidon piirissä. Lisäksi oppilaan oma koulu on tarjonnut kaiken mahdollisen avun oppilaan koulukäynnin tukemiseksi. Konsultoivat erityisopettajat työskentelevät oppilaan asiassa pääsääntöisesti ennen avoluokkapaikan hakemista.

Avoluokkaan haetaan siten, että huoltaja/laillinen edustaja ja oman koulun edustaja täyttävät yhdessä avoluokkahakemuksen, joka lähetetään sairaalakouluun. Haku aika on jatkuva. Avoluokkatoiminnan ohjausryhmä päättää oppilaaksi ottamisen. Ohjausryhmässä on hoidon ja sairaalakoulun edustajia (rehtori, konsultoivat erityisopettajat, erityisluokanopettaja, koulunkäynninohjaaja, integraatio-ohjaaja ja vastaava koulukuraattori) sekä Kajaanin kaupungin kasvun ja oppimisen tuen asiantuntija.

Koulunkäynnin alkaessa allekirjoitetaan avoluokkasopimus yhdessä huoltajan/laillisen edustajan ja oman koulun edustajan kanssa. Sopimuksessa määritellään tarkasti koulunkäynnin tavoitteet ja ehdot yhdessä oman koulun kanssa. Avoluokan opiskelupaikka on oppilaalle aina määräaikainen.

Avoluokkahakemus [Palokankaan koulu | Kajaani](#)

Vaativan tuen erityisluokan oppilaana

Oppilaat tulevat luokkaan pääasiallisesti kehitysvammaosastolta. Luokan opettaja ja koulunkäynninohjaaja osallistuvat hoitoneuvotteluun, missä on mukana huoltaja/laillinen edustaja sekä kehitysvammaosaston sekä poliklinikan työryhmä. Koulunkäynnin aloitus sovitaan yksilöllisesti kehitysvammapoliklinikan kanssa.

Avo-oppilaaksi voi tulla harkinnanvaraisesti, jos luokassa on tilaa. Osasto-oppilaat ovat aina etusijalla. Avoluokalle haetaan ohjausryhmän ja osaston kanssa yhteistyössä kehitysvammaluokan avoluokkasopimuksella.

Arviointi

Sairaalakoulun oppilaan arvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita sekä paikallisia tarkennuksia. Tärkeä osa arviointia on oppilaille annettava päivittäinen palaute opiskelun ohessa. Oppilaita ohjataan myös itsearviointiin esim. koulupassin avulla. Arvioinnin tavoitteena on realistinen minäkuva sekä myönteinen käsitys omasta oppimisesta. Lukukausi- ja lukuvuosiarviointi suoritetaan yhteistyössä oman koulun kanssa. Arviointi annetaan oppilaan oman koulun todistuksella, jonka luokanvalvoja tai -opettaja allekirjoittaa.

Konsultatiivinen sairaalaopetus

Kajaanin perusopetuksen Palokankaan koulu järjestää konsultatiivista sairaalaopetuksen palvelua. Palvelu koskee kaikkia Kainuun esi- ja perusopetuksen oppilaita. Tämän palvelun saamiseksi ei oppilaalla tarvitse olla erikoissairaanhoidon kontaktia.

Palvelun tehtävänä on tarjota opettajalle konsultatiivista tukea kokonaisen opetusryhmän tai yksittäisen oppilaan opiskelun ja koulunkäynnin suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi lähikouluperiaatteen mukaisesti. Sairaalaopetuksen konsultatiivisen palvelun avulla voidaan tukea antaa tasa-arvoisemmin erityisesti sellaisille kainuulaisille lapsille ja nuorille, jotka pitkien välimatkojen vuoksi eivät voi osallistua sairaalaopetusyksikössä järjestettävään avo-opetukseen.

Konsultaation käytänteet ja yhteistyö:

Sairaalaopetuksen konsultoivat erityisopettajat tekevät sekä ryhmäkohtaista että yksilökohtaista konsultaatiota. Yksilökohtaiseen konsultaatioon huoltajalta/lailiselta edustajalta pyydetään kirjallinen suostumus. Yhteydenotto- ja suostumuskaavake löytyy Palokankaan koulun kotisivuilta.

Konsultoivat erityisopettajat työskentelevät moniammatillisessa verkostotyöryhmässä. Verkostossa voi olla mukana esim. opettaja, koulunkäynninohjaaja, rehtori, opiskeluhuollon henkilöstöä, hoitotahon edustaja ja sosiaalitoimen edustaja. Tapauskohtaisesti verkostoon osallistuu muita yhteistyötahoja.

Sairaalaopetuksen konsultaatioprosessin kuvaus:

- yhteydenotto
- tilanteen kartoitus
- havainnointi esiopetuksen tai perusopetuksen ryhmässä
- työskentely: ryhmän ja oppilaan asiassa työskentely, yhteistyö eri tahojen kanssa
- seuranta ja arviointi
- konsultaation päättäminen

(OPS paikallinen tarkennus, luku 5.4.6)

Konsultoivat erityisopettajat:

0405319702 (Mira Mantsinen) ja 0406125081 (Heli Rytivaara)

[Konsultoivan erityisopetuksen esite](#)

[Konsultatiivinen sairaalaopetus, yhteydenotto ja suostumuslomake](#)

4.6. PERUSOPETUKSEN POIKKEAVA JÄRJESTÄMINEN

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos oppilaalla on jo vastaavat tiedot ja taidot, oppimäärän suorittaminen olisi kohtuutonta aiempien opintojen tai olosuhteiden vuoksi tai jos terveydentila sitä edellyttää. Poikkeavaa järjestämistä voidaan soveltaa esimerkiksi silloin, kun oppilas on osoittanut osaamisensa erityisessä tutkinnossa, siirtyy myöhäisessä vaiheessa perusopetukseen ulkomailta tai valmistavasta opetuksesta, tai kun pitkäaikainen sairaus estää opetukseen osallistumisen.

Päätöstä tehtäessä oppilaan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti oppilaan etu sekä oikeus opetukseen ja turvalliseen opiskeluympäristöön huomioiden. Opetuksen järjestäjä tekee asiasta hallintopäätöksen huoltajan hakemuksesta, ja päätöksenteossa voidaan hyödyntää monialaista yhteistyötä. Terveydentilaan liittyvät arviot tekee terveydenhuolto. Oppiaineesta vapauttaminen tai muu poikkeava järjestely edellyttää aina perusteltua hallintopäätöstä perusopetuslain 18 §:n nojalla. (OPS, luku 5)

Oppilaan tilapäisestä vapauttamisesta terveydellisistä syistä suorittamasta oppiaineen oppimäärää säädetään perusopetuslain 20 h §:ssä. (OPS, luku 5.4.7)

Oppilaan opetuksen järjestäminen osittain toisin, esimerkiksi oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen, ei ole mahdollista ilman hallintopäätöstä opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. (OPS, luku 5.4.7)

Hallintosäännön mukaan **Suomussalmella** hallintopäätöksen perusopetuksen poikkeavasta järjestämisestä tekee sivistysjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS, paikallinen tarkennus, luku 5.4.7) Päätökseen voi hakea oikaisua lupa- ja valvontavirastolta 14 päivän kuluessa. Poikkeavia järjestelyjä ei tule käyttää, jos edellytykset oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaiselle keskeyttämiselle täyttyvät. (OPS luku 5)

Mikäli oppilas on vapautettu oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan, oppilaalle ei anneta todistusarviointia ko. oppiaineessa. Oppiainetta ei mainita todistuksessa, vaan tämän oppiaineen kohta jätetään tyhjäksi. Oppilas opiskelee vapautetun oppiaineen oppitunneilla päätöksen mukaisten oppiaineiden sisältöjä.

4.7. PERUSOPETUS ERITYISISSÄ TILANTEISSA

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa. Monialainen yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa korostuu opetuksen erityisissä tilanteissa. Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. (OPS, luku 5.4.8)

Hallintosäännön mukaan Suomussalmella hallintopäätöksen opetuksesta erityisissä tilanteissa tekee sivistysjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS, paikallinen tarkennus luku 5.4.8)

Oppilaan siirtyessä toisen opetuksen järjestäjän kouluun tai valtion oppilaitokseen huolehditaan tarpeellisesta tiedonsiirrosta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiksi ja siten siirrettäviksi tiedoksi luetaan päätös oppilaskohtaisten tukitoimien antamisesta sekä päätös perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseksi. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen luovuttaminen ei edellytä huoltajan/laillisen edustajan suostumusta.

Huoltajalta/lailliselta edustajalta tulee kuitenkin pyytää yksilöity lupa tietojen siirtoon silloin, kun halutaan luovuttaa muutakin kuin välttämätöntä tietoa tai opiskeluhoillon asiakasrekisteristä sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoillon jatkuvuuden kannalta. Myös pedagogiset asiakirjat siirretään huoltajan/laillisen edustajan yksilöidyllä tiedonsiirtoluvalla.

Jos huoltaja/laillinen edustaja ei anna pedagogisten asiakirjojen siirtämiseen lupaa, asiakirjoja ei voi siirtää sellaisenaan, vaan niistä poimitaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot, jotka vaikuttavat oppilaan päivittäisen koulunkäynnin järjestämiseen ja tuen antamiseen.

Oppilaan palatessa takaisin omaan kouluunsa, koulu pyytää edelliseltä opetuksen järjestäjältä opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Tarvittaessa opetuksen järjestämistä suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan/laillisen edustajan, koulun, opiskeluhoillon ammattihenkilöiden ja/tai muiden asiantuntijoiden kanssa.

4.8. VUOSILUOKAN KERTAAMINEN

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Jos mahdollisuus erillisiin näyttöihin annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän opinnot, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty. (OPS, luku 6.6.1)

Ennen päätöstä luokalle jättämisestä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia. (OPS, luku 6.6.1)

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. (OPS, luku 6.6.1)

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat. (OPS luku 6)

Suomussalmen perusopetuksen käytänteet

Lukuvuositodistukseen kirjataan seuraavalle vuosiluokalle siirtyminen. Jos oppilaalle on tulossa hylätty arvosana, hänelle ja hänen huoltajalleen on hyvissä ajoin tiedotettava tästä. Lisäksi oppilaalle ja huoltajalle täytyy tiedottaa hyväksytyyn arvosanaan vaadituista suorituksista. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ennen lukuvuoden päättymistä erikseen sovittavana ajankohtana. Lukuvuoden päätyttyä kesäkuussa (15.6. mennessä) voidaan antaa myös mahdollisuus näyttöihin. (OPS paikallinen tarkennus, luku 6.6.1).

Mikäli oppilas jää luokalle, hänen ja hänen huoltajiensa kanssa on hyvissä ajoin keskusteltava tukitoimista ja opetuksen muista mahdollisista järjestelyistä. Mahdollisen luokalle jäämisen yhtenä vaihtoehtona on tavoitekokonaisuuksittain eteneminen. Oppilaan opetusjärjestelyjä pohditaan aina tapauskohtaisesti. (OPS paikallinen tarkennus, luku 6.6.1)

4.10. VARHENNETTU OPPIVELVOLLISUUS

Varhennetun oppivelvollisuuden tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia silloin, kun lapsi tarvitsee enemmän aikaa esi- ja perusopetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Päätös tehdään, jos lapsella on oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Pelkkä pitkäaikaissairaus, joka ei vaikuta oppimiseen, ei riitä perusteeksi.

Päätöksen saanut lapsi aloittaa oppivelvollisuuden sinä vuonna, kun hän täyttää 6 vuotta, ja hänellä on oikeus esiopetukseen jo viisivuotiaana. Esiopetus voi tällöin kestää kaksi vuotta. Päätöksen tekee varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä, ja se perustuu asiantuntijoiden moniammatilliseen arvioon sekä tarvittaessa psykologisiin tai lääketieteellisiin lausuntoihin. Päätöstä ei voi tehdä perusopetuksen alkamisen jälkeen. Varhennetun oppivelvollisuuden päätös ei ole voimassa perusopetuksen alkamisen jälkeen

Varhennetun oppivelvollisuuden saaneelle lapselle tehdään myös tukea koskeva päätös, jossa määritellään yksilölliset tukitoimet. Tukena tulee olla säännöllistä erityisopettajan opetusta joko osittain tai kokonaan pienryhmässä.

Perusopetukseen siirryttäessä varmistetaan, että lapsi saa tarvittavat tukitoimet ja tarvittaessa voidaan poiketa perusopetuksen oppimäärästä. Jos oppiminen ei onnistu oppiaineittain, opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain. Päätökset perustuvat aina kokonaisarvioon lapsen tilanteesta, eikä diagnoosi yksin ratkaise tukimuotoja. (EOPS luku 5)

Suomussalmen kunnan hallintosäännön mukaan Suomussalmella lapsen opetuksen poikkeavasta ajankohdasta ja perusopetuksen varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintopäätöksen tekee sivistysjohtaja arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Ennen päätöstä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa. (OPS paikallinen tarkennus, luku 7.6.2)

Hallintopäätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tehdään ennen perusopetuksen alkamista. Varhennettu oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 6 vuotta. Päätöstä ei voi tehdä perusopetuksen alkamisen jälkeen. Päätökseen merkitään, että varhennettu oppivelvollisuus alkaa 1.8. sinä vuonna, jolloin lapsi täyttää kuusi vuotta. (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pidennetty-ja-varhennettu-oppivelvollisuus>)

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen valmistelussa tulee tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Kun varhennetun oppivelvollisuuden tarvetta arvioidaan, lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastellaan eri näkökulmista, jotta saadaan kokonaiskuva lapsen tuen tarpeista ja oppimisen edellytyksistä. Yhteistyön kautta lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon. (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pidennetty-ja-varhennettu-oppivelvollisuus>)

Psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muita vastaavia selvityksiä voidaan hyödyntää päätöstä tehtäessä, mutta ne eivät ole edellytys päätöksen tekemiseksi. Päätöksenteon kannalta olennaista on, että mahdollisesta lausunnosta tai selvityksestä käy ilmi, miksi lapsi hyötyisi varhennetusta oppivelvollisuudesta. Päätöstä tehtäessä arvioidaan aina lapsen kokonaistilannetta, sekä yksilöllisiä tuen tarpeita että vahvuuksia. Hallintopäätös tulee perustella ja mahdollinen psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai muu vastaava selvitys liitetään päätökseen. (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pidennetty-ja-varhennettu-oppivelvollisuus>)

Kun lapselle tehdään päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta, tulee arvioida myös mitä lapsikohtaisia tukitoimia lapsen tuen tarpeeseen vastaamiseksi tulee esiopetuksessa järjestää. Perusopetuslain 20 f § mukainen tukea koskeva päätös tehdään lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman mukaisesti. Tukea koskevassa päätöksessä tulee päättää siitä, kohdentuuko lapsen tuen tarpeisiin vastaamiseksi säännöllinen erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä vai kokoaikainen erityisopettajan opetus pienryhmässä. Lisäksi lapselle voidaan samalla päättää muista lapsikohtaisista tukitoimista esiopetuksessa eli tulkitsemispalvelusta, lapsikohtaisesta avustajapalvelusta tai opetukseen osallistumisen kannalta tarpeellisista apuvälineistä. Tukea koskevassa päätöksessä ei päätetä kuitenkin sellaisista apuvälineistä, joiden kohdentamisesta lapselle terveydenhuolto päättää. (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pidennetty-ja-varhennettu-oppivelvollisuus>)

5. KIRJAAMINEN JA PÄÄTÖKSEN TEKO (VASTUUT)

Kirjaamisesta ja päätöksen teosta on taulukko liitteenä, "Taulukko kirjaamisesta ja päättämisestä".

Kirjaaminen

Oppilaskohtaisen tuen arvioinnin käynnistää ja suunnitelman tekevät erityisopettaja tai erityisluokanopettaja yhdessä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Yleensä erityisopettaja avaa Wilman oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman lomakkeen. Palaverin kutsuu koolle erityisluokanopettaja, erityisopettaja tai luokanopettaja/luokanvalvoja. Palaveriin osallistuu opettajien lisäksi oppilas, huoltaja/huoltajat ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Palaverin ja johtopäätösten kirjaamisen jälkeen, rehtori/koulunjohtaja esittää sivistysjohtajalle päätettäväksi oppilaskohtaisen tuen päätöstä.

Tuen toteutumisen ja riittävyyden arviointi tehdään yleensä keväisin (tai tuen tarpeiden muuttuessa) Wilman lomakkeelle "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma esiopetuksessa", "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma perusopetuksessa", "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma esiopetuksessa" tai "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma" -lomakkeella, ks. Liitteenä oleva "Taulukko kirjaamisesta ja päättämisestä".

(kohta 4). Arvioinnin tekevät yhdessä oppilas, huoltaja/huoltajat ja oppilasta opettavat opettajat (tuen tarpeen oppiaineet).

Syksyllä (tai tuen tarpeiden muuttuessa) päivitetään oppilaan oppilaskohtaisen tuen suunnitelma. Wilmassa avaan uusi "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma esiopetuksessa", "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma perusopetuksessa", Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma esiopetuksessa" tai "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma" -lomake, ks. Liitteenä oleva "Taulukko kirjaamisesta ja päättämistä". Täytetään palaverin tiedot (kohta 1: yhteydenpidon lisätiedot) sekä suunnitelmakohtaan tiedot (kohta 3). Suunnitelman tekevät erityisopettaja tai erityisluokanopettaja yhdessä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Yleensä erityisopettaja avaa uuden Wilman oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman lomakkeen. Palaverin kutsuu koolle erityisluokanopettaja, erityisopettaja tai luokanopettaja/luokanvalvoja.

Hallintopäätökset

Erityisopettajilla näkyy Wilmassa Hakemukset ja päätökset-välilehti. Kun päätös on tehty ja tiedossa koululla, koulusihteeri kirjaa päätöksen tiedot tälle välilehdelle. Tältä välilehdeltä erityisopettajat voivat siis tarkistaa esim. sivistysjohtajan tekemän oppilaskohtaisen tuen päätöksen ja sen tiedot.

6. ERITYISOPETTAJAN JA ERITYISLUOKANOPETTAJAN TYÖSTÄ

Erityisopettajan tehtävät

- **Antaa ryhmäkohtaisena tukimuotona erityisopettajan opetusta muun opetuksen yhteydessä**
- Osallistuu luokittaisiin **ryhmäkohtaisen tuen suunnittelun** palavereihin
- osallistuu oppilaskohtaisten **tukimuotojen tarpeen arviointiin**
- **suunnittelee oppilaskohtaisia tukimuotoja** yhdessä luokan- tai aineenopettajan kanssa
- **Opettaa oppilaskohtaisena tukitoimena osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä (alle puolet opetustunneista)**
- Osallistuu toteutuneiden oppilaskohtaisten **tukimuotojen vaikuttavuuden arviointiin**
- **Tekee seulonnat ja testit** niiden luokkien oppilaille, joiden erityisopetus on hänen vastuullaan
- **Tekee tiiviisti yhteistyötä** luokanopettajan tai luokanvalvojan kanssa erityisopetuksen ja muun opetuksen osalta
- **Osallistuu kutsuttaessa palaveriin** kodin ja koulun välisen yhteistyön toteuttamiseksi yhdessä oppilaan oman luokanopettajan tai luokanvalvojan kanssa
- **Tekee yhteistyössä** muiden opettajien kanssa tuen asioissa
- **Konsultointia** luokanopettajien/luokanvalvojen ja aineenopettajien kanssa
- Tekee **moniammatillista yhteistyötä** eri tahojen kanssa

Erityisluokanopettajan tehtävät

- **Antaa oppilaskohtaista tukea pienryhmässä tai erityisluokassa**
- **Kokonaisvastuu** oman **erityisluokansa oppilaiden** opetuksesta, arvioinnista ja koulunkäynnistä
- **Vastaa itsenäisesti** oppilaan yksittäisen oppiaineen **opetuksesta ja arvioinnista** (kaikki oppiaineen tunnit)
- **Vastaa suurimmasta osasta** (yli 50 %) oppilaalle annettavasta opetuksesta niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on oppilaskohtaisen tuen tarve (vähintään yli oppiaineen viikkotunneista)
- Osallistuu oppilaskohtaisten **tukimuotojen tarpeen arviointiin**
- **Suunnittelee oppilaskohtaisia tukimuotoja** mahdollisesti yhdessä luokan- tai aineenopettajan kanssa
- **Kutsuu koolle** oppilaan, huoltajan sekä tarvittavat opettajat erityisluokan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen arviointia, tukimuotojen suunnittelua ja toteutuneiden tukimuotojen vaikuttavuuden arviointia varten
- Osallistuu omien oppilaidensa oppilaskohtaisen **tuen palavereihin**
- Osallistuu toteutuneiden oppilaskohtaisten **tukimuotojen arviointiin**
- **Varmistaa yhteistyössä yleisopetuksen opettajien kanssa** oman luokansa oppilaiden opetuksen saamisen niissä oppiaineissa, joissa ko. oppilaat integroituvat yleisopetuksen ryhmiin.
- Tekee oppilaskohtaista tukea saavien oppilaiden **arvioinnin** yhdessä luokan- tai aineenopettajan kanssa
- Vastaa omien oppilaidensa osalta **kodin ja koulun välisen yhteistyön** toteuttamisesta
- **Vastaa oman luokansa oppilaiden testaamisesta** ja seulonnoista
- Tekee **moniammatillista yhteistyötä** eri tahojen kanssa

Joustavat opetusjärjestelyt

Erityisopettajan antamaa opetusta annetaan joustavasti samanaikaisopetuksena, pienryhmissä tai yksilöopetuksena, ja sitä tulee aina suunnitella ja arvioida opettajien keskinäisessä yhteistyössä yhdessä oppilaan sekä huoltajan kanssa. Perusopetuksessa oppilaalle voidaan antaa hänen tarvitsemaansa tukea tuen määrän mukaan joko yleisopetuksen ryhmässä, erilaisissa pienryhmissä tai erityisluokassa.

Yleisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas saa useimmiten tukea eriyttämisen, tukiopetuksen tai erityisopettajan antaman opetuksen keinoin, jolloin erityisopettaja tukee lasta **samanaikaisopetuksessa** tai **pienryhmä- tai yksilöopetuksessa**. Jos tuen tarve on suuri, opetus voidaan järjestää pääsääntöisesti **erityisluokassa**, jolloin opetuksesta vastaa erityisluokanopettaja.

Erityisluokat tekevät usein yhteistyötä yleisopetuksen ryhmien kanssa. Luokat voivat pitää esimerkiksi yhteisiä oppitunteja tai pääsääntöisesti erityisluokassa opiskeleva oppilas voi opiskella

jotakin oppiainetta yleisopetuksen luokassa integroituneena, jos se on hänen oppimisensa ja koulunkäyntinsä kannalta tarkoituksenmukaista. Erityisluokat voivat toimia yleisopetuksen kouluissa tai erityiskouluissa.

Yhteisopettajuus

Yhteisopetuksen opetuskäytännöt pyrkivät hyödyttämään kaikkia oppilaita ja parantamaan mahdollisuuksia erityisopetusta saavien oppilaiden sosiaaliseen integroitumiseen yleisopetuksen luokissa. Opettajien laaja yhteistyö opetuksessa ja tuen järjestämisessä kuuluu oleellisesti oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen.

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sekä oppimisvaikeuksia korjaava työ

Oppilaan tuen tarve oppimisessa voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useampaan. Joustavilla opetusryhmillä voidaan vastata lapsen kulloiseenkin tuen tarpeeseen tarkoituksenmukaisesti. Erityisopettajan antama opetus on tarkoitettu ennaltaehkäisemään ja korjaamaan oppimisvaikeuksia. Erityisopettajalla on asiantuntemusta oppimisvaikeuksista ja opetuksen käytössä olevista keinoista, joilla vaikeuksia voidaan ehkäistä. Hän voi yhdessä luokan- ja aineenopettajan kanssa pohtia keinoja, joilla oppimisen esteet saadaan ylitettyä.

Erityisopettaja arvioi, kartoittaa ja suunnittelee

Ennaltaehkäisevää toimintaa tukevat erityisopettajien tekemät seulontatestit koko ikäryhmälle niin kirjoittamisessa, lukemisessa kuin matematiikassakin. Tarvittaessa erityisopettaja tekee oppilaalle yksilöllisemmät testit. Tärkeää on se, että ajoissa havaitut oppilaiden haasteet otetaan huomioon ja oppilaita tuetaan mahdollisimman varhain.

Kirjalliset työt kuuluvat vahvasti perustyöhön

Oppilaskohtaisen tuen arvioinnit ja suunnitelmat sekä päivitykset yhdessä muiden opettajien kanssa. Yhteydenpito huoltajille, opiskeluhuoltoryhmän muistiot ja muut palaverimuistiot kuuluvat erityisopettajan arkiseen yhteistyöhön eri tahojen kesken.

Erityisopettaja selvittää tuen tarvetta

- Kielen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukeminen esim. puheopetus, tukiviittomat tms.
- Matemaattisten taitojen tukeminen
- Motorisiin ja liikunnallisiin taitoihin kannattaa kiinnittää huomiota paitsi niiden itsensä vuoksi myös siksi, että niillä on todettu olevan yhteyksiä muun muassa kielellisiin taitoihin ja hahmottamiseen.
- Tarkkaavuuden taito on oppimisen sateenvarjotaito, joka vaikuttaa kaikkeen oppimiseen.

- Sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen tukemista ei voi ohittaa taitojen kokonaisuudessa. Tunnetaidoissa on kysymys ennen kaikkea lapsen itsetunnosta. Kaikki muu oppiminen saa voimansa terveestä minäkuvasta.

Oppimisvalmiuksien ja -vaikeuksien kartoitukset auttavat tunnistamaan, millä oppimisen tai opiskelun alueella oppilaalla on tuen tarvetta. Kartoitusten tuottamaa tietoa käytetään tukitoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tuen tarpeiden tunnistamisen jälkeen oppilaan ja huoltajien kanssa suunnitellaan oppilaan tarvitsema ohjaus ja tuki.

Erityisopettaja tekee monipuolisesti yhteistyötä

Inklusion myötä on kehitetty toimintamalleja, joiden kohteena voi olla myös koko kouluyhteisö. Inklusiivisessa oppilaslähtöisessä opetuksessa nähdäänkin erityisopettajan ammatillinen yhteistyö muiden opettajien kanssa olevan keskeisessä roolissa. Monitahoinen yhteistyö näyttäytyy esimerkiksi paperitöiden tekemisenä, muiden opettajien konsultointina, erilaisiin moniammatillisiin kokouksiin osallistumisena sekä huoltajien kanssa tehtävänä yhteistyönä.

Konsultaatio on lisääntynyt

Erityispedagoginen konsultaatio tarkoittaa erityisopettajan asiantuntevaa neuvontaa ja ohjausta muille opettajille ja tarvittaessa myös muille ammattilaisille. Heidän tehtävänä on tarjota omaa asiantuntemustaan esimerkiksi keräämällä tietoja haastavasta tilanteesta, analysoimalla ongelmia, laatimalla asianmukaisia toimintasuunnitelmia ja arvioimalla interventiotuloksia.

Opiskeluhoolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa opiskeluhollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Yhteisötason opiskeluhoolto on ennaltaehkäisevää työtä oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Sekä yksilö- että yhteisötason opiskeluhoolto perustuu monialaiseen yhteistyöhön, jonka avulla ratkaisut erilaisiin tilanteisiin eivät jää yhden opettajan päätettäväksi. Oppilaiden hyvinvoinnin tukemista varten oppilaitoksissa tulee olla opiskeluhooltosuunnitelma, yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä ja kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä. Erityisopettajat toimivat osana koulujensa opiskeluhooltoja ja ovat jäseninä koulujen opiskeluhooltoryhmissä.

Erityisopettaja mukana kehittämistyössä

Asiantuntijuuden myötä erityisopettaja on opettajien ja laajan verkostoyhteistyön lisäksi yleensä mukana koulun toimintaan liittyvissä toiminnoissa, kuten resurssien jaossa, koulunkäynninohjaajien tukemisessa ja integraatiosuunnittelussa, jotta koulun inklusiivinen rakenne toimii mahdollisimman hyvin. Erityisopettajat kokoontuvat vuosikellon mukaisesti yhteisiin tapaamisiin kaksi kertaa lukukaudessa. Toiveena on myös Kainuun erityisopettajien vuosittaiset tapaamiset.

Suomussalmen tuen vuosikello [Tuen vuosikello | Suomussalmi](#)

Jokainen erityisopettaja/erityisluokanopettaja päivittää tuen vuosikellon oman työnkuvansa mukaiseksi.

Vuosikellon mukaisesti jokainen erityisopettaja/erityisluokanopettaja teettää vastuuluokilleen vuosittaiset seulontatestit.

7. SIIRTYMÄVAIHEIDEN TIEDONSIIRRON KÄYTÄNTEET

Toimiva tiedonsiirto nivelvaiheissa takaa lapsen ja nuoren kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen jatkuvuuden. Tavoitteena on, että nivelvaiheet olisivat mahdollisimman joustavia ja sujuvia. Vahva yhteistyö eri siirtymissä varmistaa tarpeellisten tukitoimien järjestämisen ja siirtämisen nivelvaiheiden yli. Lapsen ja nuoren opintojen tuen sujuvan etenemisen kannalta pedagogisen tiedon siirtyminen on erittäin tärkeää. Erityisopettajat ja erityisluokanopettajat ovat vastuussa opiskelun ja tuen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtymisestä. Oppilaan kannalta on olennaista, että tukea saa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tuki jatkuu katkeamattomana luokka-asteelta tai oppilaitoksesta toiseen siirryttäessä. Oppilaan entisten ja tulevien opettajien sekä erityisopettajien yhteistyö on merkittävässä asemassa. (Tiina Vitka, Laaja-alaisen erityisopetuksen käsikirja)

Nivelvaiheisiin liittyvät tiedonsiirtopalaverit ovat kirjattu Tuen vuosikelloon. Vuosikellon avulla eri yhteistyötahot pystyvät aikatauluttamaan omaa toimintaansa, esimerkiksi koko ikäryhmää koskevia taitojen arviointeja, joiden tulokset ovat osa tiedonsiirron sisältöä.

Tuen vuosikello (sisältää aikataulun tiedonsiirron käytänteistä) löytyy oman koulun Teamsistä, Tuen kanavalta Suomussalmen tuen vuosikello [Tuen vuosikello | Suomussalmi](#)

7.1. VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN

Tammikuussa varhaiskasvatuksen opettajat konsultoivat esiopetukseen tulevien lasten sijoittumisesta vastaavaa henkilöä. Tämä konsultointi on tärkeää lapsen koulupolun suunnittelua ajatellen. Helmikuun aikana varhaiskasvatuksen opettaja konsultoi huoltajien luvalla erityisopettajaa ja perheneuvolapsykologia huolta heränneiden lasten osalta. Tukitoimet suunnitellaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Konsultoinnin yhteydessä arvioidaan seuraavan vuoden tuen tarve. Maaliskuussa-huhtikuussa pidetään tiedonsiirtopalaverit varhaiskasvatuksesta esiopetukseen yhteistyössä varhaiskasvatuksen- esiluokan-, erityisopettajien sekä koulujen esihenkilöiden kanssa. Tietojen siirtämisestä keskustellaan huoltajien kanssa.

Tulevien esikoululaisten vanhemmille pidetään tiedotustilaisuus esikoulupaikoista, henkilöstöstä ja esiopetuksen toiminnasta ennen hakuajan päättymistä. Huoltajat hakevat esiopetukseen sähköisen lomakkeen avulla. Esikoululaisille järjestetään tutustumiskäynti kevään aikana.

7.2. ESIOPETUKSESTA ALKUOPETUKSEEN

Esiopetuksen henkilöstö (esiluokanopettaja, erityisopettaja ja rehtori tai koulunjohtaja) ovat saaneet esikoululaisista ennakkotietoja varhaiskasvatuksen opettajalta keväällä ennen esikouluvuotta. Nämä tiedot varhaiskasvatuksesta ja esikoulussa syyslukukaudella huoltajien kanssa yhdessä pidetyt keskustelut, joissa voidaan käyttää työkaluna Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa – lomaketta ovat osa esiopetuksesta alkuopetukseen tiedonsiirtoa. Keväällä esiluokanopettaja yhdessä erityisopettajan kanssa huoltajien luvalla siirtävää nämä lapsen kasvun ja kehityksen varhaiset tiedot sekä esiopetusvuonna kertyneet lapsen taitoihin ja oppisen edellytyksiin sekä jo esiin tulleisiin tuen tarpeisiin liittyvät tiedot tulevalle ensimmäisen luokan luokanopettajalle. Esioppilaiden mahdolliset sähköiset pedagogiset asiakirjat avautuvat oppilaan siirryttyä luokanopettajan opetusryhmään myös hänen tarkasteltavakseen. Tuleva luokanopettaja voi huoltajien luvalla osallistua yhdessä erityisopettajan kanssa lapsen esiopetuksen toteutumisen arviointiin keväällä esiopetusvuoden päätteeksi ja näin aloittaa yhteistyön lapsen huoltajien kanssa.

Oppilaan siirtyessä alkuopetuksesta uuden luokanopettajan opetusryhmään huolehditaan luokanopettajien ja erityisopettajan välisellä yhteistyöllä oppimiseen ja opiskeluun liittyvien tietojen siirtymisestä. Wilmassa olevat pedagogiset asiakirjat ovat osa tiedonsiirtoa, kun tuen tarve on jo tullut esiin. Tuleva luokanopettaja voi osallistua oppilaan Oppilaskohtaisen tuen toteutumista koskevan suunnitelman arviointiin huoltajien luvalla. Nämä palaverit ovat hyvä yhteistyömuoto saattaa huoltaja ja oppilas yhteistyöhön uuden opettajan kanssa.

7.3. ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN

On tärkeää, että oppilaan saama tuki jatkuu siirryttäessä alaluokilta yläluokille. Samalla täytyy pyrkiä estämään peruskoulun viimeisillä luokilla uusien ongelmien syntyminen, joita aineenopettajajärjestelmästä, uusista aineista, opiskeltavan aineksen määrästä ja vaativuudesta sekä murrosiän tuomista muutoksista johtuen voi kehittyä.

Yhteistyö 6. luokalla olevien oppilaiden luokanopettajien ja erityisopettajien sekä Ruukinkankaan koulun tulevien 7. luokan erityisopettajien kanssa alkaa jo hyvissä ajoin keväällä. Maaliskuussa 7. luokan erityisopettaja käy tutustumassa kaikkiin 6. luokkiin. Tämä tapahtuu toimimalla samanaikaisopettajana ja seuraamalla muutamia eri aineiden oppitunteja. Lisäksi opinto-ohjaaja, kuraattori ja erityisopettaja käyvät esittelemässä 7. luokan opiskelua 6. luokan oppilaille heidän omissa kouluissaan. Erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja kuraattori keskustelevat havainnoistaan ja oppilaiden tuen tarpeista. Nämä havainnot toimivat pohjana luokkien muodostamisessa. Erityisopettaja ja opinto-ohjaaja keskustelevat myös luokan oman opettajan ja mahdollisesti myös muiden luokkaa opettavien opettajien kanssa tuen tarpeista. Lisäksi 6. luokan erityisopettaja on tärkeä yhteistyökumppani ylemmille luokille siirryttäessä ja henkilökunnan vaihtuessa. Opinto-ohjaaja ja erityisopettaja tekevät tulevien 7. luokkien ryhmittelyt, yhteistyössä rehtorin ja opiskeluhuoltohenkilökunnan kanssa.

Toukokuussa on varsinaiset tiedonsiirtopalaverit, joihin osallistuvat 6. luokan opettajat, erityisopettajat (6. luokan ja 7. luokan), opinto-ohjaaja, rehtori, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja miekkari. Toukokuussa 6. luokan oppilaat käyvät itse tutustumassa Ruukinkankaan koulun yläluokkien tiloihin ja henkilökuntaan. Erityisopettajat huolehtivat, että oppilaiden opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät asiakirjat siirtyvät yläluokkien erityisopettajille. Lisäksi erityisopettajat siirtävät tiedot erityisopetuksen vuosikellon mukaisesti pidetyistä testeistä (luki- ja matemaattiset testit). Luokanopettajat antavat tietoa oppilaiden koulumenestyksestä, tuen tarpeista, oppimiseen vaikuttavista asioista ja sosiaalisista suhteista luokissaan (esim. kiusaamisasiat, käyttäytyminen).

Vielä syksylläkin on tärkeää, että 7. luokan erityisopettaja voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä 6. luokan erityisopettajan tai oppilaan entisen luokanopettajan kanssa. Yhteisesti keskustelemalla erityisopettaja saa enemmän ja selvemmin tietoa tuen tarpeista kuin pelkästään pedagogisten asiakirjojen perusteella. Lisäksi erityisopettaja käy 1. jakson aikana kaikissa 7. luokissa samanaikaisopettajana muutamien eri oppiaineiden tunneilla tutustuakseen vielä paremmin uusiin oppilaisiinsa ja tehdäkseen havaintoja (tuen tarpeet, ryhmän toiminta, oppilaiden toimintatavat ja taidot, oppimistyyli) luokassa. Uusia tuen tarpeita voi ilmetä, vaikka niitä ei olisikaan tullut esiin 6. luokalla. Toisaalta osa oppilasta voi pärjätä paremmin kuin olisi oletettu, kun opetusjärjestelyt 7. luokalla muuttuvat. Näin erityisopettajan on syksyn mittaan, kuten muutoinkin koko lukuvuoden aikana, muutettava tarvittaessa tuen järjestelyjä.

Syksyllä (elo-syyskuu) erityisopettaja ja opinto-ohjaaja pitävät luokanvalvojille ja kyseistä luokkaa opettaville opettajille omat tiedonsiirtopalaverinsa, kun lopullisesti on selvää kaikki luokkaa opettavat opettajat. Erityisopettaja osallistuu osittain myös uusien 7. luokkalaisten ryhmäytymispäiviin Roinilassa. Tarkoituksena on tehdä havaintoja luokan toiminnasta ja saada tietoa oppilaiden toimimisesta ryhmässä.

Pedagogisista asiakirjoista saadaan perustiedot oppilaiden tuen tarpeista ja on erityisen tärkeää, että ne ovat ajantasaisesti ja huolellisesti täytettyjä. Olennaista on myös tehdä pedagogisissa asiakirjoissa oleva kevään arviointi ja kirjata jo keväällä esiin tulevia tarvittavia tuen järjestelyjen muutoksia. Lukuvuoden aikana järjestetyt tukitoimet tulee myös kirjata ajantasaisesti Wilman tuki-välilehdelle (oppilaskohtaisen tuen oppilaat) ja tuen merkinnät -välilehdelle (ryhmäkohtaiset tukimuodot). Pedagogisissa asiakirjoissa kirjatun tuen sopivuus ja riittävyys tulee arvioida viimeistään jokaisen lukuvuoden lopussa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman arviointikohtaan. Tarvittaessa tuen järjestelyjä muutetaan lukuvuoden aikana ja muutokset kirjataan Wilman oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelman lomakkeelle.

7.4. YLÄKOULUSTA TOISELLE ASTEELLE

Erityisopettajan antama tiedonsiirto jatkuu oppilaiden siirtyessä toiselle asteelle, jotta tuki jatkuu myös siellä sujuvasti. Perusopetuslain mukaan perusopetuksen on siirrettävä opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto toiselle asteelle. Tiedonsiirtolupa tuen lomakkeisiin kannattaa kysyä huoltajilta jo 9. luokan keväällä. Syksyllä opiskelupaikan varmistuttua laaja-alainen erityisopettaja ja opinto-ohjaaja osallistuvat toisen asteen tiedonsiirtopalaveriin. Lisäksi tuen asiakirjat toimitetaan uuteen oppilaitokseen (huoltajilta tiedonsiirtolupa). Tiedonsiirrossa on tärkeää, että toimivista tuen järjestelyistä annetaan käytännönläheistä tietoa uuteen oppilaitokseen. Toisen asteen oppilaitoksilla on erilaisia tiedonsiirronkäytänteitä. Kainuun ammattioppilaitokseen (KAO) hakeutuu paljon oppilaita Suomussalmelta. KAOlla on käytössään oma tiedonsiirtolomake, joka täytetään keväällä ja lähetetään Kajaaniin syksyllä opiskelun paikan varmistuttua.

7.5. OPPILAAN VAIHTAESSA LUOKKAA KOULUN SISÄLLÄ

Luokan vaihto koulun sisällä tehdään vain oppilashuollollisista syistä. Luokan siirto tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Tiedonsiirto tehdään opettajien kesken oppilaan opiskeluun liittyvistä välttämättömistä tiedoista.

7.6. OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISLUOKKAAN

Siirto yleisopetuksen luokasta erityisluokkaan tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Ennen siirtoa tehdään oppilaskohtaisen tuen arviointi ja suunnittelu Wilman oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman lomakkeelle. Päätöksen jälkeen koulusihteeri kirjaa päätöksen Wilman "hakemukset ja päätökset" -välilehdelle.

7.7. OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISLUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN

Siirto yleisopetuksen luokasta erityisopetuksen luokkaan tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Ennen siirtoa tehdään oppilaskohtaisen tuen arviointi ja suunnittelu Wilman oppilaskohtaisen tuen lomakkeelle. Päätöksen jälkeen koulusihteeri kirjaa päätöksen Wilman "hakemukset ja päätökset" -välilehdelle.

7.8. OPPILAAN SIIRTYESSÄ JOPO-OPETUKSEEN

Kaikille 7. luokan oppilaille esitellään keväällä JOPO-luokan toimintaa ja JOPO-luokkaan hakeminen tapahtuu hakulomakkeen avulla. Hakulomake toimitetaan koulun kansliaan tai JOPO-luokkaan. JOPO-luokkaan voi hakea ympäri vuoden ja sinne voidaan ottaa enintään kymmenen pääasiassa 8.–9.-luokan oppilasta. Luokkaan valinta edellyttää nuoren ja hänen perheensä sitoutumista JOPO-

toimintaan. Hakijat haastatellaan yhdessä huoltajan kanssa. Haastattelujen pohjalta tehdään lopulliset oppilasvalinnat. Valituille oppilaille ilmoitetaan valinnasta ja JOPO-toimintaan ottamisesta ja rehtori tekee hallintopäätöksen. Jos oppilaan edun mukaista on siirtyä pois JOPO-luokasta, rehtori tekee uuden hallintopäätöksen.

Luokka tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Joustavaa perusopetusta (JOPO) järjestetään Suomussalmella Ruukinkankaan koulussa. JOPO-oppilaille laaditaan henkilökohtainen suunnitelman opintojen etenemisestä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajan ja ohjaajan kanssa. JOPO-ohjaaja työskentelee opettajan työparina. JOPO-opiskelussa painotetaan toiminnallisia menetelmiä. Työpaikkaopiskelu on olennainen osa joustavaa perusopetusta. Työpaikat valitaan oppilaan mielenkiinnon mukaan ja niiden tarkoituksena on tukea työelämän valmiuksia sekä selkiyttää tulevaisuuden suunnitelmia.

7.9. VALMISTAVASTA OPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN/ AIKUISTEN PERUSOPETUKSEEN/ TOISELLE ASTEELLE

Suomussalmen kunnan perusopetuksen valmistavan opetuksen opettaja tekee yhteistyötä kunnan alakoulujen opettajien, yhtenäiskoulun opettajien, aikuisten perusopetuksen opettajien, erityisopettajien, koulunkäyntiohjaajien, rehtorien sekä tarvittaessa myös esiopetusryhmien kanssa. Valmistavan opetuksen opettaja, suomi toisena kielenä -opettaja sekä tuleva luokanopettaja/luokanvalvoja tutustuvat ja arvioivat yhdessä maahanmuuttajataustaisen oppilaan kielitaitoa ja valmiuksia sekä mahdollisen tuen tarvetta erityisesti siirtymävaiheessa. Integrointi tapahtuu aina yhteistyössä rehtoreiden, valmistavan opetuksen opettajan, tulevan luokanopettajan/luokanvalvojan sekä huoltajien kanssa.

Valmistavan opetuksen oppilaita osallistuu perusopetukseen eri oppiaineiden tunneille. Oppilaan kotoutumisen ja kouluyhteisöön sopeutumisen edistämiseksi valmistavan luokan oppilaalle sovitaan kolmen viikon kuluessa koulunkäynnin aloittamisesta oppilaan omaa ikätasoa vastaava perusopetusryhmä, kotiluokka. Valmistavan opetuksen oppilaan integrointi taide- ja taitoaineisiin sekä muihin oppilaan taitotasoon sopiviin oppiaineisiin aloitetaan valmistavan opetuksen alkuvaiheessa. Integroinnilla edistetään valmistavan opetuksen oppilaiden ja perusopetuksen oppilaiden välistä vuorovaikutusta ja tuetaan opiskeltavan oppiaineen sisällön omaksumista sekä osallisuutta suomalaiseen koulukulttuuriin. Integrointitunteja lisätään vähitellen oppilaan suomen kielen taidon edistyessä. Rehtori vastaa integroinnin toteutumisesta ja toimii tiedonvälittäjänä valmistavan luokan opettajan ja luokanopettajan/luokanvalvojan välillä.

Valmistavan opetuksen jälkeen oppivelvollisuusikäinen oppilas siirtyy pääsääntöisesti perusopetuksen oppilaaksi. Oppimisen polku ohjataan jatkumaan oppilaan lähikoulussa, jossa tulee huomioida opetusjärjestelyissä oppilaan kehittymässä oleva suomen kielen taito. Oppivelvollisuuden loppuvaiheessa Suomeen tulleiden valmistavan opetuksen oppilaiden oppimisen polku suunnitellaan joustavasti oppilaiden ikä- ja taitotaso huomioiden. Tavoitteena on,

että oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen joko peruskoulusta tai aikuisten perusopetuksesta.

Valmistavan opetuksen oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma noin kolmen kuukauden kuluttua oppilaan koulunkäynnin alkamisesta. Oppimissuunnitelmassa kiinnitetään huomiota perusopetukseen siirtymisen aikatauluun. Integroinnit ja niiden aikataulu tulee kirjata oppimissuunnitelmaan välittömästi niiden alkaessa. Integrointituntien osalta oppilaan tavoitteet ja sisällöt kirjaavat oppimissuunnitelmaan oppilasta opettavat opettajat. Oppimissuunnitelmassa huomioidaan opetuksen eriyttämiseen, integrointiin, monikielisyyteen sekä yhteistyöhön ja opiskeluhuoltoon liittyvät näkökohdat. Oppimissuunnitelma päivitetään arvioimalla asetettuja tavoitteita ja tarkentamalla niitä opintojen edetessä. Integrointi- eli siirtymävaiheessa perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen. Luokasta, johon oppilas on siirtymässä, valitaan oppilaalle kummi-/kaverioppilaat tulevan luokanopettajan/luokanvalvojan toimesta. Kummioppilaat tekevät etukäteen sovittuja vierailuja valmistavan opetuksen luokkaan ennen oppilaan siirtymistä ja tutustuvat oppilaan kanssa. Kummi-/kaverioppilaat ovat oppilaan tukena siirtymisessä.

Kun oppilas siirtyy perusopetuksen ryhmään, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma (Wilman "Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma", "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma"), johon kirjataan keskeisimmät sisällöt oppiaineista. Siirtymisen jälkeen, opintojen alkuvaiheessa, oppilaan opiskelua tuetaan joustavin tukimuodoin ja arvioinnissa hyödynnetään esim. suullisten kokeiden tekemistä kirjallisten kokeiden sijasta. Valmistavan opetuksen opettaja sekä koulunkäynninohjaaja kutsuvat oppilaan ja huoltajat koululle alkuhaastatteluun mahdollisesti jo ennen koulun aloitusta. Opetuksen järjestäjä saa tietoa perheen tilanteesta ja oppilaan oppimishistoriasta. Huoltajat saavat tietoa, mitä koulussa tapahtuu päivän aikana, mistä opiskelu aloitetaan, ja miten he voivat tukea oppilasta.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä. Oppilaan siirtyessä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen, tiedot oppilaan oppimisvalmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirretään perusopetuksen opettajille. Oppilaan siirtyessä toiseen kouluun valmistavan opetuksen opettaja sopii siirtopalaverin, jossa on paikalla koulun rehtori (tarvittaessa), valmistavan luokan opettaja, huoltaja, oppilas, luokanopettaja/luokanvalvoja ja tulkki. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen järjestetään tilaisuus tutustua uuteen kouluun. Oppilaan siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tuetaan opettajien välisellä yhteistyöllä. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimispolun määrätietoinen ohjaaminen ja tukeminen edellyttävät kaikkien osapuolien joustavaa yhteistyötä. Valmistavalta luokalta 7. luokalle siirtyvät oppilaat osallistuvat perusopetuksen oppilaille suunnattuihin 7. luokan nivelvaiheen tutustumistilaisuuksiin. Valmistavan opetuksen oppilaiden vanhempia kannustetaan osallistumaan nivelvaiheen vanhempainiltoihin. Paikalle pyydetään

tarvittaessa tulkki. Yläkoulun opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä valmistavan opetuksen opettajan kanssa. Valmistavan opetuksen aikana tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin, ja suunnitellaan jokaiselle oppilaalle yksilöllinen oppimisen polku. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös työelämäntutustumisjakso (TET). TET-jakson järjestelyistä vastaavat opinto-ohjaaja ja valmistavan luokan opettaja. Oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa Suomeen tulleita valmistavan opetuksen oppilaita ohjataan, oppimishistoria ja opiskelijan ikä huomioiden, joko aikuisten perusasteelle tai muihin maahanmuuttajataustaisille nuorille suunnattuihin koulutuksiin. Mikäli oppilaalla on peruskoulun päättötodistus lähtömaasta ja voidaan osoittaa, että hänellä on riittävät oppimisvalmiudet, hänet ohjataan lukioon tai ammatillisiin opintoihin valmistavaan opetukseen.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan oppimissuunnitelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksi lukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä. Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

7.10. OPPILAAN VAIHTAESSA KOULUA KUNNAN SISÄLLÄ

Uuteen kouluun siirtyy Wilman avulla "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma esiopetuksessa", "Tuen toteutumista koskeva suunnitelma perusopetuksessa", "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma esiopetuksessa" tai "Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma" -lomakkeet, ks. Liitteenä oleva "Taulukko kirjaamisesta ja päättämistä". Muut salassa pidettävät asiakirjat lähetetään vain oppilaan ja huoltajan luvalla. Uuteen kouluun siirretään tiedot oppilaan siihen saakka opiskelluista sisällöistä aineittain, oppikirjojen nimet sekä testien ja kokeiden arvosanat.

7.11. OPPILAAN VAIHTAESSA KUNTAA

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kuntaan, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi

oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä on koulussa noudatettu tuntijako. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun. Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita. (OPS 2017). Uuteen kouluun lähetetään oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Muut salassa pidettävät asiakirjat lähetetään vain oppilaan ja huoltajan luvalla. Kesken lukukautta kuntaa vaihtavan oppilaan uuteen kouluun lähetetään lomake, johon on kerätty oppilaan siihen saakka opiskellut sisällöt oppiaineittain, oppikirjojen nimet sekä testien ja kokeiden arvosanat.

8. MONIKIELISYYS JA –KULTTUURISUUS

Kielitietoisessa koulussa kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa tunnustetaan. Tämä tarkoittaa kaikkien kielten arvostamista ja luontevaa näkyvyyttä koulussa toimintakulttuurin tasolla. Kieli on oppimisen väline ja kohde. Opetuksessa se tarkoittaa kielitietoisia työtapoja, jotka perustuvat opettajien yhteistyölle. Kieli ei ole vain yksi oppimisen ulottuvuus vaan oppimisen tärkein voimavara. Oppiminen tehostuu, kun sisältöjäkin lähestytään ”kieli edellä”. Uudenlaiset tavat toimia kielellä mahdollistavat uudenlaiset tavat ajatella ja oppia.

Käytännön vinkkejä kielitietoiseen opettamiseen:

- Pyri puhumaan oppitunneillasi selkeästi ja käytä selkosuomea, etenkin kun annat ohjeet sekä kerrot tärkeimmät asiat. Ohjeet olisi hyvä tulla monikanavaisesti (ei vain kuullun kautta, myös taululle näkyviin)
- puheen ja toiminnan vaihtelu niin, ettei oppilaan tarvitse keskittyä kuunteluun pitkiä aikoja
- Jos on keskustelutehtäviä, voit antaa näille oppilaille joitain muutamia esimerkkejä/lauseen alkuja/valmiita fraaseja, joilla he voivat osallistua keskusteluun.
- Luokassa voi kokeilla myös toiminnallisia menetelmiä, joihin ei tarvitse sanoja. Esim. vaikka mielipidejanat luokassa (mennään seisomaan janalle siihen kohtaan, mitä mieltä on, tai peukulla näytetään, onko joku väite totta vai ei). Nämä ovat pieniä tekoja, mutta tukee s2-oppilaiden osallisuutta tunneilla.
- Havainnollista ja visuaalista kaikin keinoin (kuvat, piirtäminen, videot, avainsanat näkyviin, monisteet visuaalisesti selkeiksi)
- Ohjaa oppilaat opettamaan toisiaan
 - Toisen opettaminen auttaa vahvistamaan omaa oppimista
 - Eri kielten rinnakkainen käyttö tukee kaikkien kielitietoisuuden kehittymistä
- Varmista, että tärkeät asiat toistuvat riittävästi.
- Avainsanalistat: Voit antaa oppilaille ennen uutta aihetta listan tärkeimmistä käsitteistä, jotka oppilaat voivat kääntää kotona ennen oppituntia. Näin heillä on jo jokin käsitys uudesta aiheesta.
- Karsi kaikki ylimääräinen pois ja keskitytkää ydinasioden opetteluun.
- Opiskelun tukena voi olla myös selkokieliset tiivistelmät
- Vaihtoehtoiset suoritustavat: kokeet voi toteuttaa suullisina, tehtäviin voi antaa enemmän aikaa, koetehtävät voi kääntää tai niihin voi olla lupa vastata omalla äidinkielellä.

Opetuskielen tukiopetus:

- Eri aineiden keskeisen käsitteistön opetusta
- Kielitietoista opetusta, tukee eri oppiaineiden opetuskielen taitoja
- Opetus kohdistuu samaan aikaan oppiaineen tieteelliseen kieleen sekä oppiaineen sisältöön
- Voidaan järjestää oppilaan oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai eri tilassa pienemmässä ryhmässä tai oppituntien ulkopuolella
- Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti joko luokanopettaja tai aineenopettaja (voi antaa myös muu opettaja)

8.1. S2 –OPETUS

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääristä. S2-opetus ei ole suomen kielen tukiopetus tai erityisopettajan antamaa opetusta, vaan sillä on omat tavoitteensa, sisältönsä ja arviointikriteerinsä, joita opetuksessa tulee noudattaa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää:

- jos hänen äidinkiелensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.
- kun oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa.
- mikäli oppilaan suomen kielen taito ei anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kunkin oppilaan tarpeisiin parhaiten soveltuvan oppimäärän määrittelevät opetuksesta vastuussa olevat opettajat yhteistyössä. Oppilaan huoltaja tekee kuitenkin lopullisen päätöksen oppimääriä koskevista valinnoista.

S2-oppilaalle ei ole pakollista antaa numeroa todistukseen kuin vasta 9. luokalla, joten jos kielitaidon koetaan olevan haaste numeerisessa arvioinnissa, S2-oppilaalle voi antaa suoritusmerkinnän sekä sanallisen arvioinnin. Suositeltavaa on, että numerot annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, että oppilaalla on realistinen käsitys omasta osaamisesta.

8.2. VALMISTAVA OPETUS

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetuksen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta.

Valmistavan opetuksen laajuus on 900 (alaluokat) tai 1000 (yläluokat) tuntia eli käytännössä noin yksi lukuvuosi. Oppilas voi kuitenkin tarvittaessa jatkaa valmistavassa opetuksessa seuraavan lukuvuoden loppuun saakka, jos oppilas on aloittanut valmistavan opetuksen kesken lukuvuoden.

Valmistavassa luokassa opiskellessa oppilasta valmistetaan siirtymään perusopetukseen vähittäisten integrointien avulla. Integroinnit toteutetaan yhteistyössä luokan- ja aineenopettajien kanssa. Valmistavan opetuksen opettajan tulee huolehtia siitä, että oppilaalla on riittävät valmiudet suomen kielessä ja eri oppiaineiden käsitteiden hallinnassa selviytyäkseen perusopetuksessa. Valmistavan opetuksen päättyessä oppilaat siirtyvät yksilöllisten tilanteiden mukaan joko perusopetukseen tai aikuisten perusopetukseen.

Valmistavassa opetuksessa noudatetaan Suomussalmen kunnan valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa (2023).

<https://www.suomussalmi.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/opetussuunnitelmat/>

Maahanmuuttajien valmistava opetus Suomussalmella ja kirjaamiskäytänteet

Suomussalmella maahanmuuttajien valmistavaa opetusta annetaan Karhulanvaaran koululla.

Oppilaalle, joka ei osaa suomea, voidaan järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistavassa opetuksessa noudatetaan omaa opetussuunnitelmaa. Valmistavan opetuksen tavoitteita ovat suomen alkeiden opiskelu ja yleisten koulunkäyntivalmiuksien saavuttaminen.

Oppilas opiskelee valmistavan opetuksen ryhmässä yleensä noin yhden lukuvuoden, minkä jälkeen oppilas siirtyy pääsääntöisesti oman asuinalueensa lähikouluun. Oppilas voi jo valmistavan opetuksen aikana osallistua opetukseen suomenkielisessä luokassa joissakin aineissa.

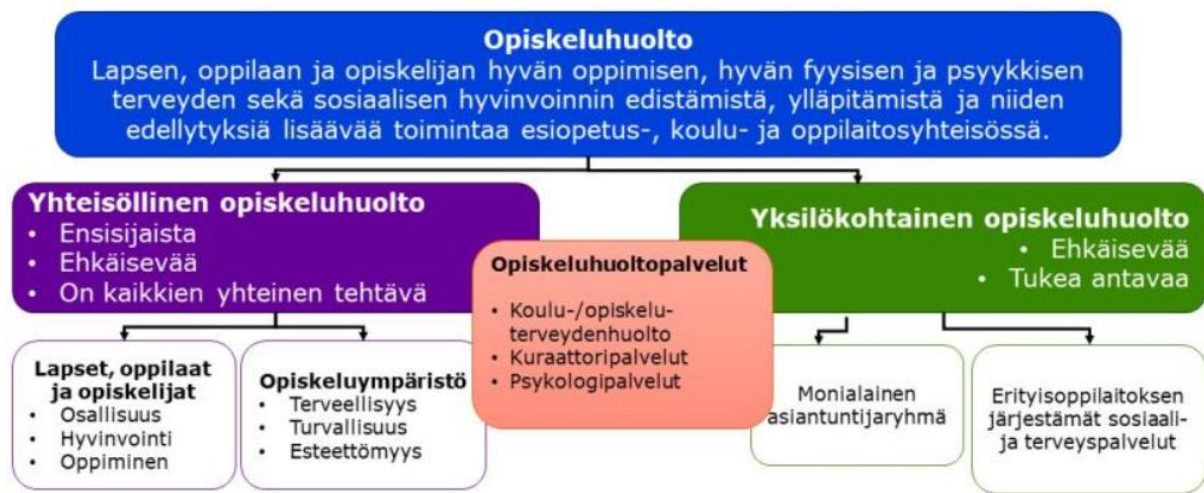
Arviointi ja suunnitelma tehdään Wilmassa ”Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma esiopetuksessa” tai ”Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opetusta koskeva suunnitelma” -lomakkeella, ks. Liitteenä oleva ”Taulukko kirjaamisesta ja päättämistä”.

Valmistavaa opetusta ei koske ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet.

9. OPISKELUHUOLTO

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan lapsen, oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa edistäminen. (Opiskeluhuolto, Opetushallitus 2025.)

Opiskeluhuollon kokonaisuus

Opiskeluhuollon kokonaisuus ([Opiskeluhuolto | Opetushallitus](#) 2026)

9.1. OPISKELUHUOLTOKOKOUKSET

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat:

- 1) Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (Kainuussa hyvinvointialueen alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä)
- 2) Koulutuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä
- 3) Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä
- 4) Tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä, joka voi kokoontua yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palveluiden järjestämiseksi (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14§.)

Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä, opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä.

9.1.1. Kainuun hyvinvointialueen alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä

Sujuvan ja toimivan yhteistyön varmistamiseksi koulutuksenjärjestäjien ja hyvinvointialueen välillä on lakiin määritelty velvoite alueellisen yhteistyöryhmän muodostamisesta ja tehtävistä. Hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä, jossa tulee olla edustettuna myös alueella toimivat muut koulutuksenjärjestäjät. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.)

Alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmän tehtäviä:

- Valmistella alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle
- Seurata alueellisen opiskeluhoollon suunnitelman toteutumista
- Seurata opiskeluhoollon palvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista
- Käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoollon yhteistyökysymyksiä sekä
- Huolehtia muista sille erikseen annettavista tehtävistä.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14§.)

Opiskeluhoollon suunnitelma pohjautuu alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoollon suunnitelmiin ja sisältää opiskeluhoollon palvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet, keskeiset periaatteet ja suunnitelman hyvinvointialueen koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi.

Suunnitelmaan kirjataan hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoollon suunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhoollon palvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet. Hyvinvointialueen alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma pitää sisällään myös suunnitelman opiskeluhoollon palvelujen voimavarojen kohdentamisesta sekä toimenpiteet alueellisen opiskeluhoollon suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. ([Opiskeluhoollon palvelujen järjestäminen - THL.](#))

Kainuun hyvinvointialueen alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä on perustettu 1.1.2024 alkaen (Kainuun hyvinvointialue 2025, Kainuun alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma 2026-29, 2). Yksi toiminnan tavoitteista on varmistaa, että hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyö

sujuu mahdollisimman hyvin niin, että oppilaat ja opiskelijat saavat yhdenvertaiset ja tasalaatuiset palvelut tarpeidensa mukaisesti. ([Opiskeluhoitopalvelujen järjestäminen - THL](#).) Alueellinen yhteistyöryhmä on koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen yhteistyöelin. Se ei kuitenkaan ohjaa opiskeluhoollon kokonaisuutta. ([Opiskeluhoitopalvelut - Sosiaali- ja terveysministeriö](#).)

Suomussalmen kunnan opiskeluhooltoon liittyvät paikallisesti päätettävät asiat kuvataan Kainuun alueellisessa opiskeluhooltosuunnitelmassa sekä opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa. Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma päivitetään lukuvuosittain ja liitetään lukuvuosisuunnitelmaan. (OPS paikallinen tarkennus, luku 8.1)

Kuntakohtaisesti liitteeksi lukuvuosisuunnitelmaan liitetään

- Opiskeluhooltosuunnitelma
- Koulukohtainen opiskeluhooltosuunnitelma
- Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle
(OPS paikallinen tarkennus luku 8.1)

9.1.2. Kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä

Koulutuksen järjestäjän monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoollon kokonaisuuden toteutumisesta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, jonka vastuulla on opiskeluhoitopalvelujen, eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen, järjestäminen. ([Opiskeluhoitopalvelut - Sosiaali- ja terveysministeriö](#).)

Koulutuksen järjestäjän laatima opiskeluhooltosuunnitelma sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Se laaditaan yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhoitopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaitoskohtaisesti:

- Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista
- Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi
- Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa. (Kuntaliitto 2022, 9.)

Suomussalmen kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä

Suomussalmen kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmän toimintaa johtaa sivistysjohtaja. Kokouksista laaditaan muistio. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kuuluvat:

- sivistysjohtaja (pj), kuraattori(t), psykologi(t), kouluterveydenhoitaja(t), perusopetuksen koulujen rehtori(t) ja johtaja(t) sekä lukion rehtori. Ryhmä voi tarvittaessa kutsua kokouksiinsa eri alojen asiantuntijoita.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa. (OPS paikallinen tarkennus, luku 8.1)

9.1.3. Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä

Yhteisöllinen opiskeluhoito tarkoittaa koulun tai oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, jotka edistävät oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutusta, osallisuutta, ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta ja esteettömyyttä. Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointi edellyttää, että opiskeluyhteisö on hyvinvoiva ja opiskeluympäristö on terveellinen ja turvallinen. ([Yhteisöllinen opiskeluhoito - THL.](#))

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö kuuluu kaikille esiopetuksen, koulun ja oppilaitoksen toimijoille. Jokaisen lapsen, oppilaan ja opiskelijan kanssa työskentelevän sekä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisen on tehtävissään edistettävä lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden ja koko esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä huoltajien kanssa. Lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen ja ylläpito on tärkeä osa yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen toimintakulttuuri tukee esiopetukseen, kouluun ja oppilaitokseen kiinnittymistä ja siellä viihtymistä, turvallisen opiskeluympäristön muodostumista, ryhmään kuulumista ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua. Yhteisön toimintakulttuurin kehittämistä ja yhteisöllistä hyvinvointityötä johtaa rehtori tai johtaja. ([Opiskeluhoito | Opetushallitus.](#))

Yhteisöllisen työn suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa esiopetus-, koulu- tai oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä. Ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista päätetään paikallisesti [Opiskeluhoito | Opetushallitus.](#)) Opiskeluhoitoryhmään kuuluvat tavallisesti rehtori, apulaisrehtori, johtaja tai muu koulutuksen järjestäjän nimeämä työntekijä, opettajien edustajat mukaan lukien opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, koululääkäri tai opiskeluterveydenhuollon lääkäri, oppilaiden tai opiskelijoiden ja huoltajien edustajat. Tavallisesti opiskeluhoitoryhmää johtaa rehtori tai muu koulun tai oppilaitoksen toiminnasta vastaava ammattilainen. Harkinnan ja käsiteltävien aiheiden perusteella työhön voidaan ottaa mukaan koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita ja kuulla asiantuntijoita. ([Opiskeluhoitoryhmä - THL.](#))

Opiskeluhuollon kokonaisuuden koordinointiin liittyviin tai opiskeluhoitoryhmän tehtäviin voi kuulua esimerkiksi:

- Hyvinvointia koskevan tiedon kokoaminen eri lähteistä
- Rakenteiden ja toimintatapojen luominen yhteisölliselle ja ennalta ehkäisevälle työlle
- Opiskeluhoitoryhmän omien toimintatapojen kehittäminen ja arviointi
- Osallisuudesta huolehtiminen (ml. lapset, oppilaat ja opiskelijat, huoltajat, yhteistyökumppanit)
- Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaa perehtyminen, sen jalkauttaminen ja päivittäminen tarvittaessa sekä mahdollisesti yksikkökohtaisten täsmennysten tekeminen
- Opiskeluhoollosta tiedottaminen lapsille, oppilaille, opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille
- Yksikön henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön seuranta ja arviointi
- Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta.
- Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttumisen käytännöt sisältyvät koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan ja yksikkökohtaisissa opiskeluhoitoryhmissä toteutetaan suunnitelmien sisältöjä.
- Suunnitelmat lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma sisältyvät koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan ja yksikkökohtaisissa opiskeluhoitoryhmissä toteutetaan suunnitelmien sisältöjä. ([Opiskeluhoito | Opetushallitus.](#))
- Muiden lakisäätteisten suunnitelmien toimeenpano ([Opiskeluhoitoryhmä - THL.](#))

Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön sisältöjä

Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön sisältöalueita (Perälä M-I ym. 2015) [Yhteisöllinen opiskeluhoolto - THL](#)

Opiskeluhooltoryhmässä voidaan keskustella ryhmistä, luokista, opiskeluympäristöstä ja yhteisöstä esimerkiksi ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden tai osallisuuden näkökulmista. Ryhmässä keskustellaan siitä, miten erilaisia ilmiöitä ennaltaehkäistään sekä sovitaan yhteisiä toimintatapoja niihin puuttumiseksi. ([Opiskeluhoolto | Opetushallitus](#).) Opiskeluhooltoryhmän kokouksissa asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Ryhmä ei koskaan käsittele yksittäistä oppilasta tai opiskelijaa koskevaa asiaa [Opiskeluhooltoryhmä - THL](#).)

Yhteisöllinen opiskeluhoolto tukee koko oppilaitosyhteisöä ja on opiskeluhoollon ensisijainen toteuttamismuoto. Yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä ohjaa koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Suunnitelman laativat ja sitä päivittävät yhteistyössä koulujen tai oppilaitosten henkilöstö, opiskeluhooltopalvelujen henkilöstö sekä oppilaat, opiskelijat ja heidän huoltajansa. Hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhoolto kohdistuu koko opiskeluyhteisöön. Työtä voidaan myös kohdentaa tietyille luokka-asteille tai ryhmille, esimerkiksi koulun aloittamis- tai päätösvaiheeseen, tai ryhmään liittyvän ongelman perusteella. ([Yhteisöllinen opiskeluhoolto - THL](#).)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (16 §:n) mukaan esiopetuksen, koulun tai oppilaitoksen työntekijällä on velvollisuus viipymättä ottaa yhteys opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisiin, eli terveydenhoitajaan, kuraattoriin, psykologiin tai lääkäriin, jos hän arvioi, että lapsi, oppilas tai opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja. Yhteydenoton syyksi riittää työntekijän huoli lapsen, oppilaan tai opiskelijan terveydestä, hyvinvoinnista tai muusta havaitusta tai tietoon tulleesta ongelmasta. Ensisijaisesti yhteydenotto tehdään yhdessä oppilaan, opiskelijan ja/tai huoltajan kanssa. ([Opiskeluhuolto | Opetushallitus.](#))

Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä Suomussalmella

Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa suunnittelemaan, kehittämään ja arvioimaan oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutusta, osallisuutta, ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä esteettömyyttä yleisellä tasolla. Kokouksista laaditaan julkinen muistio.

Koulukohtaiseen yhteisölliseen opiskeluhuoltoryhmään kuuluvat:

- koulujen rehtori(t) ja johtaja(t) (pj), erityisopettaja/erityisluokanopettaja, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, miekkari, opinto-ohjaaja, yksi huoltajajäsen ja yksi opiskelijajäsen. (OPS paikallinen tarkennus, luku 8.1)

9.1.4. Ryhmäkohtaisen tuen työryhmä Suomussalmella

Ryhmäkohtaisen tuen työryhmä kokoontuu vuosiluokittain tai aineryhmittäin vähintään kerran vuodessa koulujen lukuvuosisuunnitelmien mukaan suunnittelemaan ja arvioimaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja.

Ryhmäkohtaisen tuen työryhmään kuuluvat:

- koulujen rehtori(t) ja johtaja(t) (pj), luokanopettaja/luokanvalvoja, erityisopettaja/erityisluokanopettaja, yläluokilla tarvittaessa tietyn aineen aineenopettaja, tarvittaessa muita asiantuntijoita. (OPS paikallinen tarkennus, luku 8.1)

9.1.5. Yksilökohtainen opiskeluhuoltoryhmä

Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon sisältyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, esiopetusikäisillä neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Siihen kuuluu myös monialainen asiantuntijaryhmä, joka kootaan tapauskohtaisesti lapsen, oppilaan tai opiskelijan tueksi. Myös opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa ovat osa yksilökohtaisen opiskeluhuollon kokonaisuutta. ([Opiskeluhuolto | Opetushallitus.](#))

Oppilaalla on oikeus kaikkiin opiskeluhuoltopalveluihin, kun hän suorittaa oppivelvollisuutta tai opiskelee esi- tai perusopetuksessa, aikuisten perusopetuksessa tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ([Kenelle opiskeluhuoltopalvelut kuuluvat - THL](#)). Opiskeluhuoltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna kouluissa ja oppilaitoksissa [Opiskeluhuolto | Opetushallitus.](#))

Lapsen, oppilaan ja opiskelijan tulee päästä kuraattori- tai psykologipalveluihin säädettyssä määräajassa. Palvelut on järjestettävä siten, että lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun joko kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä. Jos asia on kiireellinen, keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi kuraattori tai psykologi. Terveystenhoitajan työaika on järjestettävä siten, että oppilas tai opiskelija voi tarvittaessa päästä vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana saman päivän aikana yhteys opiskeluterveydenhuoltoon.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen toteuttaminen edellyttää suostumusta [Opiskeluhuolto | Opetushallitus](#).) Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen (Oppilas ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 §19).

Terveystenhoollon palveluissa tulee selvittää alaikäisen lapsen ja nuoren mielipide hoitoonsa aina, kun se hänen ikänsä ja kehitystasoonsa nähden on mahdollista. Alaikäinen voi päättää hoidostaan silloin, kun terveystenhoollon ammattihenkilö arvioi, että hän ikänsä ja kehitystasonsa perusteella on kykenevä asian vaatimaan päätöksentekoon. Laki ei tunne mitään päätöskykyisyyden ikärajaa, vaan ammattilainen tekee arvion aina tapauskohtaisesti huomioiden asian laadun. Velvoitteena on tarjota lapselle ja nuorelle terveystenhoollon ammattilaisen hoitoa ja tukea silloinkin, kun hän ei halua asiaa jostakin syystä vanhemmilleen jakaa. ([Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveystenhoollossa - THL](#).)

Lapsen tai nuoren ollessa yhdessä vanhemman kanssa vastaanotolla, tulee ammattilaisen arvioida lapsen kykyä tehdä päätöksiä erityisesti silloin, kun vanhempi ja lapsi ovat eri mieltä hoidosta. Yleensä se edellyttää ammattilaisen ja lapsen keskustelua kahden kesken, eli silloin vanhempaa pyydetään poistumaan vastaanottohuoneesta vähäksi aikaa. ([Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveystenhoollossa - THL](#).)

Kun alaikäinen ei kykene päättämään hoidostaan, hoidetaan häntä yhteistyössä vanhempien, muun huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa. Jos ei-päätöskykyinen lapsi perustellusti, esimerkiksi väkivallan uhan vuoksi, vastustaa yhteydenottoa huoltajaan, varmistetaan hoidon ja tuen saanti muulla tavoin, esimerkiksi olemalla yhteydessä lastensuojeluun. Yhteydenotosta kerrotaan aina myös alaikäiselle. On tärkeää, että lapsi ja nuori saa sanoa oman mielipiteensä ja näkemyksensä sekä esittää kysymyksiä silloinkin, kun hän ei vielä voi itse päättää hoitoon liittyvistä asioistaan. ([Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveystenhoollossa - THL](#).)

Yksilökohtainen opiskeluhuoltoryhmä Suomussalmella

Yksilökohtainen opiskeluhuoltoryhmä kutsutaan tarvittaessa koolle yksittäisen oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen liittyen. Kokoukseen kutsutaan tarpeelliset jäsenet, joiden osallistumiseen pyydetään lupa oppilaalta ja huoltajalta. Kokouksesta tehdään koulun sähköiseen järjestelmään salassa pidettävä muistio. (OPS paikallinen tarkennus, luku 8.1)

9.2. YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Niillä voidaan täydentää oppilaan saamia ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia. Esimerkiksi oppilaskohtaista tukea saavalle oppilaalle voi olla tarpeen tehdä psykologinen tutkimus tai kuraattorin laatima sosiaalinen selvitys.

Toisin kuin oppimisen ja koulunkäynnin tuki, yksilökohtainen oppilashuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Suostumus tarvitaan myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseen. Suomussalmella oppilaan ja huoltajan täytettäväksi annetaan lomake ”Lupa yksilökohtaisen opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen”. Tyhjiä lomakkeita saa Teamsin tuki-kansioasta, koulun kansliasta tai OHR-henkilökunnalta. Tehdyt lomakkeet säilytetään koulun arkistossa oppilaan tuen asiakirjojen kanssa samassa kansiossa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisen, tapauskohtaisesti koottavan asiantuntijaryhmän työssä kertyvät tiedot kirjataan oppilashuoltokertomukseen. Kirjaamisesta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tiedot ovat salassa pidettävä. Opiskeluhooltokertomukseen voidaan kirjata tieto, että oppilas saa oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tai tieto, että tuen antamista selvitetään. Opiskeluhooltokertomuksia säilytetään kouluilla tietoturvallisesti lukituissa paikoissa. Mikäli oppilaan poissaloihin liittyen pidetään monialainen yksilökohtainen opiskeluhooltoryhmän kokous, opettaja kirjaa kokouksen tiedot Wilman muistiot-välilehdelle.

Lähde: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-oppilashuolto>

Materiaalia yksilökohtaisen verkostotapaamisen järjestämisen tueksi:

[VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA](#)

[VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ](#)

[VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE](#)

Lisätietoja yksilökohtaisesta opiskeluhooltotyöstä:

[Tukea arkeen -opas, s.21](#)

9.3. OPISKELUHUOLLON VERKOSTOTOIMIJAT

9.3.1. Perhekeskusverkosto

Perhekeskustoiminta on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta tarjoava monialainen verkosto. Perhekeskus pohjautuu perhekeskustoimintamalliin, jossa sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja yhteisistä käytänteistä hyvinvointialueella lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien, järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien toimijoiden kanssa.

Perhekeskusverkostotyöryhmien rakenne:

Lisätietoja: [Perhekeskukset | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.2. Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhoitaja

Kouluterveydenhoitajan työn tavoitteena on turvata jokaiselle koululaiselle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys. Varsinainen sairaanhoito ei kuulu kouluterveydenhuoltoon, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille. Terveystarkastukset ovat laajoja 1., 5. ja 8. luokilla. Kouluterveydenhoitajat huolehtivat myös oppilaiden rokotusohjelman mukaisista rokotuksista.

Kouluterveydenhoitaja toimii moniammatillisessa yhteistyössä koulun henkilökunnan, varhaiskasvatuksen, lääkäreiden, perheneuvolan, sosiaalitoimen, miekkareiden ja muiden lasten-, nuorten- ja aikuispsykiatristen sairaanhoitajien kanssa (LANU). Yhteistyötä tehdään myös erikoissairaanhoidon poliklinikoiden, perusterveydenhuollon terapeuttien ja vastaanotto toiminnan, maahanmuuttopalveluiden, seurakunnan, vapaaehtoisjärjestöjen ja tiedotusvälineiden kanssa. Terveystarkastus osallistuu moniammatillisiin verkostopalaveriin.

Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyvät:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- laajojen- ja määräaikaisten terveystarkastusten suunnittelu ja toteuttaminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan oppilaskohtaisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset:
 - 1) asianomaisen alan erikoislääkärin tekemä näön tai kuulon tutkimus ja hänen määräämänsä muut tarvittavat tutkimukset;
 - 2) lasten- tai nuorisopsykiatrin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi; ja
 - 3) psykologin tekemä tutkimus.

Koulujen terveydenhoitajien yhteystiedot ja koulujaot löytyvät Kainuun hyvinvointialueen sivuilta.

- [Kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)
- [Kouluterveydenhuolto Suomussalmi | Kainuun hyvinvointialue](#)

Koululääkäri

Koululääkäri toimii lääketieteellisenä asiantuntijana kouluterveydenhuollossa. Lääkäri työskentelee terveydenhoitajan työparina ja on konsultoitavissa myös silloin, kun hän ei ole koulussa paikalla. Kou-lu-ter-vey-den-huol-toon ja kou-lu-lää-kä-ri-toi-min-taan ei kuu-lu var-si-nai-nen sai-rau-den-hoi-to. Kou-lu-lais-ten sai-raan-hoi-dol-li-set asiat hoi-de-taan pää-sään-töi-ses-ti kun-tien ter-vey-sa-se-mil-la, jon-ne huoltajat va-raa-vat ajan tarvittaessa.

Yksilökohtainen työ:

- Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä kasvun ja kehityksen seuraaminen.
- Laajojen terveystarkastusten toteuttaminen yhdessä terveydenhoitajan kanssa.
- Terveysneuvonta
- Lisä- ja seurantakäyntien toteuttaminen.
- Tarvittaviin lisätutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen.
- Koulunkäyntiin liittyvien lääkärinlausuntojen laatiminen.

Koulun terveydenhoitaja antaa ajat koululääkärin vastaanotolle ja puhelinajoille.

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari työskentelee nuorten (13–18 v.) perustason mielenterveystyössä. Miekkari ehkäisee ja puuttuu varhain oppilaiden huolenaiheisiin ja psyykkiseen oireiluun sekä antaa vanhemmille ja koululle keinoja tukea oireilevia oppilaita. Nuori itse, hänen vanhempansa tai muu huolen huomannut henkilö voi ottaa yhteyttä miekkariin.

Miekkarin tärkeimmät tehtävät:

- Yksilötyöskentely nuoren kanssa; arviointi, tilanteen kartoittaminen ja selvittely, hoidon tarpeen arvio, hoitosuunnitelma ja hoito
- Perheen ja vanhempien tukeminen ja ohjaaminen/hoitaminen
- Nuoren hoito silloin, kun nuori on ollut nuorisopsykiatrisen poliklinikan/osaston potilaana

Miekkareiden yhteystiedot ja koulujaot löytyvät Kainuun hyvinvointialueen sivuilta

- [Kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)
- [Kouluterveydenhuolto Suomussalmi | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.3. Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut

Opiskeluhuollon kuraattori on oppilaitoksen sosiaalialan asiantuntija, joka antaa opiskelijalle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta, konsultaatiota sekä asiantuntija-apua. Opiskeluhuollon kuraattori edistää ja tukee lasten, nuorten ja aikuisopiskelijoiden oppimista, koulunkäyntiä ja opiskelua, hyvinvointia sekä sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä. Kuraattoripalvelut ovat lakisääteisiä, vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Niiden tulee olla helposti saatavilla osana oppilaiden, opiskelijoiden ja oppilaitosten arkea. Kuraattorityötä sääteleviä lakeja ovat mm. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Lastensuojelulaki (417/2007), Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), Hallintolaki, Asiakastietolaki (703/2023), Perusopetuslaki, Lukiolaki, Laki ammatillisesta koulutuksesta ja Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki (817/2015 / 817/2017).

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelu on **luottamuksellista** ja sitä ohjaavat salassapitosäännökset. Kuraattorilla on oppilas- ja opiskeluhoitolain ja opetustoimen lainsäädännön lisäksi myös sosiaalihuoltolain noudattamisvelvollisuus. Kuraattori huolehtii omalta osaltaan oppilaiden oikeusturvasta ja sen toteutumisesta siten, että oppilas saa tarvitsemansa tuen ja palveluohjauksen.

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut on tarkoitettu Kainuun alueella esiopetuksessa oleville lapsille, perusopetuksen oppilaille sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Kuraattorin palvelut ovat oppilaille ja opiskelijoille vapaaehtoisia. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoollon palveluja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 18§).

Hyvinvointialueella jokaiselle koululle ja esiopetuspisteelle on nimetty oma kuraattori.

Voit olla yhteydessä kuraattoriin:

- jos on huolta koulunkäynnistä tai opiskelusta (esim. kaverisuhteet, kiusaaminen, kouluun tuleminen, koulussa työskentely, poissaolot)
- jos on huolta kotiin ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista (esim. vuorokausirytmä, liiallinen pelaaminen, erimielisyydet perheessä)
- motivaatiopulmissa
- jaksamiseen ja mielialaan liittyvissä asioissa
- kriisitilanteissa
- jos päihteidenkäyttö huolestuttaa

Yhteydenoton jälkeen kuraattori arvioi tuen tarpeen ja sen kiireellisyyden. Kuraattori tekee yhteistyötä huoltajien, oppilaitoksen työntekijöiden ja yhteistyöverkostojen kanssa sekä tarvittaessa ohjaa muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin.

Kuraattori voi:

- Keskustella lapsen tai nuoren, huoltajien ja oppilaitoksen työntekijöiden kanssa tarvittavan tuen suunnittelemiseksi
- Tarjota keskustelukäyntejä lapselle, [tai](#) nuorelle tai [sekä vanhemmuuden tukea](#) huoltajille
- Tehdä yhteistyötä lapsen, nuoren ja huoltajien sekä sovittujen koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Aikuisten yhteistyöllä [yhteistyössä lapsen ja nuoren kanssa](#) pyritään selvittämään, mistä vaikeudet johtuvat, millaista tukea lapsi tai nuori tarvitsee ja mitä voidaan tehdä tilanteen helpottamiseksi
- Havainnoida luokassa osana lapsen tai nuoren tuen suunnittelua tai opettajan konsultaatiota
- Pitää erilaisia ryhmiä esimerkiksi tunne- ja kaveritaitoihin sekä stressinhallintaan liittyen
- Olla mukana kehittämässä yksittäisten luokkien ja koko koulun/oppilaitoksen hyvinvointia tukevia toimenpiteitä

Toimi näin

Ota yhteyttä kuraattoriin puhelimitse tai jätä yhteydenottopyyntö viestin, sähköpostin tai Wilman kautta. Yhteydenottoosi vastataan mahdollisimman pian. Kuraattorin yhteystiedot löytyvät koulun / oppilaitoksen verkkosivuilta.

9.3.4. Psykologipalvelut

Koulupsykologit toimivat kouluilla osana koulujen oppilashuoltoa yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Koulupsykologin tehtävänä on tukea esi- ja perusopetuksessa olevien lasten koulunkäyntiä, psyykkistä hyvinvointia ja kokonaiskehitystä sekä kartoittaa ja ennaltaehkäistä oppimisen pulmia.

Koulupsykologien työtehtävät:

- kouluyhteisön kehittämistehtävät ja muu ennaltaehkäisevä työ
- toimiminen osana esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitoa
- opettajien ja opiskeluhoitohenkilöstön konsultointitehtävät
- huoltajien ohjaus ja neuvonta
- opetuksen järjestämistä koskevien tukitoimenpiteiden suunnittelu yhdessä oppilaan, huoltajien ja opettajien ja opiskeluhoitotoimijoiden kanssa
- oppimisedellytysten arviointi psykologisia tutkimusmenetelmiä käyttäen
- psyykkisen tuen tarpeen arviointi, tarvittava jatko-ohjaus sekä yhteistyö mm. perheneuvolan, lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon kanssa

Koulupsykologiin voivat ottaa yhteyttä niin vanhemmat, opettajat, muu koulun henkilökunta kuin oppilaatkin.

Lisätietoja: [Koulupsykologit | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.5. Perheneuvola

Kainuun perheneuvola tarjoaa lapsiperheille Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista matalan kynnyksen peruspalvelua. Moniammatillinen työyhteisö koostuu sosiaalityöntekijöistä ja psykologeista. Perheneuvolapalvelut ovat vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Työskentelyn ytimessä ovat perheille annettava ohjaus, neuvonta, arvio ja tuki erilaisissa elämäntilanteissa sekä tarpeen vaatiessa hoidollinen työskentely ja/tai tutkimus. Alaikäisten lasten vanhemmat voivat asioida perheneuvolassa myös parisuhdeasioissa ja saada perheasioiden sovittelua erotilanteissa. Verkostoyhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään asiakkaiden luvalla ja perheneuvola on mukana Varhaisen tuen tiimi -mallissa. Perheneuvola on mahdollista konsultoida huoltajien luvalla tai ilman asiakkaiden nimiä. Asiakkuuteen voi hakeutua Omasoten kautta tai puhelimitse, ja yhteistyötahot voivat tehdä perheneuvolaan vapaamuotoisen lähetteen asiakkaiden luvalla. Paikkakuntakohtaiset yhteystiedot ja tarkemmat ohjeet löytyvät alla olevilta Kainuun perheneuvolan verkkosivuilta.

Lisätietoja: [Perheneuvola | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.6. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden ammatillinen kotipalvelu on sosiaalihuoltolain (1301/2014,19§) mukaista lapsiperheille suunnattua sosiaalipalvelua. Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista. Kotipalvelulla tuetaan perheen omien voimavarojen vahvistumista ja arjessa selviytymistä. Palvelua voivat saada lapsiperheet, jotka tarvitsevat esimerkiksi lyhytaikaista tukea välttämättömistä kotiaskareista huolehtimiseen ja / tai lastenhoitoapua.

Tavoitteena on vahvistaa perheen arjessa selviytymistä. Työskentelyllä pyritään perheiden varhaiseen tukemiseen esimerkiksi kuormittavissa elämäntilanteissa. Lapsiperheiden kotipalvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti ja palvelun määrästä ja yksityiskohdista sovitaan yhdessä perheen kanssa ennen kotipalvelun aloittamista. Kotipalvelun tuen tarvetta arvioitaessa kartoitetaan myös perheen omat verkostot ja muut mahdolliset tukimuodot kuten päivähoito ja kolmannen sektorin palvelut.

Palvelu myönnetään pääsääntöisesti tilapäisenä palveluna. Muu kuin tilapäinen kotipalvelu katsotaan säännölliseksi kotipalveluksi ja se edellyttää palvelun tarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa.

Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen. Kotikäynnit kirjataan asiakastietojärjestelmään.

Lapsiperheiden kotipalvelulla voidaan tukea esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- raskauteen, synnytykseen tai vauvan hoitoon liittyvä tarve
- äkillinen elämäntilanteen muutos perheessä (esim. perheen jäsenen sairastuminen tai avio-/avoero)
- vanhemman tilapäinen uupumus tai väsymys
- vanhemman sairaus tai tapaturma ja toipuminen
- lasten tai vanhemman terapia- ja lääkärikäynnit

Asiakasmaksut

Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu (enintään seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) on maksullista palvelua, 5 € / tunti.

Tilapäisestä kotipalvelusta ei peritä maksua, mikäli palvelu on lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Säännöllisen (enemmän kuin seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) kotipalvelun maksu määräytyy perheen henkilömäärän ja tulojen mukaan.

Lisätietoja asiakasmaksusta löytyy Kainuun soten voimassa olevasta asiakasmaksuohjeesta:

[Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksut](#)

Lapsiperheiden kotipalvelun hakeminen Kainuun hyvinvointialueen kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä kotipalvelun sosiaaliohjaajaan.

Kotipalvelua kannattaa hakea hyvissä ajoin varmistaakseen kotipalvelun saamisen tiettyyn ja tarvittavaan ajankohtaan (palvelun järjestämisaika on 14 vrk).

Hakemukset ja lisätietoja palvelusta: [Lapsiperheiden kotipalvelu | Kainuun hyvinvointialue](#)

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun hyvinvointialue / Perhetyö
Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaaliohjaaja
Kajaanin perhekeskus
Lönnrotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaaliohjaaja
puh. 044 797 4434

Perhetyö

Lapsiperheiden ammatillinen perhetyö on sosiaalihuoltolain (1301/2014, 18 §) mukaista sosiaalipalvelua. Perhetyö on lapsiperheiden auttamista ja tukemista arjessa esim. keskustelua, ohjausta, neuvontaa ja mallintamista sekä yhdessä tekemistä. Perhetyön tarpeen perheessä voi aiheuttaa elämäntilanteen yllättävä muutos, kriisi, päihdeongelma, uupumus, lapsen käyttäytymiseen tai koulunkäyntiin liittyvät ongelmat.

Perhetyö toimii lapsiperheiden ennaltaehkäisevänä varhaisen tuen palveluna. Yhteistyötä tehdään mm. äitiys-, lasten- ja perheneuvolan, päivähoidon, koulun ja terapiatyöntekijöiden kanssa. Perhetyö ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta, mutta voi olla lastensuojelun avohuollontukitoimena.

Työskentely on tavoitteellista, suunnitelmallista sekä määräaikaan rajattua. Perhetyön tavoitteet määritellään perhe- ja tilannekohtaisesti. Lapsen hyvinvointi on perhetyössä tärkeintä. Asiakastapaamiset kirjataan asiakastietojärjestelmään. Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen.

Perhetyön tavoitteet:

- perheen omien voimavarojen ja toimintakyvyn vahvistaminen
- vanhemmuuden tukeminen
- vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen
- lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen tukeminen
- sosiaalisten verkostojen laajentaminen
- perheen elämänlaadun parantaminen ja arjen hallinta
- perheen itsenäinen selviytyminen arjessa

Nopsa-perhetyö

Nopsa-perhetyö on lyhytkestoista matalan kynnyksen perhetyötä, johon sisältyy 1-5 tapaamista asiakasperheen tarpeen mukaan. Nopsa-perhetyön työskentely keskittyy asiakasperheen kanssa perheessä sillä hetkellä olevaan akuuttiin pulmaan. Työskentely on ratkaisukeskeistä ja siinä hyödynnetään perheen kokemaan pulmalliseen tilanteeseen kohdennettuja työskentelytapoja. Työskentelyn aikana tavataan vanhempia, lasta sekä perhettä yhdessä. Nopsa-perhetyön tapaamisten päätyttyä perhetyön työntekijä soittaa asiakkaalle ”mitä kuuluu” – puhelun.

Perhetyön sosiaaliohjaaja puh. 044 797 4878

Perhetyön hakeminen Kainuun hyvinvointialueen kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä perhetyön sosiaaliohjaajaan.

Hakemukset ja lisätietoa Kainuun hyvinvointialueen perhetyöstä:

[Perhetyö | Kainuun hyvinvointialue](#)

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun hyvinvointialue / Perhetyö

Kajaanin perhekeskus

Lönnotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Perhetyön sosiaaliohjaaja puh. 044 797 4878

Tietoa perhetyöstä löydät myös osoitteesta:

[Perhetyö | THL](#)

Lapsiperheiden sosiaalityö

Palvelutarpeenarviointi

- Kajaanissa ja Sotkamossa palvelutarpeenarviointia tekevät omat tiimit, muissa kunnissa palvelutarpeenarviointia tekevät kaikki lapsiperheiden sosiaalityön työntekijät.

Työntekijöitä voi konsultoida tarvittaessa, työntekijöiden yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät [Kainuun hyvinvointialueen nettisivuilta](#).

- [Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi](#) -lomake ja [lastensuojeluilmoitus](#) voidaan tehdä sähköisesti, täyttämiseen ja lomakkeiden sähköiseen lähettämiseen ei vaadita kirjautumista. Lastensuojeluilmoituksen ja yhteydenoton voi tehdä myös paperilomakkeella, jolloin ne on toimitettava oman kunnan lapsiperheiden sosiaalityöhön, tulostettavat lomakkeet löytyvät hyvinvointialueen [nettisivuilta](#).

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa lapsen ja perheen nykytilanteen kartoitusta ja tuen tarpeen selvittämistä. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään myös tarvittaessa lapsen lastensuojelun tarve. Palvelutarpeen arviointi alkaa yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi, hakemuksesta tai lastensuojeluilmoituksesta. Jos varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa nousee huoli lapsesta tai siellä huomataan perheen tuen tarve, yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa heidän suostumuksellaan. Mikäli suostumusta ei saada, tulee lapsesta tehdä lastensuojeluilmoitus.

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa arviointia siitä, tarvitseeko lapsi tai perhe palveluja. Perhe tai lapsi voidaan ohjata palvelujen piiriin kuten perheneuvolaan, kotipalveluun tai perhetyöhön. Palveluna voi olla myös tukihenkilö tai tukiperhe. Sosiaalihuoltolaki 36 § edellyttää, että ratkaisu palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä tehdään seitsemän arkipäivän kuluessa asian vireille tulosta. Vireille tulon perusteella sosiaalialan ammattihenkilö ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin/huoltajiin ja sopii yleensä tapaamisen.

Palvelutarpeen arvioinnin aikana kartoitetaan lapsiperheen kokonaistilanne. Palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava viimeistään 3 kuukauden kuluessa. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönnettyt palvelut perustuvat sosiaalihuoltolakiin ja ne myönnetään määräaikaista. Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen saaminen ei tarkoita lastensuojelun asiakkuutta. Palvelutarpeen arviosta tehdään kirjallinen yhteenveto asiakkaan tilanteesta ja tuen tarpeesta. Yhteenveto lähetetään kirjallisesti kotiin. Palvelutarpeen arvioinnin valmistuttua asiakkuus voi jatkua sosiaalihuoltolain mukaisena, asiakkuus voi alkaa lastensuojelussa tai asiakkuus voi päättyä ja asiakas voi saada tarvittaessa tuen peruspalveluista.

Lastensuojelu

[Lastensuojelulain 25§](#) mukaisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. **Lastensuojeluilmoitus on tehtävä viipymättä huolen herättyä.** Kiireellisissä tilanteissa yhteyttä voi ottaa sosiaalipäivystykseen p.044 797 0676.

Kiireettömässä tilanteessa on hyvä ottaa ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä huoli puheeksi perheen kanssa sekä kertoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei voi delegoida toiselle. [Lastensuojeluilmoitus](#) voidaan tehdä sähköisesti. Ilmoituksen täyttämiseen ja lomakkeiden sähköiseen lähettämiseen ei vaadita kirjautumista. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös paperilomakkeella, jolloin ne on toimitettava oman kunnan lapsiperheiden sosiaalityöhön. Lomakkeet löytyvät hyvinvointialueen [nettisivuilta](#). **Mikäli et ole varma lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, voit konsultoida sosiaaliohjaajaa tai sosiaalityöntekijää kertomatta lapsen henkilöllisyyttä.**

Ennen lastensuojelun asiakkuuden aloittamista lapselle tehdään useimmiten palvelutarpeen arviointi. Lastensuojelun asiakkaalle määritellään hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, joka on lapsen tukena, antaa ohjausta ja neuvontaa sekä hoitaa lapsen asioita asiakkuuden aikana. Lastensuojelun työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Lastensuojelussa tuetaan asiakasperheitä ensisijaisesti *avohuollon tukitoimilla* lapsen asuessa kotona. Avohuollon tukitoimina voidaan järjestää sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden lisäksi varhaiskasvatusta, tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta ja taloudellista tukea. Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti kodin ulkopuolelle. Lapselle ja perheelle voidaan järjestää myös muita palveluja yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Aina avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä, jolloin lapsi voidaan ottaa huostaan ja sijoittaa kodin ulkopuolelle. Sijoituksen jälkeen lapsella on oikeus saada lastensuojelun jälkihuollon tukea. Lapsen joutuessa välittömään vaaraan, hänet voidaan sijoittaa myös kiireellisesti.

Sosiaalityöntekijä laatii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa asiakassuunnitelman, jossa määritellään lapsen tarvitsemat tukitoimet. Suunnitelma voi olla avohuollon, sijaishuollon tai jälkihuollon asiakassuunnitelma. Joskus riittää lyhytaikainen tuki, toisinaan tarvitaan pitkäjänteistä, jopa vuosia kestävää tukea.

- Huolen herätessä varhaiskasvatuksesta tai perusopetuksesta tehdään tarvittaessa yhdessä huoltajien kanssa yhteydenotto lastensuojelun sosiaalityöntekijälle.
- Jos varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen työntekijä on tehtävässään saanut sellaista tietoa, että herää vakava huoli lapsen hyvinvoinnista, on hänen velvollisuutensa tehdä lastensuojeluilmoitus.
- Lastensuojelun sosiaalityöntekijä osallistuu lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin Vasu -keskustelussa tarvittaessa.
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöllä on mahdollisuus konsultointiin, yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät [Kainuun hyvinvointialueen nettisivuilta](#).

Lisätietoa palvelutarpeenarvioinnista, lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja lastensuojelusta:

Perheoikeudelliset palvelut (lastenvalvojat)

Lastenvalvojat voivat pyytää varhaiskasvatukselta lasta ja hänen vanhempiaan koskevaa lausuntoa käräjäoikeudelle tehtävää olosuhdeselvitystä varten (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019, 16 §). Lausuntopyyntöissä eritellään asiat, joista tarvitaan tietoa. Vastattaessa pyydetään huomioimaan molempien vanhempien rooli lapsen elämässä ja tuomaan asiat esille avoimesti ja kattavasti olemassa olevan tiedon pohjalta. Varhaiskasvatuksen lausunnolla on suuri merkitys, koska käräjäoikeus pyytää olosuhdeselvityksiä saadakseen kattavan käsityksen lapsen ja vanhempien kokonaistilanteesta päätöksenteon perusteeksi.

Lastenvalvoja puh. 044 750 2167. Puhelinaika ma–pe klo 9–10

[Lastenvalvojien yhteystiedot | Kainuun hyvinvointialue](#)

Sosiaalipäivystys

P. 044 797 0676

Kiireellisessä sosiaalihuollon avun tarpeessa asiakkaan tulee olla yhteydessä sosiaalipäivystykseen. Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan välttämättömien ja kiireellisten sosiaalipalvelujen ja muiden tukitoimien järjestämistä erilaisissa sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa.

Lisätietoja: [Sosiaalipäivystys | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.7. Poliisi

Koulupoliisin kanssa tehtävä yhteistyö

Koulupoliisi vierailee kouluilla luennoimassa lapsille ja nuorille ajankohtaisista aiheista, esim. liikenneturva, sosiaalisessa mediassa toimiminen.

Ankkuritiimi

Kainuun alueen Ankkuritiimi on ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka tavoitteena on varhainen puuttuminen lasten ja nuorten rikolliseen toimintaan. Moniammatillinen tiimi selvittää nuoren avun tarvetta ja elämäntilannetta kokonaisvaltaisesti. Moniammatillisessa tiimissä ovat mukana poliisi, sosiaaliohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, nuoriso-ohjaaja. Kainuun alueen Ankkuritiimi kokoontuu Kajaanin poliisilaitoksella. Ankkuritiimiin voi olla yhteydessä huolestunut aikuinen tai nuori itse.

<https://www.kajaani.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorten-palvelut/nuorten-tukipalvelut/ankkuritiimi/>

Yhteistyö poliisin kanssa liittyen lapsen kohdistuviin väkivaltaepäilyihin

Lapsen kohdistuvissa fyysisen ja seksuaaliväkivallan epäilyissä tulee konsultoida poliisia puhelimitse ennen kirjallisen tutkintapyyntöön tekemistä. Ilmoituksen tekee se henkilö, jolle rikosepäily on herännyt.

Kiireellisissä epäilyissä:

- 1) konsultoi puhelimitse poliisia arkisin klo 12–16 p. 0295 464450 (viranomaisnumero), muina aikoina p. 112
- 2) konsultaation perusteella ilmoitus tehdään salatulla sähköpostilla: esikasittely.oulu@poliisi.fi

Kiireettömissä epäilyissä:

- 1) konsultoi puhelimitse poliisia arkisin klo 12–16, p. 0295 464450 (viranomaisnumero)
- 2) konsultaation perusteella ilmoitus tehdään salatulla sähköpostilla: esikasittely.oulu@poliisi.fi

Tässä linkki, jonka liittämistä voi myös harkita.

[Toimintaohje-vakivaltaepailyyn-heraamisen-tilanteisiin.pdf \(barnahus.fi\)](#)

9.3.8. Kuntoutus

Fysioterapia

Fysioterapeutin tehtävänä on tuottaa kainuulaisille lakisääteiset lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapia- ja apuvälinepalvelut osana asiakkaan/potilaan hoito- ja palveluketjuja. Tavoitteena on edistää/tukea asiakkaan/potilaan/perheen fyysistä toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä arjessa. Työ on osa moniammatillista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Fysioterapia on näyttöön ja tutkimukseen perustuvaa.

Fysioterapiapalveluita tarjotaan kaikille ikäryhmille yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kaikilla terveysasemilla fysioterapiaan pääsee tuki- ja liikuntaelinvaivoissa lääkärin tai hoitajan tekemän hoidontarpeen arvioinnin mukaisesti. Asiakkaita ohjautuu myös esim. neuvolasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta. Asiakkailta on mahdollisuus päästä fysioterapiaan ohjauksen kautta terveysasemille ottamalla itse yhteyttä oman kunnan terveysasemalle.

Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen henkilöstö voi ohjata vanhempia ottamaan yhteyttä fysioterapeuttiin huolen herätessä.

Lisätietoja: [Fysioterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Puheterapia

Puheterapian tarkoituksena on vuorovaikutuksen tukeminen, puheen, kielen, äänen, syömisen ja nielemisen häiriöiden ennaltaehkäiseminen, tutkiminen, ohjaus, seuranta ja terapia. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Tarvittaessa lapsi ohjataan jatkotutkimuksiin. Puheterapia perustuu asiakkaan, perheen ja terapeutin yhteistyöhön. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä esimerkiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toimintaterapeutin, psykologin ja lääkärin kanssa. Puheterapeutti voi osallistua tarpeen mukaan esikoulun palaveriin. Puheterapeutin voi myös perustellusta syystä pyytää mukaan yksilölliseen opiskeluhoitopalaveriin, kun asiakkuus on jo olemassa. Puheterapiakuntoutuksen tavoitteet ja menetelmät valitaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Puheen ja kielen kehitystä tuetaan muun muassa erilaisten leikkien, pelien ja tehtävien avulla. Kotiharjoittelu on tärkeä osa puheterapiaa.

Esikoulu- ja kouluikäiset lapset tulevat puheterapeutin arviointiin neuvolan terveydenhoitajan/ kouluterveydenhoitajan/lääkärin/psykologin pyynnöstä. Puheterapeutti kutsuu perheen ensikäynnille puhelimitse tai kirjeitse. Uudet asiakkaat täyttävät tarvittaessa esitietokyselyn ensikäyntiä varten Omasotessa. Kainuun hyvinvointialueen puheterapian nettisivulla on ohje vanhemmille sähköisen esitietokyselyn täyttämistä. Sieltä löytyy myös varhaiskasvatuksen kyselylomake, joka täytetään esikoulussa. Perhe kertoo saamastaan puheterapia-ajasta esikoulussa, jossa tulostetaan ja täytetään lomake. Vanhemmat tuovat sen mukanaan puheterapiakäynnille.

Kouluikäisiä lapsia ohjautuu puheterapiaan harvakseltaan. Puheterapiaan ohjautumisen syynä voi olla mm. änkytys tai puhemotoriikan pulmat esim. sitkeä äännevirhe.

Lisätietoja: [Puheterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Ravitsemusterapia

Ravitsemusterapeutin työtä on ravitsemushoidon ja ravitsemukseen liittyvän terveyden edistämisen kehittäminen sekä sairauksien ennalta ehkäiseminen ja hoito. Ravitsemusterapiassa pyritään tunnistamaan ravitsemukseen liittyviä haasteita ja löytämään toimintamalleja niiden helpottamiseksi yhdessä asiakkaan ja perheen kanssa.

Ravitsemusterapiapalveluihin ohjaututaan neuvolasta, kouluterveydenhuollosta tai lasten- ja nuorten somaattisen ja psykiatrian poliklinikoilta terveydenhuollon ammattilaisen pyynnöllä. Pyyntö perustuu terveydenhuollon ammattilaisen tekemään hoidon tarpeen arvioon. Syitä, jonka vuoksi ravitsemusterapeutille ohjaututaan ovat mm.: vaikea lihavuus, kasvunpoikkeamat, huomattavan rajoittunut ruokavalio esim. allergian tai valikoivan syömisen vuoksi, syömishäiriöoireet, ruoansulatuskanavan sairaudet ja vaikeat oireet, diabetes, kasvis- ja vegaaniruokavaliot.

Lisätietoja: [Ravitsemusterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Toimintaterapia

Lasten toimintaterapian tavoitteena on tukea lapsen suoriutumista niissä toiminnoissa, joita hän parhaillaan ikänsä ja kehitysvaiheensa mukaisesti harjoittelee sekä osallistumista arjessa itselle merkityksellisiin toimintoihin ikätasoisesti. Toimintaterapiassa lapsen taitoja vahvistetaan esimerkiksi tavoitteellisten leikkien ja pelien avulla kohti terapiatavoitteita. Lasten toimintaterapia toteutuu aina tiiviissä yhteistyössä perheen ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen/koulun kanssa. Näin taitojen oppimista voidaan tukea lapsen lähiympäristössä esimerkiksi kotiharjoittein. Toimintaterapiassa huomioidaan lapsen yksilöllinen kehitys, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä arjessa esiin nousevat haasteet.

Perusteena toimintaterapia-arvioon ohjautumiseen voivat olla esimerkiksi haasteet leikissä, kaveritaidoissa, hahmottamisessa, (hieno)motorisissa taidoissa tai itsestä huolehtimisen toiminnoissa. Jos lapsella on toiminnan ohjauksen sekä mahdollisen käyttäytymisen haasteita, lähete toimintaterapia-arvioon tehdään vain, jos lapsella on muutakin edellä mainittua taitohaastetta. Lapset, joilla ei ole taitohaasteita, suositellaan ohjaamaan perheneuvolaan. Perustasolla toimintaterapia-arvioon ohjaututaan yleisimmin terveydenhoitajan tai lääkärin pyynnöllä, joissain tapauksissa myös perheneuvolan kautta (lähettämisen kriteerit). Toimintaterapia-arviossa kartoitetaan mahdollisia tuen tarpeita ja tarvittaessa lapsi voi arvion jälkeen saada toimintaterapiaa.

Lisätietoja: [Toimintaterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.9. Erikoissairaanhoido

Lastenpsykiatrian poliklinikka

Lastenpsykiatriseen erikoissairaanhoidoon tarvitaan lähete, joka osoitetaan aina Kainuun keskussairaalan (KAKS) lastenpsykiatrian poliklinikalle, vaikka lähettävällä taholla olisi toive lapsen tutkimus- tai hoitajaksosta lastenpsykiatrian osastolla. Tutkimusten ja hoidon tarpeen, kiireellisyyden ja toteutus suunnitelman määrittää lastenpsykiatrian erikoislääkäri yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa. Lasten kanssa toimijat kutsutaan ensikäynnille mukaan tai tilanteen mukaan esimerkiksi koulusta opettajan laatima yhteenveto, jonka vanhemmat pyytävät ja toimittavat ensikäynnille. Tilanteesta ja lähetteen sisällöstä riippuen voidaan lähettää (etukäteen) kyselylomakkeita, jotka liittyvät lapsen haasteisiin.

Lasten psykiatrasta poliklinikkaa voi konsultoida nimettömästi. Konsultointi tapahtuu soittamalla osastosihteerin numeroon (lastenpsykiatria osastosihteerin p. 044 797 0028) ja kertomalla, että halutaan konsultoida. Osastosihteerin ottaa soittopyynnön vastaan ja konsultoiva työntekijä soittaa mahdollisimman pian takaisin. Mahdollista on konsultoida myös suoraan hoitajien numerosta, jos on esimerkiksi tuttu hoitaja tiedossa. Lääkäreille ei saa soittaa suoraan, lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä jättää tarvittaessa soittopyynnön lääkärille.

Lähetteessä/konsultaatiopyynnössä tulee riittävällä tavalla kuvata lapsen kasvua ja kehitystä, oireiden ilmaantumista, esiintymistä, kestoa ja kulkua, lapsen toimintakykyä (koulunkäynti, sosiaaliset suhteet), perheen elämäntilannetta ja vanhemmuutta, sekä jo tehtyjä tutkimuksia,

annettua hoitoa ja tukitoimia. Läheteestä/konsultaatiopyynnöstä tulee käydä ilmi, miksi lapsi ja perhe lähetetään erityistason lastenpsykiatriisiin palveluihin.

Terveydenhuoltolain mukaan erikoissairaanhoidon saaja läheteen voi tehdä lääkäri, mutta Kainuussa on poikettu tästä määräyksestä jo vuosien ajan, lähinnä lääkäripulan takia. Kainuussa lastenpsykiatrialle saa läheteen tehdä myös perheneuvolan sosiaalityöntekijä tai psykologi, äitiys- ja lastenneuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja, tai koulupsykologi. Esimerkiksi koulukuraattorit, lastensuojelun sosiaalityöntekijät, puheterapeutit tai toimintaterapeutit eivät itse voi tehdä lähetettä lastenpsykiatrialle, vaan heidän on ohjattava lapsi perheineen jatkoarvioon ja tutkimuksiin hoidonpöytäkirjan mukaisesti esimerkiksi perheneuvolaan tai koululääkärille (perustasolle).

Akuuteissa ja kiireellisissä tapauksissa lapsi perheineen voidaan ohjata päivystykseen, mikäli tilanne ei voi odottaa virka-aikaa ja lastenpsykiatrian työntekijän konsultointia. KAKS:n lastenpsykiatrian osasto ei päivystä, vaan on sovittu, että päivystävä lastenlääkäri arvioi lapsen tilanteen ja konsultoi tarvittaessa lastenpsykiatrian päivystystä Oulun yliopistollisessa sairaalassa (OYS). Myös 12 vuotta täyttäneen lapsen tahdosta riippumaton lastenpsykiatrisen hoito toteutetaan pääsääntöisesti OYS:n lastenpsykiatrian klinikassa.

Lastenpsykiatrisessa erikoissairaanhoidossa tutkitaan ja hoidetaan lähinnä vaikea-asteisia ja/tai asianmukaisista perustason hoito- ja tukitoimista huolimatta pitkittyneitä psykiatrisia häiriöitä.

[Lastenpsykiatrian poliklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

Nuorisopsykiatrian poliklinikka

Nuorisopsykiatrialle läheteen voi tehdä esim. opiskeluhoollon henkilö, sosiaalityöntekijä tai terveydenhuollon henkilö. Nuorisopsykiatrian poliklinikalle voi yhteyttää ottaa myös vanhempi tai nuori suoraan. Lähettävä työntekijä arvioi, onko kysymyksessä 13–17-vuotiaan nuoren toimintakykyä alentava mielenterveydenhäiriö, kohtalainen tai vakava psyykinen oireilu tai ongelma. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että perustasolla arvioinnin tekee terveyden- tai sosiaalihuollon ammattilainen.

Läheteen käsittelyssä hyödynnetään jo olemassa olevaa verkostoa ja kertynyttä tietoa. Läheteessä on kuvattava, mitä ennen läheteen laatimista on jo tehty ja, mitkä tahot ovat osallistuneet tehtyihin selvityksiin. Lähettävän työntekijän tulee tarvittaessa tehdä lastensuojeluilmoitus, josta tieto tulee kirjata läheteeseen.

Kiireellisyysarvio: Lähettävä työntekijä tekee ja kirjaa läheteeseen oman arvionsa läheteen kiireellisyydestä. Kiireellisyysarvio tehdään myös nuorisopsykiatrialla lähetettä käsiteltäessä. Luotettava kiireellisyysarvio vaatii riittävän perusteellisen läheteen, mistä ohjeet alla.

Päivystyksellistä, välitöntä tutkimusta ja hoitoa vaativa potilas: lähetetään virka-ajan ulkopuolella keskussairaalan päivystykseen. Virka-ajalla ennen lähettämistä soita nuorisopsykiatrian poliklinikalle tai osastolle, jolloin saat ohjeet tarkemmasta toimintatavasta. Välitöntä hoitoa vaativat esim. akuutti itsemurhavaara, akuutti psykoosi, akuutti vaarallisuus ympäristölle.

Kiireellisyysluokka 1–7 vuorokautta: esim. vaikea-asteinen masennustila, jossa on psykoottisuutta tai vakavaa itsetuhoisuutta. Tähän kiireellisyysluokkaan kuuluu lisäksi vakava psykoosiepäily, vaikea-asteinen laihuushäiriö tai vakavan rikoksen uhriksi joutuminen viime aikoina.

Kiireellisyysluokka 8–30 vuorokautta: tähän kuuluvat vähintään keskivaikea tunne-elämän tai käyttäytymisen häiriö, toimintakykyä haittaava neuropsykiatrisen oireilu tai keskivaikea syömishäiriöoireilu. Lastensuojelulain mukaiset erikoissairaanhoidoa edellyttävät arviot: arvio esim. ennen sijoittamista tai huostaanottoa vaatii vain harvoin osastotutkimusjakson, minkä mahdollinen tarve arvioidaan nuorisopsykiatrialla. Yleensä arvio tehdään poliklinikkakäynneillä.

Tutkimuksiin ja hoitoon pääsystä ilmoitetaan nuorelle ja useimmiten huoltajille sekä tarvittaessa lähettävälle taholle. Lähettävä taho huolehtii odotusaikana tarvittavan hoitokontaktin. Nuoren tilanteen mukaan arvio voidaan tehdä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa myös nuoren kotona, koulussa tai lastensuojeluyksikössä.

Lähetteen tarkempi sisältö:

Lähettäjä: nimi, organisaatio, yhteystiedot. Tieto siitä voiko lähettävä työntekijä jatkaa potilaan hoidossa.

Nuoren ja huoltajien suhtautuminen läheteeseen: lähetteen tekemisestä on sovittava nuoren ja huoltajien kanssa. Vain poikkeustilanteissa lähetteen voi tehdä vastoin nuoren ja perheen tahtoa (tämän voi tehdä vain lääkäri), tällöin on syytä konsultoida etukäteen nuorisopsykiatrian poliklinikkaa. Joissakin tapauksissa nuori voidaan ottaa hoitoon ilman ilmoitusta huoltajalle. Toki lääkäri voi harkintansa mukaan laatia tarkkailu/M1-lähetteen vaikeaoireisesta potilaasta.

Lähettämisen syy: kysymyksen asettelu: ”Mihin ensisijaisesti tarvitaan nuorisopsykiatrista arviota tai hoitoa?”, kiireellisyysarvio.

Lähteessä tulee olla henkilö- ja perhetiedot: nuoren nimi, henkilötunnus ja ajantasaiset yhteystiedot, vanhempien yhteystiedot, huoltajuustiedot, perhetilanteen kuvaus ja asumisen järjestelyt, perheessä olevat mahdolliset mielenterveyshäiriöt tai sairaudet, kontaktit lastensuojeluun ja työntekijöiden yhteystiedot, nuoren ja huoltajan äidinkieli ja mahdollinen tulkin tarve, nuoren oppilaitos ja luokka-aste.

Psyykinen oireilu ja toimintakyky: nuoren ajankohtaiset ongelmat, ongelmien aiheuttamat haitat, selviytyminen koulussa, itsestä huolehtiminen ja vuorokausirytmii, suhteet perheenjäseniin ja kavereihin sekä muutokset niissä, harrastukset, päihteiden käyttö.

Aikaisemmat tutkimukset ja hoidot: perustasolla tehdyt tutkimusyhteenvedot, tarvittaessa kuvaus somaattisesta terveydentilasta, syömishäiriöpotilailta vähintään paino ja pituus, kasvukäyrät, verenpaine ja pulssi.

Lähetteen käsittelyn yhteydessä lääkäri ja moniammatillinen työryhmä arvioi lähetteen kiireellisyyden ja työskentelyn aloittamisen tavan (lääkärijohtoinen hoitokokous, yksilöselvittely, psykologinen tutkimus jne.)

[Nuorisopsykiatria | Kainuun hyvinvointialue](#)

[Nuorisopsykiatrian LANU-työryhmä | Kainuun hyvinvointialue](#)

Lastenneurologian poliklinikka

Lastenneurologian poliklinikalle tullaan lääkärin tai koulupsykologin läheteellä. Ennen lapsen tai nuoren suunniteltuja tutkimuksia esi- tai perusopetuksen opettaja täyttää ”Kyselylomake opettajalle lastenneurologista tutkimusjaksoa varten”. Opettajan lomakkeen voi tulostaa [www-sivuilta](#) (kts. linkki alla) tai vanhemmat toimittavat tarvittavat lomakkeet opettajalle saatuaan ne sairaalan kutsukirjeen yhteydessä.

Poliklinikalta voidaan lähettää kotiin ja kouluun toimitettavaksi myös muita lapsen yksilölliseen seurantaan liittyviä tiedonkeruulomakkeita. Opettaja palauttaa lomakkeen/lomakkeet sairaalaan. Tarkemmat ohjeet ovat lomakkeissa. Toivottavaa on, että vanhemmat ovat lukeneet koulupalautteet ennen niiden lähettämistä. Tutkimusten päättyessä verkostopalaveriin kutsutaan vanhemman luvalla koulun ja muun lähiverkoston edustajat.

Lastenneurologisen työryhmän työntekijät osallistuvat tarvittaessa lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin, oppilaskohtaisen tuen arviointi ja suunnitelmakeskusteluun sekä havainnointiin lapsen esiopetus- tai koululuokassa. **Opettajalla/koulun henkilöstöllä on mahdollisuus saada konsultointia työryhmältä.** Työryhmän yhteystiedot löytyvät alla olevalta verkkosivulta.

Lomakkeiden palautus osoitteeseen:

KAKS/Lasten neurologian poliklinikka

PL 400

87070 Kajaani

Lisätietoja: [Lastenneurologian poliklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

Kehitysvammapoliklinikka

Kehitysvammapoliklinikalla tehdään tutkimuksia sekä ohjataan ja neuvotaan kaikissa kehitysvammaisuuteen liittyvissä asioissa. Kehitysvammapoliklinikan asiakkaaksi tullaan tavanomaisesti keskussairaalan siirtona kehitysvammadiagnoosin perusteella. Kehitysvammapoliklinikan palveluja annetaan kehitysvammaisille henkilöille, heidän perheilleen ja muille yhteistyötahoille.

Kehitysvammapoliklinikalla toimii moniammatillinen työryhmä. Kehitysvammapoliklinikan työryhmä suunnittelee yhdessä kehitysvammaisen henkilön ja hänen perheensä kanssa hoitoon, varhaiskuntoutukseen, opetukseen, työllistämiseen ja asumiseen liittyviä palveluja poliklinikkakäynnin yhteydessä. Poliklinikkakäynnit toteutetaan päiväkäynteinä. Käynnin perusteella kehitysvammaiselle henkilölle laaditaan kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelma sisältää suositukset asiakkaan tarvitsemista palveluista, kuten opetuksesta, päivätoiminnoista, asumisesta ja kuntoutuksesta (esim. terapiat).

Kehitysvammapoliklinikan työryhmän jäsenet tekevät koti-, päiväkoti-, koulu- ym. käyntejä ohjaten perheitä ja lähityöntekijöitä. Lisäksi työryhmä toimii yhteistyössä mm. kehitysvammapalvelujen sosiaaliohjaajien ja -työntekijöiden, kehitysvammayksiköiden henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Työryhmä järjestää myös kysynnän mukaan koulutusta ja konsultaatiota kehitysvammaisten henkilöiden kanssa työskenteleville.

- Perusopetus täyttää esitietolomakkeen kuntoutuksen suunnittelupalaveria varten. Esitietolomake toimitetaan poliklinikkakutsun mukana lapsen kotiin, josta vanhemmat toimittavat lomakkeen perusopetukseen (Lomake ei ole vielä saatavana sähköisesti).
- Vanhemmat kutsuvat halutessaan kuntoutuspalaveriin perusopetuksen edustajan/-t.
- Työryhmän jäsenet osallistuvat lapsen tuen suunnitteluun ja arviointiin oppilaskohtaisen tuen keskusteluissa sekä havainnointiin lapsen ryhmässä tarvittaessa.
- 5v. ja 16v. täyttävälle kehitysvammaisille lapsille/nuorille tehdään psykologin tutkimukset perusopetuksen ja jatko-opiskelujen suunnittelua varten.
-

Lisätietoja: [Kehitysvammapoliklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

9.3.10. Palokankaan koulu

[Palokankaan koulu | Kajaani](#)

Kajaanissa sairaalaopetuksesta vastaa Palokankaan koulu, joka sijaitsee Kajaanin keskussairaalan tiloissa osoitteessa Sotkamontie 13, 87300 Kajaani. Palokankaan koulussa annettava sairaalaopetus on osa Kajaanin kaupungin perusopetusta. Koulun oppilaina ovat Kainuun alueelta tulevat peruskoulun 0–9.luokkalaiset, jotka ovat tutkimuksissa tai hoidossa Kainuun keskussairaalassa. Lisäksi sairaalakoulussa opiskelee polikliinisessa hoitosuhteessa olevia avo-oppilaita, jotka opiskelevat lähtökohtaisesti kotoaan käsin Palokankaan koululla. Koululla järjestetään tarvittaessa myös aamupäivä- ja iltapäivähoitoa. Erityisesti huomioitavaa on se, että kaikki oppilaat pysyvät koko sairaalaopetusjakson ajan oman koulunsa oppilaina.

Sairaalaopetuksen tavoitteena on antaa mahdollisimman tarkoituksenmukaista, yksilöllistä ja kattavaa perusopetusta. Opetus on osa lapsen/nuoren kokonaiskuntoutusta, ja sen tarkoituksena on kohottaa oppilaan itsetuntoa, luoda tulevaisuuden uskoa ja ehkäistä syrjäytymistä.

Koulu ja hoitotaho toimivat tiiviissä yhteistyössä yhdessä laadittujen opintopolkujen ja suunnitelmien mukaisesti. Palokankaan koulun edustajat tapaavat oppilaan ja vanhemmat mahdollisimman pian hoidon alkuvaiheessa. Jokaisen oppilaan opetus suunnitellaan yksilöllisesti ja oman koulun opetussuunnitelmaa noudatetaan mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi koulupäivän pituuteen vaikuttavat oppilaan voimavarat ja kyky opiskella ryhmässä. Opettajat ovat mukana hoitoneuvotteluissa hoidon alussa ja lopussa sekä tarvittaessa. Päivittäinen tieto koulun ja osaston välillä kulkee oppilaan koulupassin mukana, kun taas kodin ja koulun välillä yhteydenpito hoituu pääsääntöisesti puhelimitse, koulupassin ja Wilman välityksellä.

Sairaalakoulun opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä myös oppilaan oman koulun kanssa. Sairaalakoulujakson alkaessa Palokankaan koululta ollaan yhteydessä oppilaan omaan kouluun ja suunnitellaan yhteistyössä jakson sisältöjä ja tavoitteita. Jakson aikana ollaan omaan kouluun tarvittaessa yhteyksissä ja välitetään tietoa mm. Wilman ja puhelimen välityksellä tapauskohtaisesti sovitusti. Oppilaan siirtyessä sairaalakoulusta vastaanottavaan kouluun, siirto valmistellaan ja toteutetaan huolellisesti käyttäen apuna sairaalakoulujaksolla tehtyjä havaintoja ja resursseja. Siirtopalavereihin osallistuvat oppilaan ja huoltajien lisäksi yleensä hoitotahon edustajat, sairaalakoulun opettaja ja oppilaan oman koulun yhteyshenkilö.

Palokankaan koululle oppilaaksi hakeudutaan erilaisten reittien kautta.

Osastoluokille oppilaat ohjautuvat aina hoitotahon kontaktin kautta. Osastoluokkia Palokankaan koululla on kolme kappaletta: alakoulu (0–6-luokat), yläkoulu (1–9-luokat) ja kehitysvamma (0–9-luokat). Näiden pääasiallisina yhteistyötahoina toimivat lasten ja nuorten psykiatrian sekä kehitysvammaosastot.

Vastaavasti avoluokille oppilaat ohjautuvat hakemusmenettelyn kautta. Hakemukset käsittelevät monialaiset ohjausryhmät. Hyväksytyt päätökset ja oppilaspaikan saamisen jälkeen oppilaan aloittaessa tehdään avoluokkasopimus, jossa määritetään määräaikaisen jakson tavoitteet sekä käydään läpi mm. huoltajan velvoitteet avoluokalla opiskeluun liittyen.

[Avoluokkahakemus](#)

Konsultaviivinen sairaalaopetus

Palokankaan koulun alaisuudessa toimii konsultatiivinen sairaalaopetus. Konsultoivan erityisopettajan tavoitteena on yhdessä maakunnan koulujen henkilöstön kanssa pohtien löytää keinoja, joilla voitaisiin tukea oppilasta omassa lähikoulussaan. Konsultoiva erityisopettaja voi olla mukana varhaisen puuttumisen vaiheesta vaativan tuen tarpeisiin sekä olla vertaistukena koulun henkilökunnalle. Konsultoiva erityisopettaja on mukana avoluokkien ohjausryhmissä ja on osaltaan tuomassa tietoa kouluilta avoluokkapaikasta hyötyvistä oppilaista.

Yhteyttä konsultoivaan erityisopettajaan voi ottaa opiskeluhuollon henkilöstö, opettaja tai oppilaan hoitotaho. Konsultaatioprosessi käynnistyy yhteydenottopyynnöstä ja yksilötason konsultointiin tulee olla oppilaan huoltajan suostumus. Varsinainen konsultaatio voidaan toteuttaa oppilaan

omassa koulussa, puhelinkonsultaationa tai etäpalaverina. Konsultaatio voi kohdistua yksittäisen oppilaan, luokan tai koulun tasolle.

konsultoitavien erityisopettajien puhelinnumerot ovat:

0405319702 (Mira Mantsinen) ja 0406125081 (Heli Rytivaara)

[Konsultoitavan erityisopetuksen esite](#)

[Yhteydenottolomake erityisopetuksen konsultaatio](#)

[Suostumus konsultaatioon -lomake](#)

9.3.11. Valteri

Valteri <https://www.valteri.fi/>

Valteri on Opetushallituksen alaisuudessa toimiva oppimisen tuen keskus, joka tarjoaa monialaista tukea varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen ympäri Suomen. Palvelut toteutetaan asiakkaan toiveen mukaan joko lähi- tai etäpalveluina.

Kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve on tällä hetkellä suurempaa kuin koskaan aikaisemmin, ja esimerkiksi käytöksellä reagointi ja psyykinen oireilu ovat lisääntyneet varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.

Asiakkaitamme ovat pääosin ne lapset ja nuoret, joilla on neuromoninaisuuteen, monitarpeisuuteen, neurologisiin haasteisiin, kieleen ja kommunikaatioon sekä näkemiseen ja kuulemiseen liittyvää tuen tarvetta.

Asiantuntijakonsultaatio

Valterin konsultaatio on opetusryhmän tai oppilaan opetuksen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseksi tarjottavaa pedagogista ja monialaista ohjausta. Konsultaatio toteutetaan yhteistyössä opetuksen järjestäjän, koulun työyhteisön, oppilaan huoltajien ja tarvittaessa muun verkoston kanssa.

Etäkonsultaatio sisältää valinnan mukaan 1–4 erillistä 45 minuutin etätapaamista. Tähän voi osallistua 1–5 ammattilaista, jotka voivat vaihtua eri tapaamiskerroilla. Konsultaation teeman tulee liittyä koulukontekstiin, mutta on muuten tilaajan itsensä määriteltävissä.

Ensimmäinen konsultaatioaika varataan [sähköisessä kalenterissa](#).

Ohjauskäynti <https://www.valteri.fi/palvelut/ohjauskaynnit/>

Asiantuntijamme tekevät vuosittain noin 1000 ohjauskäyntiä kouluihin ja varhaiskasvatuksen yksiköihin ympäri Suomea. Ohjauskäynneille osallistuu tarpeen mukaan Valterin monialaisia ammattilaisia; ohjaavan opettajan lisäksi esimerkiksi psykologi tai kuntouttaja, räätälöidysti tilanteen mukaan. Ohjauskäynnin tai useampien käyntien myötä jokaiselle oppijalle suunnitellaan yksilöllinen etenemistapa ja -tahti, jolla hänen opinpolkunsa pyritään mahdollistamaan.

Ota yhteyttä

Saat meihin helposti yhteyden [soittamalla](#) tai laittamalla viestiä [yhteydenottolomakkeemme](#) kautta. Tällä hetkellä yli 70 % kunnista käyttää palveluitamme. Konsultoinnin ja ohjuksen lisäksi myös arvioimme, koulutamme ja työnohjaamme.

 <p>Kieli ja kommunikaatio</p>	<p>Fyysisen toimintakyvyn rajoitteet</p>	<p>Kuulo</p>
 <p>Monitarpeisuus Toiminta-alueittain järjestettävä opetus</p>	<p>Autismikirjo Neuromonimuotoisuus</p>	<p>Näkö</p>
<p>Psyykinen oireilu</p> 	<p>Kouluun kiinnittyminen</p>	<p>Varhaiskasvatus</p>

Valterin valikko

- Apuvälineet
- Asiantuntijakonsultaatio
- Autismikirjon arviointi
- Etäpalvelut
- Joustava oppilaaksiotto
- Konsultointi ja ohjaus
- Kuntoutuksen arviointi ja suunnittelu
- Koulutus
- Kuntoutussuunnitelma
- Liikkumistaidon arviointi
- Lukitaitojen arviointi
- Määrälläinen koulupalkka
- Neuropsykiatrisen valmennus
- Ryhmäbujajako
- Normistosta käytännönteoksi
- Teemakonsultaatio
- Puhetta tulevan ja korvaavan kommunikoinnin arviointi
- Toiminnallisen näönkäytön arviointi
- Tukijako
- Tukikeskustelu
- Oppimisvaikeuksien arviointi
- Viittomakielen verkkovälitteinen opetus
- Työnohjaus

VALTERI

10. LIITTEET

10.1 SANASTOA OPETUKSEN JA KOULUNKÄYNNIN TUESTA

Sana / termi	muutos edelliseen / selitys termille
erityisopettaja	(aikaisemmin laaja-alainen erityisopettaja) Erityisopettaja opettaa samanaikaisopettajana yleisopetuksen luokissa tai erikseen erilaisissa pienryhmissä
erityisluokanopettaja	Erityisluokanopettaja opettaa erityisluokassa, voi opettaa myös yleisopetuksen pienryhmiä, joissa on oppilaskohtaisen tuen tarvitsijoita sekä antaa yksilöopetusta oppilaskohtaisessa tuessa
pienryhmä	Pienryhmä = joustavat ryhmittelyt samanaikaisopetuksessa (esim. koulunkäynninohjaajan, luokanopettajan, erityisopettajan kanssa) tai erityisopettajan opetuksessa eri tilassa
erityisluokka	Luokka, jossa opetusta antaa erityisluokanopettaja
oppimäärän rajaaminen	(aikaisemmin oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen) - Äärimmäinen keino, jos oppilas ei pysty jossakin oppiaineessa suorittamaan oppimäärää hyväksytysti eli saamaan vähintään arvosanaa 5. Lähtökohtaisesti oltava näyttöön perustuva eli hylättyjä suorituksia oltava säännönmukaisesti rekisterissä. - vaatii sivistysjohtajan hallinnollisen päätöksen - sanallinen arviointi (päätötodistukseen merkitään arvosanaksi *5)
tavoitekokonaisuuksittain opiskelu	(aikaisemmin vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen päätös eli VSOP) Oppilas opiskelee opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti, päätös ei tarkoita oppiaineen oppimäärän rajaamista. On tapa järjestää opetusta yksittäiselle oppilaalle oppilaskohtaisesti. Mahdollistaa nopeamman tai hitaamman etenemisen vuosiluokka jaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 sisällä. Edellyttää hallintopäätöksen ja arviointiin perustuvan suunnitelman.
toiminta-alueittain opiskelu	Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.
laaja-alainen erityisopettaja	EI ENÄÄ KÄYTÖSSÄ!
varhennettu oppivelvollisuus	(aikaisemmin pidennetty oppivelvollisuus) Esiopetuksen alkamista varhennetaan ja oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aikaisemmin, jos lapsen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi.

<p>ryhmäkohtainen tuki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ensisijainen tukimuotoja, kaikkien oppilaiden oikeus <ul style="list-style-type: none"> - Opettajan antama yleinen tukiopetus - Opettajan antama opetuskielen tukiopetus - Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä - Erityisopettajan konsultaatio - Suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa - Opetuksen järjestäjän on varattava lukuvuosittain vähintään 0,122 opetustuntia viikossa jokaista koulun vuosiluokkien 1-9 oppilasta kohden - Toteutetaan ensisijaisesti ryhmämuotoisena joustavasti muodostetuille ryhmille esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena - Oppilaiden ja tilanteiden mukaan joustavasti toteutettava - Ryhmän kokoa ei ole rajattu - Ei tehdä oppilaskohtaisen tuen toteutumista koskevaa suunnitelmaa ja hallintopäätöksiä
<p>oppilaskohtainen tuki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jos ennakoivat tukitoimet ovat riittämättömiä, oppilaalla on oikeus saada lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia <ul style="list-style-type: none"> • tuen tarpeen arviointi opettajien yhteistyössä • oppilasta ja huoltajaa kuultava • tehdään hallinnollinen päätös 1.Säännöllinen (vähintään lukukausi) erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä (alle puolet aineen viikkotunneista) 2.Erityisopettajan tai erityisluokan opettajan antama opetus pienryhmässä (yli puolet aineen viikkotunneista tai kaikki aineen viikkotunnit) 3.Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa 4.Oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet - Rajoitus: oppilasryhmiin enintään 5 oppilaskohtaista tukea saavaa oppilasta (vain kohdat 2. ja 3.)

10.2 TAULUKKO TUEN KIRJAAMISESTA JA PÄÄTTÄMISESTÄ

Päätös / toteutettava toimenpide		Mitä on kirjattava / dokumentoitava, vähimmäistaso	Mihin kirjataan?	Kuka kirjaa	Liittyykö päätöksentekoon, kuka tekee?
Ryhmäkohtainen tuki (kuuluu kaikille oppilaille)		Kunnan nettisivuilla	Työsuunnitelma /tuntijako, tuntikehyspäätös	Rehtorit/ koulunjohtaja	Sivistysjohtaja
	1. ennakoiva tukiopeutus	kenelle annettu (oppilas/ryhmä), oppiaine Erillisesti korvattavat tunnit ilmoitetaan myös kansliaan.	Wilman uusi ryhmäkohtaisen tuen lomake. Erillisesti korvattavat tunnit ilmoitetaan myös kansliaan.	Ryhmäkohtaisen tuen tukiopeutuksen antanut opettaja	Ei
	2. opetuskielen tukiopeutus	kenelle annettu (oppilas/ryhmä), oppiaine Erillisesti korvattavat tunnit ilmoitetaan myös kansliaan.	Wilman uusi ryhmäkohtaisen tuen lomake. Erillisesti korvattavat tunnit ilmoitetaan myös kansliaan.	Ryhmäkohtaisen tuen tukiopeutuksen antanut opettaja	Ei
	3. erityisopettajan antama tuki ryhmässä	Kenelle opetettu (oppiaineen tieto tulee suoraan, koska lomakkeelle mennään ryhmätvälilehdeltä) (jos luokassa, koko ryhmälle merkintä Ja jos erityisopettajan kanssa erikseen tietyt oppilaat, kyseessä oleville oppilaille merkintä)	Wilman uusi ryhmäkohtaisen tuen lomake (Jos erityisopettaja luokassa, koko ryhmälle merkintä. Jos erityisopettajan kanssa erikseen tietyt oppilaat, kyseessä oleville oppilaille merkintä.)	Erytisopettaja	Ei

Oppilaskohtainen tuki				erityisopettaja/erityisluokanopettaja	Kyllä, sivistysjohtaja
	Tuen tarpeen arviointi	-Saadut tukitoimet (ryhmäkohtaiset tukimuodot, oppilaskohtaiset tukitoimet) -Tuen tarve -Oppimisen eteneminen - Arviointitiedot (koe ja todistusarvosanat) - erityisopettajien seulontatiedot -Oppilaan sekä huoltajan näkemys tarpeesta -Johtopäätös tuen tarpeesta	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma, kohta 2. Oppilaan tuen arviointi	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	
	Tuen toteutuksen suunnitelma	-taustatiedot -millaista tukea annetaan -Oppilaan sekä huoltajan näkemys suunnitelmasta	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma, kohta 3. Suunnitelma oppilaskohtaisen tukitoimien toteuttamisesta	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	Arvioinnin ja suunnitelman jälkeen esitys, sivistysjohtaja tekee päätöksen
	tuen toteutus		Wilmaan, oppilaan tuki - välilehdelle, Toimenpiteet -> Tukitoimet kohtaan Ei erityisluokissa tai Jopo-luokassa	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja	

			opiskeleville oppilaille.		
	Tuen toteutumisen arviointi	-taustatiedot -toteutuneet tukitoimet - jatkotoimenpiteet -julkaiseminen huoltajille tiedoksi	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma, kohta 4. Suunnitelman toteutumisen arviointi	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	
Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuksittain (vuosiluokkaansa hitaammin)		Ryhmäkohtaiset tukimuodot kirjataan ryhmäkohtaisten ohjeiden mukaan. Oppilaskohtaiset tukitoimet, tuen toteuttamissuunnitelma Wilmassa, arviointitiedot (koe ja todistusarvosanat), erityisopettajien seulontatiedot	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	Kyllä, sivistysjohtaja
Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuksittain (vuosiluokkaansa nopeammin)		Ryhmäkohtaiset tukimuodot kirjataan ryhmäkohtaisten ohjeiden mukaan. arviointitiedot (koe ja todistusarvosanat) ja erityisopettajien seulontatiedot. Ei kirjaamia oppilaskohtaisiin kirjaamia.	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	Kyllä, sivistysjohtaja
Joustava perusopetus		Samat ohjeet, kun ryhmäkohtaisiss	Samat ohjeet, kun ryhmäkohtaisiss	Jopo-opettaja	Kyllä, rehtori

		a ja oppilaskohtaisissa tukitoimissa.	a ja oppilaskohtaisissa tukitoimissa.		
Oppiaineen oppimäärän rajaaminen		Ryhmäkohtaiset tukimuodot, oppilaskohtaiset tukitoimet, tuen toteuttamissuunnitelma Wilmassa, arviointitiedot (koe ja todistusarvosanat)	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	Kyllä, sivistysjohtaja
Oppiaineen oppimäärän tilapäinen vapauttaminen		tuen toteuttamissuunnitelma Wilmassa, normaalit arviointitiedot, verkostoyhteistyö	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma	Erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja yhdessä luokanopettajan/luokanvalvojan/ai neenopettajien kanssa (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	Kyllä, rehtori/koulun johtaja
toiminta-alueittain järjestettävä opetus		tuen toteuttamissuunnitelma Wilmassa, arviointitiedot (koe ja todistusarvosanat), verkostoyhteistyö	Wilman lomakkeessa, Tuen toteuttamissuunnitelma	Erityisluokanopettaja (oppilaan ja huoltajien kuuleminen)	Kyllä, sivistysjohtaja
Varhennettu oppivelvollisuus		1.8.2026 tulee voimaan			Kyllä, sivistysjohtaja

Ryhmäkohtaiset tukitoimet

- Avaa Wilma omilla tunnuksillasi
- mene **Ryhmät**-välilehdelle
- Valitse joko **Nykyiset ryhmät** tai **muiden opettajien** -välilehti
- valitse **oikea ryhmä**
- siirry välilehdelle **Tuen merkinnät** (on viimeisenä, joten voi löytyä ... takaa)
- Voit merkitä tuen koko ryhmälle kohdasta **+ Tukitieto ryhmälle** tai voit tehdä merkinnän yhdelle oppilaalle kerrallaan **oppilaan kohdalta + lisää tukitieto**
- Nyt voit myös poistaa merkinnän niiden oppilaiden kohdalta, joille et halua tehdä merkintää (esim. poissaolijat)
- **SEURAAVA**
- **Valitse tukimuoto:**
 - Yleinen tukiopeus
 - Opetuskielen tukiopeus
 - Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä
- **Tarkista päivämäärä** (voit muokata tarvittaessa)
- **TALLENNA**
- Nyt merkintä näkyy oppilaalla **Tuen merkinnät**- välilehdellä (merkinnän voi myös poistaa sieltä)
- Väärät merkinnät voi poistaa oppilaiden kohdalta roskakoriin

10.4. TÄYTTÖOHJE LOMAKKEESEEN ”TUEN TOTEUTTAMISTA KOSKEVA SUUNNITELMA” (PERUSOPETUKSEN OPPILAAT)

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi, suunnitelma, tuen toteutumisen arviointi

- Avaa Wilma omilla tunnuksillasi

➤ Valitse oppilas

➤ Tuki-välilehti

➤ Tuen toteuttamissuunnitelma + Lisää uusi,

➤ valitse "tuen toteuttamista koskeva suunnitelma perusopetuksessa"

OPPILASKOHTAISEN TUEN TOTEUTTAMISTA KOSKEVA SUUNNITELMA
PERUSOPETUKSESSA (asiakirjan nimi)

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi (samassa asiakirjassa)

1. OPPILAAN TIEDOT (sinisissä kysymysmerkeissä lisätietoa täydennettävistä asioista)

- **Yhteydenpidon lisätiedot**

2. OPPILAAN TUEN TARPEEN ARVIOINTI

2.1 Taustatiedot oppilaan tuen tarpeen arvioinnista

2.2 Oppilaan aiemmin saama tuki

2.3. Opintojen etenemisen tilanne

- Oppiaineiden tarkemmat tiedot (opettavat opettajat täyttävät)

- Maahanmuuttajaoppilailla:

1) S2-oppiaineen tietoihin eurooppalaisen viitekehyksen mukaan taitotasot (kuullun ja luetun ymmärtäminen, puhuminen ja kirjoittaminen)

2) lisätietoja oppilaan edistymisestä -kohtaan aikaisempi koulutausta (koulunkäynti ennen Suomeen muuttamista, valmistava opetus ja peruskoulu Suomessa)

2.4 Oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät tuen tarpeet

2.5 Oppilaan ja huoltajan näkemykset tuen tarpeesta arviointia varten

2.6 Johtopäätökset oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeesta

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen suunnitelma (samassa asiakirjassa)

3. SUUNNITELMA OPPILASKOHTAISTEN TUKITOIMIEN TOTEUTTAMISESTA

- 3.1 Taustatiedot suunnitelman laatimisesta
- 3.2 Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen
- 3.3 Oppilaan ja huoltajan osallistuminen suunnitelman laatimiseen

Oppilaskohtaisen suunnitelman toteutumisen arviointi (samassa asiakirjassa)

4. SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI (tehdään keväällä tai tuen tarpeen muuttuessa)

- 4.1 Taustatiedot suunnitelman toteutumisen arvioinnista
- 4.2 Toteutuneet tukitoimet, niiden riittävyys sekä vaikuttavuus
- 4.3 Jatkotoimenpiteet

Suunnitelman päivittäminen (päivämäärä/ kuka)

Tiedoksi huoltajille (päivämäärä)

Seuraavan lukuvuoden alkaessa kopioidaan edellinen asiakirja ja täytetään vain kohta 3

10.5. LOMAKE OPPILASKOHTAISEN TUEN PÄÄTÖKSEN VALMISTELUUN/ESITYKSEEN (lomake tulostettavissa koulun Teams- kansiosta)

Oppilaskohtaisen tuen päätös

KOULU

- Karhulanvaaran koulu
- Ruukinkankaan koulu

PÄÄTÖKSEN AIHE

- Oppilaskohtainen tuki
- Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain (vuosiluokkaa hitaammin)
- Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain (vuosiluokkaa nopeammin)
- Oppiaineen oppimäärän rajaaminen
- Opetuksen poikkeava järjestäminen, oppimäärän suorittamatta jättäminen (oppiaineen vapauttaminen)
- Toiminta-alueittain järjestettävä opetus
- Varhennettu oppivelvollisuus

ALLEKIRJOITUKSET

Koulun rehtorin/ koulun johtajan allekirjoitus

10.6. LUPALOMAKE YKSILÖKOHTAISEEN OPISKELUHUOLTORYHMÄN KOKOUKSEEN

(lomake tulostettavissa koulun Teams-kansiosta)

SUOMUSSALMEN KUNTA

Koulu: _____

LUPA YKSILÖKOHTAISEN OPISKELUHUOLLON MONIALAISEN ASiantuntijaryhmän Kokoukseen *)

Oppilaan nimi ja luokka

Huoltajan nimi/ nimet _____

___ Annan luvan yksilökohtaisen opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukselle koulunkäyntini tukemiseksi ja tarvitsemiä tukipalveluiden järjestämiseksi.

___ En anna lupaa

Lupa käsitellä kokouksessa poissaolojen syiden selvittelyyn mahdollisesti käytettyjä lomakkeita

___ kyllä ___ ei

Monialaiseen oppilashuollon asiantuntijaryhmään kutsutaan (x viivalle):

___ huoltaja / huoltajat _____

___ luokanopettaja/luokanvalvoja _____

___ erityisopettaja/erityisluokanopettaja _____

___ opinto-ohjaaja _____

___ rehtori/koulunjohtaja/apulaisrehtori _____

___ koulukuraattori _____

___ miekkari (sairaanhoitaja) _____

___ psykologi _____

___ kouluterveydenhoitaja _____

___ koululääkäri _____

___ sosiaalitoimen edustaja _____

___ muu _____

Suomussalmella ___ / ___ 20__

Oppilaan allekirjoitus

Asian vireillepanijan allekirjoitus ja virka-asema

Huoltajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

*) Kirjallinen lupa pyydetään Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1287/2013 19§:n mukaisesti järjestettävän monialaisen asiantuntijaryhmän koolle kutsumiseen yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseksi. Kirjallinen lupa pyydetään jokaiseen kokoukseen erikseen.

Oppilaan asian käsittelystä tiedotetaan rehtoria/koulun johtajaa.

10.7. HAKEMUSLOMAKE: PERUSOPETUKSEN POIKKEAVASTA JÄRJESTÄMISESTÄ (lomake tulostettavissa koulun Teams-kansiosta)

Suomussalmen kunta

HAKEMUS: PERUSOPETUKSEN POIKKEAVA JÄRJESTÄMINEN

Ruukinkankaan koulu

Salassa pidettävä

Huoltajan hakemus Koulun esitys

1 OPPILAAN PERUSTIEDOT	Oppilaan suku- ja etunimet	Henkilötunnus
	Nykyinen koulu	Nykyinen luokka-aste
2 HUOLTAJIEN TIEDOT	Huoltajan suku- ja etunimet	Puhelin
	Huoltajan suku- ja etunimet	Puhelin
3 HAKUTIEDOT	<p>Oppilaan vapauttaminen kaikille yhteisen oppiaineen opetuksesta</p> <p>☐ Toistaiseksi _____ alkaen</p> <p>☐ Määräajaksi ajalle _____ - _____</p> <p>☐ Koko perusopetuksen ajaksi</p> <p>Oppiaine:</p> <p>Peruste (perusopetuslaki 18 §):</p> <p>Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:</p> <p>☐ oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;</p> <p>☐ perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;</p> <p>☐ on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä</p> <p>Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä perusopetuksen poikkeavasta järjestelystä 1 momentissa tarkoitetulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuuluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävissä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuuluksi. (13.6.2003/477)</p> <p>Oppilaalle järjestettävä muu korvaava opetus tai ohjattu toiminta: (perusopetusasetus 5 §)</p>	

3 HAKUTIEDOT	Oppilaan koulupäivän lyhentäminen	
	<p>☐ Toistaiseksi _____ alkaen</p> <p>☐ Määräajaksi ajalle _____ - _____</p> <p>Lyhennettävä koulupäivä:</p> <p>Peruste (perusopetuslaki 18 §):</p> <p>Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:</p> <p>☐ oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;</p> <p>☐ perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;</p> <p>☐ on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä</p>	

	Oppilaan siirtäminen vuosiluokan yli ____-____-alkaan ____-luokalle	
	Peruste (perusopetuslaki 18 §): Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos: ☐ oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot; ☐ perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; ☐ on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä	
	Tavoitekokonaisuuksittain opetukseen siirtyminen ____-____	
	Peruste:	
	Oppilaalle tehdyn päätöksen purkaminen ____-____	
4. SELVITYS HUOLTAJIEN KUULEMISESTA	Kuulemisen järjestänyt henkilö	
	Huoltajien näkemys (tarvittaessa erillinen liite)	
	koulun näkemys (tarvittaessa erillinen liite)	
	Läsnäolijat	Päiväys
5. LIITTEET	☐ Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva ☐ Asiantuntijalausunto (esim. lääkäri, <u>psykologi</u>) ☐ Muu, mikä?	
6. ALLEKIRJOITUS JA PÄIVÄYS	Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys	Päiväys
	Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys	Päiväys
	Rehtorin/koulunjohtajan allekirjoitus ja nimen selvennys	Päiväys

10.8. POISSAOLOJEN KARTOITUSLOMAKKEET (lomakkeet tulostettavissa koulun Teams-kansiosta)

Koulupoissalokysely SRAS-R (Lapsi/nuori)

Lapsilla ja nuorilla on joskus erilaisia syitä jäädä pois koulusta. Joillakin on koulussa paha olla, joillakin on vaikeuksia toisten ihmisten kanssa, jotkut vain haluavat olla perheensä kanssa, ja jotkut haluavat tehdä koulun ulkopuolella asioita, jotka ovat hausempia. Tässä lomakkeessa kysytään kysymyksiä siitä, miksi et halua mennä kouluun. Valitse joka kysymyksen kohdalla numeroista se, joka kuvaa parhaiten sinua viime päivinä. Kun olet vastannut kysymykseen, siirry seuraavaan. Älä jätä yhtään kysymystä väliin.

Ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Valitse numero, joka parhaiten kuvaa sitä, miltä kouluun meneminen sinusta tuntuu. Ympyröi se numero. Seuraavassa on esimerkki, kuinka tämä toimii. Kokeile sitä. Ympyröi numero, joka parhaiten kuvaa sinua.

Esimerkiksi:

Kuinka usein haluat käydä ostoksilla?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

Nyt voit siirtyä seuraavalle sivulle ja aloittaa kysymyksiin vastaamisen!

Koulupoissaolokysely SRAS-R (Lapsi/nuori)

Nimi: _____

Ikä: _____ Sukupuoli: _____

Päivämäärä: _____

Ole hyvä ja ympyröi sopivin vastaus seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuinka usein sinusta tuntuu ikävältä mennä kouluun, koska pelkät jotakin kouluun liittyvää asiaa (esim. kokeita, bussilla menemistä, opettajaa, kiusaamista)?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

2. Kuinka usein jätät pois koulusta, koska sinun on vaikea jutella muiden oppilaiden kanssa siellä?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

3. Kuinka usein sinusta tuntuu siltä, että haluaisit mieluummin olla vanhempiesi kanssa, kuin mennä kouluun?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

4. Kun olet poissa koulusta viikolla (maanantaista perjantaihin), kuinka usein lähdet kotoa tekemään jotain kivaa?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

5. Kuinka usein jätät pois koulusta, koska sinulle tulee surullinen tai masentunut olo, jos menet sinne?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

6. Kuinka usein jätät pois koulusta, koska tunnet olosi nolostuneeksi muiden edessä koulussa?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

7. Kuinka usein ajattelet vanhempiasi tai perhettäsi, kun olet koulussa?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

8. Kun olet poissa koulusta viikolla (maanantaista perjantaihin), kuinka usein juttelet muiden kanssa tai tapaavat muita ihmisiä (muita kuin perheenjäseniäsi)?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

9. Kuinka usein tunnet olosi koulussa huonommaksi (esim. pelokkaammaksi, hermostuneemmaksi, surullisemmaksi) verrattuna siihen millainen olosi on kotona kavereiden kanssa?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

10. Kuinka usein jätät pois koulusta, koska sinulla ei ole siellä montaa ystävää?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

11. Kuinka usein haluaisit mieluummin olla perheesi kanssa kuin mennä kouluun?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

12. Kun olet viikolla (maanantaista perjantaihin) poissa koulusta, kuinka usein teet asioita, joista pidät (esim. olet kavereiden kanssa, pelaat, käyt eri paikoissa)?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

13. Kuinka usein sinulla on ikäviä tunteita (esim. pelkoa, hermostuneisuutta, surullisuutta) kouluun liittyen, kun ajattelet koulua lauantaina tai sunnuntaina?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

14. Kuinka usein koulussa pysyt poissa palkoista, joissa joutuisit puhumaan jonkun kanssa (esim. käytäviltä tai tiettyjen porukoiden oleskelupaikoista)?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

15. Kuinka usein haluaisit, että vanhempasi mieluummin opettaisivat sinua kotona, kuin että opettaja opettaa sinua koulussa?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

16. Kuinka usein et mene kouluun, koska haluat pitää hauskaa koulun ulkopuolella?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

17. Olisiko sinun helpompi mennä kouluun, jos sinulla olisi vähemmän ikäviä tunteita kouluun liittyen (esim. pelkoa tai surullisuutta)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

18. Olisiko sinun helpompi mennä kouluun, jos kavereiden saaminen olisi sinulle helpompaa?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

19. Olisiko sinun helpompi mennä kouluun, jos vanhempasi tulisivat kanssasi?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

20. Olisiko sinun helpompi mennä kouluun, jos voisit koulussa tehdä enemmän asioita, joita tykkäät tehdä koulupäivän jälkeen (esim. kavereiden kanssa oleminen, pelaaminen)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

21. Onko sinulla kouluun liittyviä ikäviä tunteita enemmän kuin muilla, jos vertaat itseäsi muihin saman ikäisiin?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

22. Kuinka usein välittelet koulussa muita ihmisiä, jos vertaat itseäsi muihin saman ikäisiin?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

23. Haluaisitko olla kotona vanhempiesi kanssa enemmän kuin muut, jos vertaat itseäsi muihin saman ikäisiin?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

24. Haluaisitko tehdä jotain kivaa muualla kuin koulussa (koulupäivän aikana) useammin kuin muut, jos vertaat itseäsi muihin saman ikäisiin?

En koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

Kiitos!

Älä kirjoita tämän kohdan alapuolelle.

Ympyröidyn vaihtoehdon numero on pistemäärä (En koskaan=0p., Harvoin=1p. jne.). Kirjoita pistemäärä kunkin kysymyksen kohdalle (1-24). Laske jokaiseen tekijään liittyvät pisteet yhteen niiden alapuolelle (yhteispistemäärä). Jos kaikkiin kysymyksiin ei ole vastattu, laske tekijäkohtaiset keskiarvot, jolloin voit vertailla niitä keskenään. Eniten pisteitä tai korkeimman keskiarvon saanut tekijä selittää vahvimmin lapsen tai nuoren koulusta poissaoloa vastaajan näkökulmasta.

Pisteet	Tekijä 1	Tekijä 2	Tekijä 3	Tekijä 4
	1. _____	2. _____	3. _____	4. _____
	5. _____	6. _____	7. _____	8. _____
	9. _____	10. _____	11. _____	12. _____
	13. _____	14. _____	15. _____	16. _____
	17. _____	18. _____	19. _____	20. _____
	21. _____	22. _____	23. _____	24. _____
Yhteispistemäärä	_____	_____	_____	_____
Keskiarvo (tarvittaessa)	_____	_____	_____	_____
Suhteellinen järjestys	_____	_____	_____	_____

Koulupoissaolokysely SRAS-R (Vanhemmat)

Vanhemman nimi _____

Lapsen/nuoren nimi _____

Päivämäärä _____

Ole hyvä ja ympyröi sopivin vastaus alla oleviin kysymyksiin:

1. Kuinka usein lapsestasi tuntuu ikävältä mennä kouluun, koska hän pelkää jotakin kouluun liittyvää asiaa (esim. kokeita, bussilla menemistä, opettajaa, kiusaamista)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

2. Kuinka usein lapsesi jää pois koulusta, koska hänen on vaikea jutella muiden oppilaiden kanssa siellä?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

3. Kuinka usein lapsestasi tuntuu siltä, että hän haluaisi mieluummin olla sinun tai puolisoisi/kumppanisi kanssa, kuin mennä kouluun?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

4. Kun lapsesi on poissa koulusta viikolla (maanantaista perjantaihin), kuinka usein hän lähtee kotoa tekemään jotain kivaa?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

5. Kuinka usein lapsesi jää pois koulusta, koska hänelle tulee surullinen tai masentunut olo, jos hän menee sinne?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

©Kearney C.A. 2002. The School Refusal Assessment Scale – Revised (SRAS-R)
Suomennettu tekijän luvalla: Klaus Ranta, Niklas Granö & Marjaana Karjalainen, 2018.

6. Kuinka usein lapsesi jää pois koulusta, koska hän tuntee itsensä nolostuneeksi siellä muiden ihmisten edessä?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

7. Kuinka usein lapsesi ajattelee vanhempiaan tai perhettään, kun hän on koulussa?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

8. Kun lapsesi on poissa koulusta viikolla (maanantaista perjantaihin), kuinka usein hän juttelee toisten kanssa tai tapaa toisia ihmisiä (multa kuin perheenjäseniään)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

9. Kuinka usein lapsesi tuntee olonsa koulussa huonommaksi (esim. pelokkaammaksi tai surullisemmaksi) verrattuna siihen millainen olo hänellä on kotona kavereiden kanssa?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

10. Kuinka usein lapsesi jää pois koulusta, koska hänellä ei ole siellä montaa ystävää?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

11. Kuinka usein lapsesi haluaisi mieluummin olla perheensä kanssa, kuin mennä kouluun?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

12. Kun lapsesi on viikolla (maanantaista perjantaihin) poissa koulusta, kuinka usein hän tekee asioita, joista hän pitää (esim. on kavereiden kanssa, pelaa, käy eri paikoissa)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

13. Kuinka usein lapsellasi on ikäviä tunteita (esim. pelkoa, hermostuneisuutta, surullisuutta) koulua kohtaan, kun hän ajattelee koulua lauantaina tai sunnuntaina?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

14. Kuinka usein koulussa lapsesi pysyy poissa paikoista, joissa hän joutuisi puhumaan jonkun kanssa (esim. käytäviltä tai tiettyjen porukoiden oleskelupaikoista)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

15. Kuinka usein lapsesi haluaisi, että mieluummin sinä tai puolisisi/kumppanisi opettaisitte häntä kotona, kuin että opettaja opettaa häntä koulussa?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

16. Kuinka usein lapsesi ei mene kouluun, koska hän haluaa pitää hauskaa koulun ulkopuolella?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

17. Olisiko lapsesi helpompi mennä kouluun, jos hänellä olisi vähemmän ikäviä tunteita kouluun liittyen (esim. pelkoa, surullisuutta)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

18. Olisiko lapsesi helpompi mennä kouluun, jos kavereiden saaminen olisi hänelle helpompaa?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

19. Olisiko lapsesi helpompi mennä kouluun, jos sinä tai puolisisi/kumppanisi menisitte hänen kanssaan?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

20. Olisiko lapsesi helpompi mennä kouluun, jos hän voisi koulussa tehdä enemmän asioita, joita hän tykkää tehdä koulupäivän jälkeen (esim. kavereiden kanssa oleminen, pelaaminen)?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

21. Onko lapsellasi kouluun liittyviä ikäviä tunteita enemmän kuin muilla, jos vertaat häntä muihin saman ikäisiin?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

22. Kuinka usein lapsesi välttelee koulussa muita ihmisiä, jos vertaat häntä muihin saman ikäisiin?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

23. Haluaisiko lapsesi olla kotona sinun tai puolisosisi/kumppanisi kanssa enemmän kuin muut, jos vertaat häntä muihin saman ikäisiin?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

24. Haluaisitko lapsesi tehdä jotain kivaa muualla kuin koulussa (koulupäivän aikana) useammin kuin muut, jos vertaat häntä muihin saman ikäisiin?

Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Puolet ajasta	Tavallisesti	Melkein aina	Aina
0	1	2	3	4	5	6

Kiitos!

Älä kirjoita tämän kohdan alapuolelle.

Ympyröidyn vaihtoehdon numero on pistemäärä (En koskaan=0p., Harvoin=1p. jne.). Kirjoita pistemäärä kunkin kysymyksen kohdalle (1-24). Laske jokaiseen tekijään liittyvät pisteet yhteen niiden alapuolelle (yhteispistemäärä). Jos kaikkiin kysymyksiin ei ole vastattu, laske tekijäkohtaiset keskiarvot, jolloin voit vertailla niitä keskenään. Eniten pisteitä tai korkeimman keskiarvon saanut tekijä selittää vahvimmin lapsen tai nuoren koulusta poissaoloa vastaajan näkökulmasta.

Pisteet	Tekijä 1	Tekijä 2	Tekijä 3	Tekijä 4
	1. _____	2. _____	3. _____	4. _____
	5. _____	6. _____	7. _____	8. _____
	9. _____	10. _____	11. _____	12. _____
	13. _____	14. _____	15. _____	16. _____
	17. _____	18. _____	19. _____	20. _____
	21. _____	22. _____	23. _____	24. _____
Yhteispistemäärä	_____	_____	_____	_____
Keskiarvo (tarvittaessa)	_____	_____	_____	_____
Suhteellinen järjestys	_____	_____	_____	_____

Vanhemman reagointi koulupoissaoloihin

Lapsen koulunkäyntiä koskevat ongelmat voivat olla vanhemmille haastavia. Alla olevat väittämät koskevat sitä, missä määrin uskot **tällä hetkellä** pystyväsi ratkomaan koulupoissaoloihin liittyviä ongelmia. Vastaa jokaisen väitteen kohdalla, missä määrin olet samaa tai eri mieltä väitteen kanssa. Käytä asteikkoa 1 = "täysin eri mieltä", 2 = "eri mieltä", 3 = "samaa mieltä" ja 4 = "täysin samaa mieltä". Vastaa kaikkiin kohtiin parhaasi mukaan, vaikka jokin väite ei täysin tuntuisikaan koskevan omaa tilannettasi. Kyselyssä ei ole oikeita tai väärää vastauksia.

	täysin eri mieltä	eri mieltä	samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, tiedän mitä ongelman ratkaisemiseksi voidaan tehdä.	1	2	3	4
2. Pystyn pysymään rauhallisena sellaisina kouluaamuina, kun lapsellani on vaikeuksia mennä kouluun.	1	2	3	4
3. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, ymmärrän mistä se johtuu.	1	2	3	4
4. Pystyn noudattamaan suunnitelmaani koskien lapseni vaikeutta olla koulussa, vaikka perheeni tai ystäväni neuvoisivat minua toisin.	1	2	3	4
5. Pystyn kuuntelemaan lastani niin, että ymmärrän hänen tarpeensa ja toiveensa.	1	2	3	4
6. Ymmärrän, miten teini-ikä muutokset voivat vaikeuttaa lapsen läsnäoloa koulussa.	1	2	3	4
7. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, pystyn olemaan yhteydessä koulun henkilökuntaan keskustellakseni asiasta.	1	2	3	4
8. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, pystyn välttämään aihetta koskevia riitoja lapseni kanssa.	1	2	3	4
9. Vaikka perheessämme olisi muitakin ongelmia, pystyn silti käsittelemään lapseni vaikeutta olla läsnä koulussa.	1	2	3	4
10. Jos lapsellani on vaikeuksia olla läsnä koulussa, tiedän miten toimia, kun hän on kotona koulupäivän aikana.	1	2	3	4
11. Vaikka lapseni vaikeudet olla koulussa lannistavat minua, pystyn noudattamaan suunnitelmaa auttaakseni lastani käymään koulua.	1	2	3	4
12. Saan lapseni tekemään asiat, joita pyydän häntä tekemään.	1	2	3	4

© David Heyne, fil. tri, ja Marija Maric, PsM, 30.1.2007. Full Title: Self-Efficacy Questionnaire for Responding to School Attendance Problems (SEQ-RSAP). Title to Appear on Questionnaire: Responding to School Attendance Problems.
Suomenos:

	täysin eri mieltä	eri mieltä	samaa mieltä	täysin samaa mieltä
13. Pystyn tarjoamaan lapselleni lohdutusta ja tukea.	1	2	3	4
14. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, pystymme yhdessä toimimaan niin, että hänen on helpompi käydä koulua.	1	2	3	4
15. Vaikka lapseni vaikeudet olla läsnä jatkuvat viikkoja tai kuukausia, pystyn noudattamaan suunnitelmaa auttaakseni lastani käymään koulua.	1	2	3	4
16. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, pystyn tekemään asioita, jotka auttavat häntä käymään koulua.	1	2	3	4
17. Osaan reagoida takaiskuihin (esim. siihen, että ongelmat uusiutuvat, kun säännöllistä läsnäoloa on jatkunut jonkin aikaa).	1	2	3	4
18. Pystyn puhumaan lapselleni niin, että hän ymmärtää, mitä sanon.	1	2	3	4
19. Jos lapseni läsnäoloa lisääntyä, osaan vastata näihin myönteisiin muutoksiin.	1	2	3	4
20. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, pystyn tekemään yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa, jotta lapseni on helpompi käydä koulua.	1	2	3	4
21. Jos lapsellani on vaikeuksia olla koulussa, pystyn tekemään yhteistyötä kumppanini (tai tukihenkilöni) kanssa, jotta lapseni on helpompi käydä koulua.	1	2	3	4
22. Pystyn ratkaisemaan ongelmat lapseni kanssa niin, ettei välillämme synny suuria riitoja.	1	2	3	4
23. Pystyn säätelemään sitä, missä määrin valvon lapseni läsnäoloa koulussa ja missä määrin annan lapsen itse kantaa vastuuta omasta käytöksestään.	1	2	3	4
24. Pystyn noudattamaan suunnitelmaani auttaa lasta olemaan läsnä, vaikka lapsi vastustaisi apuani suuresti.	1	2	3	4
25. Kestän sen, että lapseni on poissa luotani ollessaan koulussa.	1	2	3	4

Koulupoissaolokysely SRAS-R, versiot Lapsi/nuori ja Vanhemmat

Arviointiohje

Molemmissa SRAS-R- versioissa (lapsi/nuori ja vanhemmat) on 24 kysymystä, joista aina kuusi kysymystä liittyy kuhunkin koulupoissaoloa selittävään tekijään:

1. Tarve välttää kouluun liittyviä, kielteisiä tunnetiloja (ahdistuneisuus-masentuneisuus) aiheuttavia asioita tai tilanteita tai yleisesti ahdistunut olo (kysymykset 1, 5, 9, 13, 17 ja 21)
2. Tarve välttää epämiellyttäviä sosiaalisia ja/tai arviointitilanteita (kysymykset 2, 6, 10, 14, 18 ja 22)
3. Tarve hakea huomiota läheisiltä (kysymykset 3, 7, 11, 15, 19 ja 23)
4. Tarve hakea tuntuvasti palkitsevia tilanteita koulun ulkopuolelta (kysymykset 4, 8, 12, 16, 20 ja 24)

Jokainen kysymys arvioidaan asteikolla 0-6 (0=ei koskaan, 6=aina)

Pyydä lasta/nuorta ja vanhempaa/vanhempia täyttämään erikseen omat lomakkeensa. Tämä voidaan tehdä myös puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Nuorille lapsille, tai lapsille, joilla on oppimisvaikeuksia, voi olla tarpeellista lukea kysymykset ääneen. Olisi tärkeää saada vastaukset sekä lapselta/nuorelta että äidiltä ja isältä, jos vain mahdollista. Jokaisesta vastauslomakkeesta lasketaan erikseen kunkin koulupoissaoloa selittävän tekijän yhteispistemäärä. Pistemäärä on vaihtoehdon numero (ei koskaan 0p., aina 6p. jne).

Kysymykset 1, 5, 9, 13, 17 ja 21 (tekijä 1)

Kysymykset 2, 6, 10, 14, 18 ja 22 (tekijä 2)

Kysymykset 3, 7, 11, 15, 19 ja 23 (tekijä 3)

Kysymykset 4, 8, 12, 16, 20 ja 24 (tekijä 4)

Pistemäärät osoittavat, mikä tai mitkä tekijät selittävät lapsen/nuoren koulupoissaoloa vahvimmin lapsen/nuoren itsensä ja vanhempien arvioimana.

Kunkin tekijän pisteiden keskiarvot voidaan laskea haluttaessa tai jos kaikkiin kysymyksiin ei ole vastattu, jolloin tekijöiden keskinäinen vertailu on mahdollista. Jokainen neljästä yhteispistemäärästä jaetaan kuudella (tai jos kaikkiin kysymyksiin ei ole vastattu, vastausten määrällä kutakin tekijää kohden).

Esimerkiksi

- Jos lapsen/nuoren yhteispistemäärä tekijään 1 on 18, keskiarvo on 3,00.
- Jos lapsen/nuoren yhteispistemäärä tekijään 4 on 6, keskiarvo on 1,00.

Pistemäärien ja keskiarvojen merkitsemiseen tarkoitettu tila löytyy jokaisen lomakkeen lopusta.

Korkeimman pistemäärän tai keskiarvon saanut koulupoissaoloa selittävä tekijä viittaa vahvimmin lapsen/nuoren ja vanhempien antamien vastausten perusteella kyseisen lapsen/nuoren ensisijaiseen koulusta poissaolon syyhyn. Pistemäärästä voidaan myös muodostaa lapsen/nuoren koulupoissaolon profiili, josta mahdollisesti ilmenee useampi koulusta poissaoloon merkittävästi vaikuttava tekijä. Koulupoissaolokysely antaa tietoa mahdollisesta poissaolon syystä, mutta sitä ei pidä käyttää ainoana lähteenä. Lisäinformaatio muista lähteistä on tärkeää huomioida (esim. käyttäytymisen havainnointi, tarkentavat haastattelut). Lapsen/nuoren ja vanhempien arviot saattavat myös paljonkin poiketa toisistaan, jolloin myös muiden perheenjäsenten näkemykset saattavat antaa lisätietoa.

Pisteiden koontitaulukko. Koulupoissaoloa selittävien tekijöiden pistemäärät (ja/tai keskiarvot)

Selittävä tekijä	Lapsi/nuori	Vanhempi	Vanhempi	Muu läheinen
1. Tarve välttää kouluun liittyviä, kielteisiä tunnetiloja (ahdistuneisuusmasentuneisuus) aiheuttavia asioita tai tilanteita tai yleisesti ahdistunut olo				
2. Tarve välttää epämiellyttäviä sosiaalisia ja/tai arviointitilanteita				
3. Tarve hakea huomiota läheisiltä				
4. Tarve hakea tuntuvasti palkitsevia tilanteita koulun ulkopuolelta				

10.10. VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ

KOULULAISEN VERKOSTOTAPAAMINEN (YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ) OHJE TYÖNTEKIJÄLLE

PUHEEKSIOTTO

- Ota huoli puheeksi lapsen/nuoren ja huoltajan kanssa.
- Pohtikaa yhdessä, olisiko asian ympärille hyvä järjestää verkostotapaaminen.
- Muistathan, että voit ottaa puheeksi pienetkin huolet.

1

Verkoston kokoamisessa apuna voi käyttää verkostokarttaa

2

VERKOSTON SUUNNITTELU

- Suunnittele yhdessä lapsen/nuoren ja huoltajien kanssa
 - keitä verkostoon kutsutaan mukaan
 - mistä asioista verkostossa puhutaan.
- Laatikaa samalla tapaamisen asialista

OSALLISTUJIEN KUTSUMINEN

- Ole yhteydessä kutsuttaviin tahoihin yhteisen ajan sopimiseksi
- etsi tapaamiseen sopiva tila.
- Muistathan huomioida myös mahdolliset etäosallistujat

3

4

VERKOSTOTAPAAMISEN ALOITUS

- Koollekutsuja toimii verkoston puheenjohtajana.
- Osallistujat toivotetaan tervetulleiksi ja kerrotaan miksi verkosto on kutsuttu koolle
- Osallistujat esittelevät itsensä ja asiantuntijat kertovat, mihin he kirjaavat verkostotapaamisen

KOKONAISKUVAN MUODOSTAMINEN

- Käydään keskustelukierros, jossa jokainen saa vuorollaan kuvailla lapsen/nuoren tilannetta ja kertoa oman näkemyksensä tuen tarpeesta. Kierroksen aloittaa lapsi/nuori ja hänen huoltajansa.
- Keskustelu on ratkaisukeskeistä ja lapsen/nuoren vahvuudet huomioivaa.

5

Tapaamisesta voi tehdä myös yhteisen muiston.

6

TUEN SUUNNITTELU

- Puheenjohtaja kokoaa käydyin keskustelun
- Kokonaiskuvan pohjalta sovitaan tuen muodoista, yhteistyöstä ja työnjaosta
- Jokainen asiantuntija kirjaa sovitut asiat omalta osaltaan ylös

SEURAAVASTA VERKOSTOSTA JA YHTEYSHENKILÖSTÄ SOPIMINEN

- Sovitaan yhdessä seuraavan verkostotapaamisen ajankohta sekä sovitaan yhteyshenkilö, keneen lapsi/nuori ja huoltajat voivat olla yhteydessä jos tulee kysyttävää

7

10.11. VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA HUOLTAJALLE

VERKOSTOTAPAAMINEN

TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE

1

PUHEEKSIOTTO

Ota mieltäsi askarruttava asia puheeksi työntekijän kanssa (opettaja, terveydenhoitaja, kuraattori tai joku muu)

- Pohtikaa yhdessä, olisiko asian ympärille hyvä järjestää verkostotapaaminen

Muistathan, että voit ottaa puheeksi pienetkin huolet.

verkoston suunnittelussa apuna voi käyttää verkostokarttaa

VERKOSTOTAPAAMISEN SUUNNITTELU

Suunnitelkaa yhdessä työntekijän kanssa keitä verkostoon kutsutaan mukaan ja mistä asioista siellä puhutaan.

- asiat kirjataan verkostotapaamisen asialistaan

2

3

VERKOSTON KOOLLEKUTSUMINEN

Työntekijä

- kutsuu verkoston koolle suunnitelman mukaisesti ja kertoo tapaamisen tarkoituksen kutsutuille
- varaa tilan

VERKOSTOTAPAAMISEN ALOITUS

- Verkoston koollekutsunut työntekijä toimii verkoston puheenjohtajana.
- Osallistujat toivotetaan tervetulleiksi
- Käydään asialista läpi
- Osallistujat esittelevät itsensä ja asiantuntijat kertovat mihin verkostotapaaminen kirjataan

4

5

KOKONAISKUVAN MUODOSTAMINEN

- Käydään keskustelukierros, jossa jokainen saa vuorollaan kuvailla tilannetta ja kertoa oman näkemyksensä tuen tarpeesta. Kierroksen aloittaa lapsi/nuori ja hänen huoltaja(t)
- Keskustelu on ratkaisukeskeistä ja lapsen/nuoren vahvuudet huomioivaa.

TUEN SUUNNITTELU

- Puheenjohtaja kokoaa käydyn keskustelun
- Kokonaiskuvan perusteella sovitaan tuen muodoista, yhteistyöstä ja työnjaosta
- Jokainen asiantuntija kirjaa sovitut asiat omalta osaltaan ylös
- Tapaamisesta voi tehdä myös yhteisen muistion.

6

7

SEURAAVASTA VERKOSTOTAPAAMISESTA SOPIMINEN

- Sovitaan yhdessä seuraavan verkostotapaamisen ajankohta
- sovitaan yhteyshenkilö, keneen voitte olla yhteydessä jos tulee kysyttävää

Hellä-hanke 2023

10.12 OPPIMISEN EDELLYTYKSIÄ TUKEVAT OPETUSJÄRJESTELYT

Fyysinen oppimisympäristö

- Erilaiset istumajärjestelyt ryhmässä, pareittain ja yksin
- Istumapaikka opettajan lähellä tai ruuhkallisesti työskentelevien oppilaan lähellä, kauempana häiriötekijöistä
- Fyysiset oppimisen edellytykset mm. ilmavälihuu, lämpö, valaistus, riittävä näkyvyys taululle, puipatti säädety sopivalle tasolla, kuuloyhteydet
- Yksilölliset tarpeet sanallistetaan oppilaille ymmärrettävinä
- Oppilaan ja ryhmän kanssa keskustellaan erilaisista oppimistavoista ja yksilöllisistä tarpeista eri jokaisella oma tapa oppia
- Sermien käyttö

Psyykinen ja sosiaalinen ympäristö

- Luokan ryhmäyhtymien lukuvuoden alussa ja sen aikana mm. Ilmapöytä
- kantoittaminen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu (ryhkykäs, kuraattori, psykologin jne. tuki)
- Aloitetaan ja lopetetaan tunnit ajallaan.
- Istumajärjestys tukee vuorovaikutusta
- Uudet tilanteet ja siirtymätilanteet ohjeistetaan hyvin ennakkoin.
- Tarvittaessa luokan aikuisen tai tutun oppilaan tuki.
- Yksilölliset väitunnit esim. rajattu väitunnitka tai -alue, väitunnit alkuisen kanssa, valittu tai toiminnallinen sisällöllisesti
- Oppilaan tai ryhmän kanssa on keskusteltava yksilöllisistä tarpeista. Ei arvostamista tai samaan muuttamiseksi.
- Omien velvoitusten tunnistaminen
- Kannustaminen ja positiivinen palaute!

Oppilaan opetusjärjestelyt

- Päivän rakenne: selkeä ja johdonmukainen tunnin kulku ja toimintakulttuuri, joka on tiedossa kaikilla
- Joustava rytmittely omaasi luokassa taitojen, opetusmateriaalien, työskentelytyylien, sosiaalisten sulutseet ja kiinnostus huomioon ottaen
- Koulunkäynninohjaajien tuki
- Erityisopetus yksin, ryhmässä, samanaikaisopetusana
- Joustava rytmittely luokan-asteen tasolla, opetusryhmien vaihtaminen
- Oppilas osallistuu ylemmän tai alemman luokkatason tunneilla (esim. tiedot)

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen tukimateriaalit

- Oppilaille on ollut käytössä yllämainittuja haeintomateriaalia työskentelyssä tuella (esim. konkreettiset välineet matemaattisessa)
- Oppilaille ei ole vaadittu käsin kirjoittamista, vaan hän on käyttänyt kirjoittamisen tukena tablettia, tietokonetta ja tekstinkäsittelyohjelmia
- Oppilaille on käytössä e-kirja (huomioitava kokeessa ja arvioinnissa). Oppilaille on yksivuotinen kirja, johon voi kirjoittaa vastaukset ja tehdä allekirjoituksia. Oppilaille käytössä on oppimisen tai ylemmän luokan materiaalia. Äänikirjat tai selittekstet.
- Oppilas on hyödyntänyt omaa laitteensa opetuksessa
- Oppilaille on joustavia järjestelyjä tarkkaavaisuutensa ohjaamiseen (esim. sermit, kuulosuojaimet, musiikin kuuntelun seläminen)
- Oppilaan työskentelyä on rytmittetty eri tavoin (tunnaali, valmiiksi oirettu urehat, pikkuväitunnit)
- Oppimisympäristö = koko koulurakennus ja sen lähialue
- Oppilaille on erityisiä järjestelyjä fyysisen energian ohjaamiseen tunneilla mm. stressipallo, piikkityyny, liikkuminen Luokassa

Oppimismenetelmät

- Koulupöydän ja oppitunin selkeä rakenne (struktuuri), näkyvillä, johdonmukainen eteneminen, lyhyet ja selkeät ohjeistukset, yksi ohje tarrallaan
- Opetustekniikoiden harjoittelu, työvälineet, lukutekniikka, työskentelytyylien vaihtaminen, kokeeseen valmistautuminen, erityistä opetusmateriaalia, keuhkumien keuhkumien sisäistön (erityiset parinaalueset)
- Yksilöllinen eteneminen, sisällöllisessä toiminnanohjauksessa (sanoittaminen), työskentelyajien rytmittäminen (tipe kimeet), urakointikentely, projektit
- Joustavat suoritustavat: oppilas saa vastata ja tehdä tehtäviä suullisesti, äänittämisen puhelmilla, äänikirjat, kokeiden tekeminen esim. tietokoneella, mahdollisuus työskentää vastusta suullisesti, perikokeet
- Erilaiset opetusryhmien palkittuunni ja oppilaan kanssa tehdyt sopimukset
- Luokassa työskentely: sanallisen ohjeen lisäksi kuvallinen/kirjallinen tuki, yksilö ohjaava sanallinen/kuvallinen ohjeistus, lyhyet ja selkeät ohjeistukset

Oppimisen tuki

- Oppilaan tavoitteet on valmistettu opettajan kanssa, oppilas ja huoltaja ovat niistä tietoisia. Oppilas osallistuu tavoitteiden asettamiseen
- Monipuolinen arviointi: portfolio, oppimispariäkirja, esitelmiä, projekti, luku- tai oppimispäiväkirja
- Itäpöytä harjoitellaan ja sitä tehdään säännöllisesti, oppimiskeskustelut
- Asetettuja tavoitteita tarkastellaan jalkapöydällä.
- Oppilas saa vaikutusta siihen, miten osaamista ja oppimista arvioidaan.
- Oppilas hyödyntää käsin kirjoittamisen lisäksi kirjoittamisen tukena pöytä, tietokonetta ja tekstinkäsittelyohjelmia
- Etenemisnopeus

Kotitehtävät

- Oppilasta on tuettu kotitehtävien merkittämisessä ja muistamisessa mm. Wilma, läksymerkit, värilliset post-laput koulun aikuisen tai luokkakaverin tuki
- Oppilaan kanssa katsotaan, että kotiin lähtevät kirjat, joista tuli kotitehtäviä, läksyohjelmia käyttö, selkeyttä oppilaille
- Oppilaan huoltajien kanssa on keskusteltu läksyjen tekemisestä ja opetuksesta, miten oppilasta voi tukea läksyjen tekemisessä esim. läksyjen teko pikkokorttu 10 minuutin pätkiin, pätkät lukehtavat ja uusien sanojen opettelu pikkoti usealle päivälle
- Oppilas on tehnyt kotitehtävät suullisesti tai kuvallisesti ja tallentanut ne puhelimeella tai tabletilla.
- Oppilaan kanssa voi sopia oppitunin alussa tiedot tehtävistä ja asiat tunnin tavoitteiksi, jolloin ne suoritettuaan selviää päivästä läksyistä, mikä motivoi usein ahkeraan tunnitöskentelyyn.
- Oppilas on saanut erityistä kotitehtäviä: vähemmän määrää ja erilaiset tehtävät, vain tiettyihin aineisiin keskittyminen, omaan valintaan perustuvat tehtävät

Koejärjestelyt

- Kokeeseen valmistautumista on tuettu kertomalla oppilaille keuhkumien asiat koealueelta etukäteen. Yhteinen koeaika.
- Oppilaan tehtävärangin on valmistettu. Kokeen tekeminen kirjain tai muistipanojen kanssa. Erityisesti esim. monivalintakysymykset.
- Kokeeseen lukemista harjoitellaan. Koealuetta pidetään osin (pienempiä kokeita/koealuetta), kokeita tehdään pareittain tai ryhmässä. Oppilas saa tehdä kokeen ruuhkallisuudessa tässä.
- Oppilas vastaa kokeisiin kirjoittamalla koevastaukset sähköisesti. Suulliseen kokeeseen kirjastaminen tai oltiin kirjallinen tai suullinen koe.
- Lisäaika kokeessa. Kokeen tekeminen osissa, myös vastauspaperit voi piikkoa. Koeaika on rittävän isoilla tauluilla ja oppilaan isolle kassalle rittävän iso tili.
- Oppilaat mukana koeaikaan laadinnassa.